

TOPONIMIE HUNEDOREANĂ

Mircea Valea, Mircea Homorodean, Anghel Nistor

Create pentru a facilita orientarea în mediul geografic, numele de locuri sau toponimele (alcătuiind în totalitatea lor așa-zisa toponimie) au un caracter motivat și, în același timp, istoric.

De vechime apreciabilă și totodată diferită, de origini diverse și semnificații din cele mai variate, toponimia reflectă numeroase aspecte din trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat al mediului social și natural. Ca atare, aici se întrevăd ocupațiile de veacuri ale poporului nostru (agricultura, creșterea animalelor, mineritul, cărbunăritul etc.), diversele tipuri de așezări, mișcări, deplasări de populații, manifestări ale vieții spirituale etc.

Structura etimologică a toponimiei țării noastre dovedește cu prisosință continuitatea poporului român pe teritoriul său de formare de la nord de Dunăre. Permanența românească este mărturisită de însăși păstrarea directă a numelor de ape traco-dacice, în bună parte atestate din antichitate și explicate prin radicale indo-europene: Dunăre, Prut, Siret, Olt, Mureș, Criș, Someș, Timiș etc. În același sens vorbesc și numeroasele nume de locuri, ce-și au adânci rădăcini în lumea dacică și romană, dar și cele provenite în mod aparent din vocabularul unor limbi străine și care au originea reală în lexicul limbii române.

Au fost inserate în acest dicționar lingvistic numele tuturor localităților de pe actualul teritoriu al județului Hunedoara. Este menționată prima atestare documentară precum și diversele denumiri pe care le-au avut de-a lungul anilor, așa cum reiese din documentele timpului. S-a explicat, la fiecare, etimologia denumirii, reieșind cu pregnanță în evidență preponderența numelor românești. Acolo unde, pe raza localității s-au regăsit hidronime sau oronime care să ateste vechea denumire românească dinainte de modificările survenite fie prin traducerea numelui românesc, fie printr-o transcriere eronată, acest lucru a fost menționat.

Am socotit necesar a reliefa și cazurile în care anumite toponime se regăsesc și dincolo de arcul carpatic, considerând aceasta o dovadă indubitabilă a originii românești a toponimului, care decurge din unitatea lingvistică.

În ceea ce privește tehnica de lucru, se impun deasemenea, unele precizări. La toponimele din două sau trei cuvinte, s-a procedat atât la explicarea toponimului propriu-zis cât și a determinantului (ex.: Baia de Criș care apare și sub forma Baia (de Criș) și Criș (Baia de). Unde însă unul din cuvinte este o propoziție (ex. Sub Cunună) toponimul apare numai la litera C - Cunună. Dacă determinantul nu necesită explicații deosebite (ex.: Dealul Prunilor), toponimul apare numai la termenul de bază (Dealul). Toponimele care derivă din aceeași rădăcină au fost inserate în același paragraf (ex.: Criva, Crivadia, (Dealul Criva, Crivina etc.) Trebuie deasemenea menționat că pe măsura apariției unor toponime, este precizată calitatea așezării (sat, comună) și comuna aparținătoare. Dacă însă, localitatea odată pomenită se repetă pe parcurs (în speță comunele), nu se mai dă aceeași explicație (exp. Dosești, parte a satului Costești). Aici nu

se mai menționează apartenența satului la comuna Orăștioara de Sus, deoarece acest lucru s-a făcut la explicarea toponimului Costești.

Cu convingerea că toponimia reprezintă o adevărată arhivă nescrisă lucrarea de față se înscrie pe linia unor vechi preocupări de a strânge și studia, exhaustiv, numele de localități hunedorene, ca o modestă contribuție la cunoașterea tot mai deplină a istoriei acestor meleaguri.

Abrevieri

- adj. = adjectiv
- alb. = albanez(ă)
- apel. = apelativ
- antr. = antroponim
- bg. = bulgar(ă)
- ceh. = ceh(ă)
- cf. = confer (= compară)
- col. = colectiv
- com. = comună
- comp. = component
- der. = derivat
- f. = feminin
- germ. = german(ă)
- i.e. = indo-european
- it. = italian(ă)
- jud. = județ
- lat. = latin(ă)
- lat.med. = latin medieval
- lat.pop. = latin popular
- loc. = localitate
- m. = masculin
- magh. = maghiar(ă)
- masc. = masculin
- merid. = meridional
- mun. = municipiu
- n.b. = nume de bărbat
- n.f. = nume de femeie
- n.fam. = nume de familie
- n.p. = nume de persoană
- pl. = plural
- pop. = popular(ă)
- refl. = reflexiv

- reg. = regional(ă)
 rom. = românesc
 săs. = săsesc
 scr. = sârbo-croat(ă)
 s.f.art. = substantiv feminin articulat
 sg. = singular
 sl. = slav(ă)
 sp. = spaniol(ă)
 subst. = substantiv
 suburb. = suburban(ă)
 suf. = suffix
 s.v. = sub voce, sub verbo "sub cuvântul"
 top. = toponim
 v. = vezi
 var. = variantă
 vb. = verb
 vb. refl. = verb reflexiv
 v. fr. = vechi francez
 v. rom. = vechi românesc
 v. slav = vechi slav
 §> = provenit din
 §< = trecut în
 // = formă populară
 x = localitate dispărută
 -- = explicația cuv. din paranteză este dată la litera respectivă

Abrevieri bibliografice

Apolzan, Aspecte etnografice = Apolzan, Lucia, Aspecte etnografice de pe Platforma Luncanilor - complex cu caracter unitar, în "Sargetia", vol. XV, Deva, 1981

A. St. 1855 = Arhivele Statului, filiala Deva, fond O.C.O.T.A., Foi cadastrale, 1855, Jeleđinți

Băcăuanu, DG = Băcăuanu, V. Donisă, I., Hârjoabă, I., Dicționar geomorfologic, București, 1974

Bogrea, Pagini = Bogrea, Vasile, Pagini istorico - filologice, Cluj, 1971

Bogrea, Studii, = Bogrea, Vasile, Studii de semantică, în "Dacoromania", Cluj, anul III, 1924

Brâncuș, Substratul = Brâncuș, Grigore, Substratul lingvistic românesc în opera lui B. P. Hașdeu, în "Symposia Thracologica", nr. 5., sept. 1987

Brâncuș, Vocabularul, = Brâncuș, Grigore, Vocabularul autohton al limbii române, București, 1983

Bunea, Încercare = Bunea, Augustin, Încercare de istoria românilor până la 1382, București, 1912

Butură, Enciclopedie = Butură, V., Enciclopedie de etnobotanică românească, București, 1979

Butură, Etnografia = Butură, Valer, Etnografia poporului român, Cultura materială, Cluj-Napoca, 1978

Capidan, Raporturile = Capidan, Th. Raporturile lingvistice slavo-române, în "Dacoromania", Cluj, anul III, 1924

CL = Cercetări de lingvistică, Cluj-Napoca, anul I, 1956, ș.a.

Csánki, V = Csánki, Dezső, Magyarország történelmi földrajza. A Hunyadlak korában, V kötet, Budapest, 1912

Dacoromania - Dacoromania, Cluj, anul III, 1924

DA = Academia Română. Dicționarul limbii române, tom. I-II, București, 1913-1949

Densușianu, Aspecte = Densușianu, Ovid, Aspecte lingvistice ale păstoritului (cursuri litografiate), 1933 - 1934

Densușianu, T. H. = Densușianu, Ovid. Graiul din Țara Hațegului, București, 1915

DEX = Dicționarul explicativ al limbii române, București, 1975,

DIR, XIV, XV, A.M.I. = Documente privind istoria României, veacurile XIV, XV, A. Moldova, vol. I, București, 1954

DIR, XVI, A.M.I. = Documente privind istoria României, veacul XVI, A. Moldova, Vol. I, București, 1953

DIR, XVI, A.M., II, Documente privind istoria României, veacul XVI, A. Moldova, București, 1951

DIR, XVI, A.M., III = Documente privind istoria României, veacul XVI, A. Moldova, vol. III, București, 1951

DIR, XVI, A.M., IV, = Documente privind istoria României, veacul XVI, A. Moldova, vol. IV, București, 1952

DIR, XVII, A.M., III, = Documente privind istoria României, veacul XVII, A. Moldova, vol. III, București, 1954

DIR, XVII, A. M., V = Documente privind istoria României, veacul XVII, A. Moldova, vol. V, București, 1957

DIR, XIII, XIV și XV, B. TR = Documente privind istoria României, veacurile XIII, XIV și XV, B. Țara Românească, București, 1953

DIR, XVI, B. TR. I = Documente privind istoria României, veacul XVI, B., Țara Românească, vol.I, București, 1951

DIR, XVI, B. TR. II = Documente privind istoria României, veacul XVI, B. Țara Românească, vol.II, București, 1951

DIR, XVI, B. TR. III = Documente privind istoria României, veacul XVI, B. Țara Românească, vol. III, București, 1952

DIR, XVI, B. TR. V = Documente privind istoria României, veacul XVI, B. Țara Românească, vol. V, București, 1952

DIR, XVII, B. TR. I = Documente privind istoria României, veacul XVII B. Țara Românească, Vol. I, București, 1951

DIR, XVII, B. TR. II = Documente privind istoria României, veacul XVII B. Țara Românească, vol. II, București, 1951

DIR, XVII, B. TR. III = Documente privind istoria României, veacul XVII, B. Țara Românească, vol. III, București, 1952

DIR, XVII, B. TR. IV = Documente privind istoria României, veacul XVII, B. Țara Românească, vol. IV, București, 1954

DIR, XI- XIII, C. Trans., I = Documente privind istoria României, veacul XI, XII și XIII, C., Transilvania, vol. I, București, 1951

DIR, XIV, C. Trans. III = Documente privind istoria României, veacul XIV, C. Transilvania, vol. III, București, 1954

DLR = Academia Republicii Socialiste România, Dicționarul limbii române, serie nouă, tom. VI - XI, București, 1965 - 1972

DNFR = Iordan, Iorgu, Dicționar al numelor de familie românești, București, 1983

DOR = Constantinescu, N. A., Dicționar onomastic român, București, 1963

Dragu, Toponimie = Dragu, Gh., Toponimie geografică (partea I), București,

1973

Drăgan, Încercări = Drăgan, I., Încercări de imixtiune în Țara Hațegului în veacul al XV-lea, în "Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie", vol. XXV, Cluj - Napoca, 1982

Drăgan, Românii = Drăganu, Nicolae, Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomastice, București, 1933

Drăganu, Top. = Drăganu, Nicolae, Toponimie și istorie, Cluj, 1928

DUR = Barițiu, George, Dicționar unguresc - românesc, Brașov, 1869

Feneșan, Ohaba. = Feneșan, Costin, Ohaba și Ponor - două moșii românești din Țara Hațegului și stăpînii lor în secolele XV - XVI, în "Sargetia", vol. XVIII - XIX, Deva, 1984 - 1985

Filipașcu, Toponimie = Filipașcu, Al., Toponimie și grai ecologic maramurășan, în "Contribuții botanice", Cluj - Napoca, 1985

Floca, Ghidul = Floca, Oct., Șuiaga, V., Ghidul județului Hunedoara, Deva, 1936

Floca, Regiunea = Floca, Octavian, Regiunea Hunedoara. Ghid turistic, Deva,

1967

Giuglea, Fapte = Giuglea, George, Fapte de limbă: mărturii despre trecutul românesc, București, 1988

Giuglea, Recensii - Giuglea, George, Recensii, în "Dacoromania", Cluj, anul III, 1924

Giuglea, Homorodean, Stan, Top. = Giuglea, G., Homorodean, M., Stan, I., Toponimia comunei Râu de Mori (Țara Hațegului), în "Fonetica și Dialectologie", vol. V, București, 1963

Giurescu, Târguri = Giurescu, C. Constantin, Târguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea, București, 1967

Graur, Nume = Graur, Al., Nume de locuri, București, 1972

- Homorodean, Toponimia, = Homorodean, Mircea, Toponimia satelor Cinciș și Valea Ploștii (Județul Hunedoara), în "Studii și materiale de onomastică", Cluj, 1969
- Homorodean, Vechea vatră = Homorodean, Mircea, Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei, Cluj - Napoca, 1980
- Ianovici, Geologia = Ianovici, V. și colab., Geologia Munților Apuseni, București, 1976
- ILR = Iordan, Ion, Gâștescu, Petre, Oancea, D. I., Indicatorul localităților din România, București, 1974
- Ioniță, Nume = Ioniță, Vasile, Nume de locuri din Banat, Timișoara, 1982
- Ioniță, Cartea = Ioniță, Maria, Cartea vânelor, Cluj - Napoca, 1982
- Iordan, T. Iordan, Iorgu, Toponimia românească, București, 1963
- Iorga, Neamul = Iorga, Nicolae, Neamul românesc în Ardeal și Tara Ungurească la 1906, București, 1939
- Istoria, II = Academia R.S.R., Istoria limbii române, vol. II, București, 1966
- Ivănescu, Istoria = Ivănescu, G., Istoria limbii române, Iași, 1980
- Janitsek, Toponimia = Janitsek, E., Toponimia văii superioare a râului Șieu, în "Studii și materiale de onomastică", București, 1969
- Kalmar, Contribuții = Kalmar, Zoia, Tatu, Hristache, Popa, Octavian, Contribuții la repertoriul arheologic al Țării Hațegului, în "Sargenția" XX, p. 35 - 44
- Kniezsa, Kelet = Kniezsa, István, Keletmagyarország helynevei, în "Magyarok és Románok", vol. I, Budapest, 1943
- LB = Lesicon românesc - latinesc - unguresc - nemțesc, Buda, 1825
- LR II = Lexicon regional (II), București, 1967
- Mariș, Contribuții = Mariș, Tiberiu, Contribuții la problema continuității în sud-vestul Transilvaniei în lumina recentelor cercetări arheologice de la Hunedoara (1982 - 1987), în "Symposia Thracologica", nr. 5 sept. 1987, Miercurea Ciuc (Al X-lea Simpozion anual de tracologie)
- Mihăilă, Studii = Mihăilă, G., Studii de lexicologie și istorie a lingvisticii românești, București, 1973
- Moga, Les roumains = Moga, I., Les roumains de Transylvanie au Moyen Âge, Sibiu, 1944
- Palia = Palia de la Orăștie (1581 - 1582), București, 1968
- Pamfile, Satul = Pamfile, GH., Popescu, Ștefan, Baci, Petru, Satul Aurel Vlaicu (schită monografică), Deva, 1982
- Pascu, Voievodatul = Pascu, Ștefan, Voievodatul Transilvaniei, vol. I, Cluj, 1971; vol. III, Cluj - Napoca, 1986
- Pașca, Nume = Pașca, Ștefan, Nume de persoane și nume de animale în Țara Oțului, București, 1936
- Pataki, Domeniul = Pataki, Iosif, Domeniul Hunedoara la începutul secolului al XVI-lea, București, 1973
- Pătruț, Nume = Pătruț, Ioan, Nume de persoane și nume de locuri românești, București, 1980

Pătruț, On. = Pătruț, Ioan, Onomastică românească, București, 1980

Pătruț, Studii = Pătruț, Ioan, Studii de limbă română și slavistică, Cluj, 1974

Petranu, Un vechiu = Petranu, Coriolan, Un vechiu monument istoric: biserica din Roșcani, în "Omagiu înalt preasfinției sale dr. Nicolae Bălan mitropolitul Ardealului", Sibiu, 1940

Petrovici, Adjective = Petrovici, E., Adjective posesive slave în - j - ca toponimice pe teritoriul R.P.R., în "Studii și cercetări lingvistice", vol. IV, București, 1953

Petrovici, Continuitatea = Petrovici, E., Continuitatea daco-romană și slavă în "Transilvania", nr. 11/1942, Sibiu

Petrovici, Nume românești, = Petrovici Emil, Nume românești de trecători peste culmi în "Cercetări de lingvistică", nr. 1/1966, București

Petrovici, O particularitate = Petrovici, r., O particularitate a fonetismului maghiar oglindită în elementele maghiare ale limbii române, în "Studii și cercetări științifice (științe sociale)", V, Cluj, 1959, fasc. 3 - 4

Petrovici, Studii = Petrovici, Emil, Studii de dialectologie și toponimie, București, 1970

Philippide, Originea = Philippide, Alexandru, Originea românilor, vol. II, Iași, 1923

Pop, Mărturii = Pop, Ioan, Aurel, Mărturii documentare privind adunările cneziale ca instituții românești din Transilvania în veacurile XVI - XV, în "Revista de Istorie". nr. 11/1981, București

Popa, Considerații = Popa, Radu, Considerații istorice pe marginea toponimiei vechi maramureșene, în "Revista de istorie", nr. 8, tom. 30/1977

Popa, La începuturile, = Popa, Radu, La începuturile evului mediu românesc. Țara Hațegului, București, 1988

Popa, Țara Maramureșului = Popa, Radu, Țara Maramureșului în secolul al XIV-lea, București, 1970

Prodan, Iobăgia. XVI. I - Prodan, David, Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea, vol. I, București, 1983

Prodan, Iobăgia. XVII. I = Prodan, David, Iobăgia în Transilvania în secolul al XVII-lea, vol. I, București, 1986

Prodan, Răscoala, I, II. - Prodan, David, Răscoala lui Horea, vol. I și II, București, 1979

Prodan, Urbaniul = Prodan, David, Urbaniul Domeniului Devei la 1673, în "Sargetia", vol. XV, 1981

Pușcariu, Etim. = Pușcariu, Sextil, Etimologii în "Dacoromania" anul III, Cluj, 1924

Pușcariu, Date, I = Pușcariu, I. cavalier, Date istorice privitoare la familiile nobile române, vol. I, Sibiu, 1892; II, Sibiu, 1895

Răuț, Ioniță, Studii - Răuț, Octavian, Ioniță, Vasile, Studii și cercetări de istorie și toponimie, Reșița, 1976

- Sibiu
Riza, Ardealul, VIII = Riza, Adrian, Ardealul (VIII) în "Transilvania" nr. 1/1983,
- Rosetti, Istoria = Rosetti, Al. Istoria limbii române de la origini până în secolul al XVII-lea, vol. I, București, 1978
- Rusu, Dovezi, = Rusu, Adrian, Andrei, Dovezi pentru continuitatea adunărilor românești din Țara Hațegului după mijlocul secolului al XV-lea, în "Sargeția", vol. XVIII-XIX, Deva, 1984 - 1985.
- Rusu, Izvoare = Rusu, Adrian, Andrei, Pop, Ioan, Aurel, Drăgan, Ioan, Izvoare privind evul mediu românesc în Țara Hațegului în secolul al XV-lea (1402 - 1473), Cluj - Napoca, 1989
- Rusu, M.H., Rusu, Adrian, Andrei, Miscellanea Hatzegiana. Informații și interpretări privitoare la istoria Țării Hațegului în evul mediu (I), în "Sargeția", vol. XX, p. 178 - 189
- Russu, Etn. = Russu, I., Ion, Etnogeneza românilor, București, 1981
- Russu, Limba = Russu, I., Ion, Limba traco-dacilor, București, 1967
- Sacerdoțeanu, Elemente = Sacerdoțeanu, Aurelian, Elemente de continuitate și unitate în istoria medievală a românilor, în vol. "Unitate și continuitate în istoria poporului român", București, 1968
- SCL = Studii și cercetări lingvistice, XIII, 1962
- SMO = Academia R.S.R., (Filiala Cluj), Institutul de lingvistică și istorie literară, Studii și materiale de onomastică, București, 1969
- Stahl, Contribuții = Stahl, H., Contribuții la studiul satelor devălmașe, București, 1959
- Stoica, Stațiuni = Stoica, Cornel, Stațiuni și izvoare minerale în ținutul Hunedoarei, Deva, 1970
- St. UBB = "Studia Universitatis Babeș Bolyai", series philologia, Cluj, 1950 ș.u.
- Suciu, DiTr I = Suciu, Coriolan, Dicționar Istoric al localităților din Transilvania, vol.I, București, 1966; vol.II, București, 1968
- Tagliavini, Originile = Tagliavini, Carlo, Originile limbilor neolatine, București, 1977
- Urb. Peștiș = Urbariul satului Peștișu Mic, 1806 (în arhiva Muzeului Deva)
- Ursuțiu, Justiția, = Ursuțiu, Maria, Justiția domenală la Hunedoara în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, în "Sargeția", vol. XV, Deva, 1981
- Ursuțiu, Structura = Ursuțiu, Maria, Structura familiei iobăgești pe domeniul Hunedoarei la sfârșitul secolului al XVII-lea, în "Sargeția" vol. XIV, 1979
- Vlăduțiu, Etnografia = Vlăduțiu, Ion, Etnografia românească, București, 1973
- Vraciu, Limba = Vraciu, Anton, Limba daco - geților, Timișoara, 1980
- Vuia, SEF, II = Vuia Romulus, Studii de etnografie și folclor, vol. II, București, 1980

A

Abucea, sat, com. Dobra (1491 poss. Habwcha, Habucha, 1750 Abucsa, 1839 Abutsa, 1854 Abucsa, Abucea, Suciul DITr, I, p. 24) - Toponimul poate proveni de la un antr. omofon, care - potrivit primei atestări - a avut un h - inițial, pierdut în cursul timpului, fenomen obișnuit și în cuvintele comune (cf. hot/ ot; hotar/otar) și în numele proprii (cf. Hamza/Amza, Hariton/Arîton) (Pătruț, Nume, p.27). Habucea/Abucea este un derivat cu suf. -uc, de la o temă inițială Hab - cf. n.fam. Haba, Habia, Habian, Hăbuc (DNFR)

Achim (Poiana lui --) - Determinatul provine de la n.fam. omofon (DNFR)

Adămești, parte a satului Ludești, com. Orăștioara de Sus. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Adam n.fam. (Homorodean, Vechea vatră, p. 98)

Alb (Râu) - Majoritatea denumirilor Alb(a) au aparținut, inițial, apelor, ulterior preluându-le și localitățile din apropiere. Epitetul are, fie înțelesul său propriu, impus de culoarea reală sau aparentă a apei, cauzată de solul calcaros, de spumă, (în cazul râurilor repezi și cu albie accidentată), fie un sens metaforic, născut din credința că "alb" are semnificația favorabilă, în opoziție cu "negru" (Iordan, T, p.107)

Alboni, grup de gospodării în Răchitova, sat, comună. - Derivat cu suf. -oñ de la Albu n. fem. (DNFR); x Albu, localitatea atestată în 1389 (Alphaza, villa volahalas), pe lângă Mintia (Suciul DITr, II, p.288). N. Drăganu susține că atestarea trebuie citită Albháza (Drăganu, Românii, p. 286). În acest caz, denumirea propriu zisă a localității a fost "casa, (reședința, stăpânirea) lui Albu" (magh. ház "casă") (cf. Popa, Considerații, p. 1455). M. Homorodean arată că termenul ház adăugat vreunui toponim, indică "sate sau cătune întemeiate relativ recent (pe moșii) în apropierea unor localități mai vechi de către locuitori veniți de aiurea" (Homorodean, Vechea vatră, p.100 - 101).

Almaș /Ălmăș/ - (Săliște), sat, com. Zam (1468, 1485 poss. Zelesthe, 1760 - 1762 Szelystye, 1805 Almás - Szelystye Suciul DITr, I, p. 31)). - Localitatea s-a format prin unirea satelor Săliște și Almaș; Almașu /Ălmășu/ Mic, sat, com. Peștișu Mic (1406 poss. volahalas Alsoalmas, Kiristianus de Alsoalmas idem. p. 32); Almașu /Ălmășu/ Mic de Munte, sat, com. Balșa (1733 Kis Almás, 1760 - 1762 Almasell ibidem); Almașu /Ălmășu/ Sec, sat component al com. suburbane Cârjiți (1491 poss. Azzwalmas ibidem); Almășel, sat, com. Zam (1468 poss. Almas, 1733 Kis Almás, 1750 Almasel ibidem). Toponimul Almășel este derivat de la Almaș cu suf. diminutival -el. Iorgu Iordan consideră că top. Almaș provine de la magh. alma "măr" almás "livadă cu meri" (Iordan, T., p. 82). După părerea noastră, Almaș este toponim vechi, având la bază un antroponim românesc, derivat, cu suf. -aș dintr-o temă Alm-; cf. Almăș, Alman n.fam. (DNFR) și Alma, sat în jud. Sibiu (ILR). De menționat că, pătrunzând pe teritoriul transilvănean - potrivit relatării cronicarului Anonymus, oștirea maghiară a ajuns la râul Almas (ad fluvium Almas), unde are loc o luptă cu voievodul român Gelu (Pascu, Voievodatul, I, p. 30). Denumirea râului nu a putut fi creată de Anonymus, ci a fost dată de către populația românească, băstinașă, cu mult timp înainte. De altfel, toponimul există, sub diferite forme, și în regiuni în care nu a existat, vreodată, stăpânire vremelnică maghiară. Astfel, un sat aparținător comunei Gârcina, jud. Neamț, poartă numele Almaș, iar o localitate doljană, Almăj (ILR). În documente din Țara Românească, din sec. al XVI-lea, satul din Dolj apare ca Halmăj,

Hălmej (DIR, XVI, B, TR, III, p. 218); idem, V, p. 403, 405), în timp ce, în secolul următor, este menționat sub forma Almaș (idem, XVII, B, TR, I, p. 485). Este posibil ca antroponimul să fi avut un h- inițial, pierdut de-a lungul timpului (cf. Pătruț, Nume, p. 27); cf. și Halmău n. fam. (DNFR) și top. Halmeu, Halmăș (cu suf. magh. -d), Hălmagiu, Hălmeag (ILR)

Alun, sat, com. Bunila (sec.XV - XVI Moniormezew ... 1733 Alun. 1750 Aluni Suci, DiTr, I, p. 37); Alun, sat, com. Boșorod; Alunului (Dosu) . - Toponimele și determinantul provin de la apel. alun.

Ancășești, cătun al satului Dumbrava de Sus, com. Ribița . - Derivat cu suf. -esc (ești) de la Anca n. fam. (DNFR); Anconi localitate contopită cu orașul Uricani. - Derivat cu suf. -oñ de la Anca.

Andrășești, localitate contopită cu Jieț, sat component al orașului Petrila; Andrășești, grup de gospodării în satul Arănieș, com. Cerbăl. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Andraș n. fam. (DNFR).

Andreoni, localitate contopită cu orașul Lupeni; Andreoni, grup de gospodării în satul Nucșoara, com. Sălașu de Sus. - Derivat cu suf. - oñ de la Andrei n. fam (DNFR)

Andrișoni, grup de gospodării în satul Socet, com. Cerbăl. - Derivat cu suf. -oñ de la Andriș (DNFR)

Andronești localitate contopită cu Jieț, sat component al orașului Petrila. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Andron(e) n. fam. (DNFR).

Aninoasa, oraș. - Derivat cu suf. -os (-oasa) de la apel. anin, variantă a lui arin, având sensul de "loc cu arini" (cf. Homorodean, Vechea vatră, p. 202); Anineșului (Valea). - Determinantul provine de la apel. anineș, variantă în -eș a lui aninaș, care, la rându-i este un diminutiv al lui anin. Schimbarea suf. -aș în -eș este obișnuită după palatale (cf. băieș \$< baie, coteieș \$< cotoi, plăieș \$< plai etc (idem p. 211)

Apa (--Brândoni), parte a satului Șerel, com. Pui. - Toponimul: Apa provine de la apel. apă, cu înțelesul de "curs de apă, în general; râu, vale" (Homorodean, Vechea vatră. p. 172); Intre Ape, cătun al localității Ribița, sat comuna. - Toponimul indică localizarea cătunului între două ape curgătoare.

Arănieș, sat, com. Cerbăl (1387 villa libera... Aranyas, Popa, La începuturile, p. 84; 1453, 1482 Aranyas, 1733 Aranyoa, 1850 Ariesu, 1854 Aranyos, Arieș Suci, DiTr, I, p. 42). - Denumirea originară a localității a fost Arineș \$< varianta Arineș a apel. arinaș derivat din arin, cu suf. diminutival -aș (DA). De notat că în zona Pădurenilor, termenul arin se întâlnește numai în variante terminate în sunete palatale; arine (pl. arin). Forma Arieș, existentă în atestările din 1850 și 1854, provine din Arineș prin transformarea lui n în i. Forma românească actuală, corectă din punct de vedere al evoluției istorice, ar trebui, deci să fie Arieș. Forma Arănieș reproduce fosta denumire oficială maghiară Aranyos, prin contaminare cu Arieș. La rându-i, maghiarul Aranyos "aurit; cu aur" a rezultat, prin etimologie populară, din Arineș. Și numele localității Arieșu de Pădure, sat în com. Satulung, jud. Maramureș, a fost modificat în mod asemănător (1405 Aranyas, 1750 Arinyșul de Pădure, 1800 Erdő Aranyos, Arieșul de Pădure (Suci, l.c. p. 44)

Archia / Arcia /, sat aparținând municipiului Deva (1332 sacerdos de Anvi \$< =Anki>\$, 1453 poss. Arky Suci, DiTr, I, p. 43).- Toponimul poate proveni de la un antr. Arcea (cf. Arciu, Arceleanu, cu referire la bg. Arco DNFR) sau Arca existent ca n.b. în

Țara Hațegului, în secolul al XV-lea (Drăgan, Încercări, p. 47); cf. Arcan, Arcoș, Arcu, Arcuș n.fam. (DNFR) și numele localităților: Archid, Archiș, Archita, Archiud, Arcuș (ILR).

Ardeu, sat, com. Balșa (1509 poss. Erdew, 1511 Erdewfalwa, 1733 Ardeul, 1750 Argyeu, 1784 Argyo, 1854 Erdőfalva, Argieș Suci, DiTr, I, P. 43). - Atestările documentare arată tendința de asimilare prin etimologie birocratică a denumirii românești - fără sens în limba maghiară -, cu magh. erdő "pădure". Pentru imposibilitatea trecerii lui - e din erdő în a sau o, vezi Drăganu, Români, p. 364. - Toponimul Ardeu provine de la n. fam. omofon, existent în zona Apusenilor, în satul După Piatră, com. Buceș.

Arsulul (Valea --). Determinantul a putut fi inițial, Arciulul, purtând numele de persoană Arciu (cf. DNFR), deoarece din valea omofonă se desprinde cea a Arșișorului.

Arsuri, cătun al localității Bănița, sat, com. suburbană; Arsuri, localitatea contopită cu orașul Petrila; Arșița, cătun al satului Fizești, com. Pul. - Toponimele indică efectuarea de defrișări prin ardere, în vremuri străvechi, în scopul câștigării de terenuri agricole sau pășuni (Ioniță, Nume, p. 131). Toponimul Arsuri provine de la subst. fem. arsură < lat. arsurā, iar Arșița de la subst. fem. arșiță < lat. arsicla (DEX).

Artani, grup de gospodării în satul Lunca Cernii de Sus, com. Lunca Cernii de Jos; Artanului (Valea --). - Toponimul provine de la antr.- Artan n. fam. (DNFR). Cf. toponimele: Dealul Artanului (Blăjeni, Mihăileni), Poiana Artanului (Ruda - Ghelari), Valea Artanului (Micănești) Mihăileni, Zdrăpți); Artanu, localitatea în Jud. Gorj (ILR).

Aslăuești cătun al loc. Bulzești de Sus, sat, comună. - Derivat cu suf. -es (-ești) de la Aslău n. fam. (DNFR).

Aurel Vlaicu, sat, com. Geoagiu. - Un document din 1291 (anul primei atestări scrise a localității) menționează pe nobilii Ștefan și Dominic, fiii lui "Benchench de genere Sicularum", care vând "terra Sothheluk" (Popa, La începuturile, p. 267, nota 10). Localitatea purta deci, inițial, numele "Sărătura", tradus în maghiară prin Sothheluk "teren sărat", pentru ca, în 1332 să fie denumită Benchench (Suci, DiTr, I, p. 48), după numele proprietarului secui de la sfârșitul secolului al XVI-lea, nume ce pare a fi un hipocoristic (alături de Bentse) a lui Benedek (Benedict) (DNFR). Denumirea actuală a fost dată localității în memoria marelui inventator și aviator român născut aici, în Bințiș (toponim creat de români după magh. Benchench).

Avrămești grup de gospodării în satul Nucșoara, com. Sălașu de Sus; Avrămești loc. contopită cu orașul Uricani. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Avram, n. fam. (DNFR); Avrămoni grup de gospodării în Răchitova, sat, comună. - Derivat cu suf. -oi de la Avram, n. fam.

B

Babii (Dealul --) Babii (Valea --). - Determinantul poate proveni de la un nume de persoană, Baba (Pătruș, On., p. 59; cf. DNFR, p. 42). De aceeași părere, N. Drăgan precizează că "o seamă de nume de înrudire mai apropiată se întrebuințau la români în timpurile vechi ca nume de persoană... Ajunse odată numiri de persoană, numirile de înrudire de acest fel au trecut ușor în toponimie" (Drăganu, Români, p. 451). Un document din 1570 din Țara Românească menționează Baba, nume de bărbat (DiR, XVI, B. TR, III, p. 339). Există și posibilitatea ca determinantul să fie creat după babă, aici

eufemism pentru zână, cu referire, în cazul aşezării Dealul Babil, la străvechiul drum care făcea legătură între Pasul Vâlcă şi Ţara Haşegului, cf. şi Babele, stânci în Bucegi; zilele babelor, nume dat primelor zile ale lunii martie.

Bacea, sat, com. Ilia (1468 poss. Bachafaiva, Suci, DiTr, I, p. 51). - Toponimul provine de la n.p. Bacea formă paralelă cu Baci (Pătru, On., p. 128). Bacea este pomenit ca nume de persoană în documente din 1565 (DiR, XVI, B.TR, III, p. 177) şi 1617 (idem, XVII, B. TR, III, p. 107) din Ţara Românească. Un sat al comunei Movileni, Jud. Olt şi un altul înglobat com. Slimnic, Jud. Sibiu, poartă denumirea Bacea (ILR)

Baia, numele popular al cătunului Sibişelu Nou, sat Sibişel, com. Beriu. - Pe teritoriul localităţii au luat fiinţă, în 1803, uzine de fier. După o scurtă perioadă, activitatea lor a încetat din cauza concurenţei pe care le-o făceau uzinele de la Hunedoara şi Cugir (Homorodean, Vechea vatră, p. 114); Baia, parte a satului Grădiştea Muncelului, com. Orăştioara de Sus - Se mai păstrează ziduri, rămăşiţe ale unui cuptor de topit minereu de fier (Ibidem); Baia, cătun al satului Prihodişte, com. Boşorod. - Tradiţia orală păstrază amintirea existenţei în arealul cătunului, a unor exploatare miniere, gurile de mină fiind vizibile până nu de mult, ca şi urmele unei instalaţii cu apă minerală, din secolul trecut (Apolzan, Aspecte etnografice, p. 475); Baia de Criş, sat, comună. (1390 Feyrkeresbanya Suci, DiTr, I, p. 52). - Conservarea formei gramaticale arhaice a cazului genitiv construit cu prepoziţia de (cf. Homorodeanu, Vechea vatră, p. 22, 32) dovedeşte vechimea populaţiei româneşti în localitatea zărăndeană; Baia de Coase, numele popular vechi al Govăjdiei, sat component al com. suburb. Ghelari (1825 Falkaria, 1839 Kaszabanya, Sensenhammer, Falkarya, Bánya - gye - Koasze Suci, I.c. II, p. 349). - Denumirea Fălcăria este un relict toponimic care evocă una dinre vechile instituţii păstoreşti existente atât la românii macedoneni cât şi la cei din nordul Dunării. Provenit din fâlcare "alcătuire de mai multe familii în frunte cu un celnic" (Candrea- Densuşianu, apud Drăganu, Românii, p. 387), toponimul se află în legătură cu prezenţa pe valea Cernei, a unei populaţii româneşti organizată într-o fâlcare, în vremuri anterioare pătrunderii slavilor pe teritoriul ţării noastre (cf. Ioniţă, p. 158 - 159, 236 - 237; Ivănescu, Istoria, p. 281 - 282). Prezenţa toponimului Fălcăria în spaţiul nordic al romanităţii se poate datora - după V. Ioniţă - şi faptului că în pendularea permanentă dintre sud şi nord, oierii români din dreapta Dunării l-au purtat şi l- au dat unor locuri (Ioniţă, I.c. p. 237). Denumirea Baia de Coase a localităţii, mult ulterioară celei de Fălcăria, înseamnă, propriu-zis, "atelier unde se fabrică coase"; Baia lui Crai, cătun dispărut recent, ce ţinea de Topliţa, sat, comună (1750 Banya lui Kraj Suci, I.c. I, p. 52). - Pe teritoriul localităţii au funcţionat cuptoare şi ateliere de prelucrat fierul. Termenul crai (învechit "rege, domn"), ca determinant, în toponimie arată, în general, că aşezarea respectivă a constituit o proprietate domnească sau, prin extensiune, de stat, ori, cel puţin ca atare a fost considerată (Homorodean, I.c. p. 82). Denumirea are cazul genitiv cu articolul antepus, ceea ce dovedeşte - după Iordan - că " în epoca anteliterară, articolul definit stătea şi înaintea şi în urma substantivului, poate că, la început de tot, numai înainte". Oricum ar fi - subliniază I. Iordan - fenomenul este interesant pentru că "nu este atestat în nici unul dintre textele noastre vechi" (Iordan, T. p. 486); Banpotoc, sat, com. Hărau (1362 Banpotaka... 1733 Banya-Patak Suci, I.c., p. 56). Exploatarea din vechime pe teritoriul satului, a pietrei de construcţie, existenţa unor izvoare cu apă minerală (Stoica, Staţiuni, p. 27) şi a toponimului Lazu Băii cât şi atestarea din 1733 duc la concluzia că numele originar al localităţii a fost Părau Băii (magh. patak "părau, vale"); Băii (Valea-); Băiţa, sat, comună

(1427 Pernseyfen, 1441, 1444 oppidum Kisbanya alio nomine Medwepathaka Suciu, l.c., p.62). Atestările din 1441 și 1444 menționează numele Baia Mică (Băița) și Părau Ursului (Magh. "medva "urs"); * Băița, localitate atestată în 1364 (Buizvy) (idem, l.c. II, p.305) împreună cu Bobalna și Rapoitu Mare, localități cu izvoare minerale, aflate în zonă; Băneșu. grup de gospodării în satul Negoiu, com. Lunca Cernii de Jos. - Toponimul provine de la apel. băneș sinonim lui băieș "lucrător într-o mină" (DEX); Bănița, sat, comună suburbană (1839 Banytza idem, l.c. I, p.64); * Bănița, localitate atestată în 1673 lângă Certeju de Sus, sat, comună (Ursuțu, Justiția, p. 155). - toponimul Bănița, variantă a lui Băița, provine din apel. băniță, formă diminutivală a unui arhaic banie (cf. vie - vinie, cui - cuñ loniță, l.c., p. 109). Permanența, din cele mai vechi timpuri, la români a mineritului (și, implicit, a metalurgiei) este dovedită, printre altele, și de toponimele menționate, provenite din apel. baie > lat. bal(i)neum, bal(i)-nea "mină" și "scăldătoare" (cf. și it. bagne, sp. bano "scăldătoare"; "ocnă" (pentru condamnați). Adeseori, în preajma exploatărilor miniere sunt izvoare cu apă minerală, apreciate dintotdeauna pentru proprietățile lor curative. Este adevărat că înțelesul de "mină" îl au și ceh. banie și magh. banya. Cel puțin forma maghiară trebuie să fie un vechi împrumut din română, având în vedere faptul că Transilvania a fost întotdeauna bogată în "băi", aici mineritul fiind practicat pe scară largă încă din antichitate (Homorodean, l.c., p. 112 - 113).

Baldovin, sat, com. Baia de Criș (1464 Baldomenfalwa, Baldonenfalwa, 1525 Baldowin Suciu, DiTr, I, p. 54). - Toponimul provine de la Baldovin n. fam. (DNFR), format slav cu suf. -ov- plus suf. -in (cf. Pătruț, On. p. 39, 57, 105). În documentele Țării Românești, Baldovin este menționat ca antroponim la 1400 (DIR, XIII, XIV, XV, B. TR, p. 48), 1528 (Idem, XVI, B. TR, II, p. 53) și 1614 (idem, XVII, B. TR, II, p.278). Pe teritoriile satelor Bulzești de Jos, com. Bulzești de Sus și Ribicioara, com. Ribița există top. Dealul Baldovin.

Balintoni, grup de gospodării în Răchitova, sat comună. - Derivat cu suf. -oni de la Balint n. fam. (DNFR).

Balițești, localitate contopită cu Bulzești de Sus, sat, comună. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bălță n. fam. (DNFR). Numele este pomenit și într-un document moldovenesc din 1393 (DIR, XIV, XV, A.M., I, p.3) și existent în 1673 la Bulzești (Prodan, Urbariul, p. 150).

Balomir, sat, com. Sântămăria-Orlea (1451 poss. Balamer, 1501 Baramer, 1687 Balomir Suciu, DiTr, I, p. 54). - Localitatea poartă numele unei persoane, Balomir, de origine slavă (Pătruț, On., p.17). Cunoscut fiind faptul că începând din secolul al XIV-lea, antroponimele și toponimele de proveniență slavă nu mai au semnificația etnică, Balomir este o creație românească (cf. Pop, Mănturil, p. 2099, nota 8; cf. și Iordan, T., p.7). Pe teritoriul satului Godinești există top. Valea Balomirului

Balsa, sat, comună (1407 poss. Balsa Suciu, DiTr, I, p. 55). - Toponimul provine de la n.p. omofon, derivat cu suf. -ș față de Bala (Pătruț, On., p. 34, 59, 106); cf. și DNFR). Într-un document moldovenesc din 1597 este pomenit numele de persoană Balșe (DIR, XVI, A.M. IV, p. 160).

Balta, cătun al satului Hobița, com. Pui; Balta, cătun al satului Federi, com. Pui; Balta, cătun al satului Fizești, com. Pui; x Balta, localitatea atestată în 1468 (Baltha) între Zam și Almășel (Suciu, DiTr, II, p. 293); Balta (-- Stanciului), cătun al satului Hobița, com. Pui; Bălți, cătun al satului Serel, com. Pui; * Bălți, localitate atestată în apropierea com.

suburb. Ghelari (1482 poss. Belch, 1506 villa Beercz, Berch, 1509 Byrtz, 1515 Byrcz, Bercz idem, p. 296). - Toponimele au la bază apel. baltă care - după părerea lui I. I. Russu - este de proveniență carpato-balcanică, probabil traco-ilyrică, aparținând la Indoeuropeanul * bhel- "a lucii, a scrii" (Russu, etn., p. 259).

Baluri, parte a satului Costești, com. Orăștioara de Sus. - Toponimul provine de la Bal (u) n.p., reprezentând forma de plural ce se explică prin acordarea cu determinate subînțeluse ca: locuri, coturi (de uliță), pl. ale lui, loc, cot (Homorodean, Vechea vatră, p. 208).

* **Barb(u)**, localitate atestată în 1468 (Barbfalwa) la nord-vest de Ilia (Suciu, DITr, II, p. 294). - Toponimul provine de la antr. Barb(u) (DNFR). Cf. n.p. Barb(u) al unor cnezi hăgeșani (Pop, Mărturi, p. 2101, 2103 - 2104; Popa, La începuturile, p. 304). Pe teritoriul satului Leșnic există top. Pârâu Barbului, pe cel al satului Lăpușnic - Crucea Barbului, la Stănila - Fața lui Barb, iar la Dumbrava de Sus - Fruntea lui Barb; Bărboni, grup de gospodări în satul Nucșoara, com. Sălașul de Sus. - Derivat cu suf. -oș de la Barb(u); Bărbulești, cătun al satului Curechiu, com. București. - Derivat cu suf. -esc, (-ești) de la Barbu.

Barbura, sat, com. Băița (1805 Barbura, Suciu, DITr, I, p. 57). - Toponimul provine de la n.p. Barbura "Varvara" (cf. DNFR).

Barc, parte a satului Stejărel, com. Luncoiu de Jos; Barc, cătun al satului Ocișor, com. Vața de Jos. - Toponimul provine de la apel. berc. (în pronunția locală, berc) "tufiș, pădurice, dumbravă", din magh. berek (DA).

Baru Mare, veche denumire a loc. Baru, sat, comună (1453 poss. Baar Suciu, DITr, I, p. 57); Baru Mic, sat contopit cu Baru (1421 possessio seu villa libera Kis Barisor vocata Popa, La începuturile, p. 85). - Toponimul provine de la Bar n.fam. (DNFR; cf. Bar n.b. Pătruț, On., p. 43). În localitatea hunedoreană Lăpușiu există în 1506 numele de familie Bar (Csanki, V, p. 161), același nume purtând și nobilii români din Severin, în evul mediu (Pușcariu, Date, II, p. 13). Cf. toponimele: Baru, la Cozia, Câmpu lui Bar la Cârnești, Lazu lui Bar la Bujoru, sat contopit cu Rădulești și Băroaia la Uibărești; Bărăștii Hăteșului, sat, com. Sântămărie - Orlea (1444 poss. Baresth, Suciu, l.c.p. 64); Bărăștii Iliei, sat, com. Brănișca (1482 poss. Baresth ibidem). - Toponimul este un derivat cu suf. -esc (ești) de la antr. Bar. Bărăștii, ca nume de sat este menționat în 1555 în Moldova (DIR, XVI, A.M., II, p. 79) și în 1624 în Țara Românească (Idem, XVII, B. Tr., IV, p. 438); Băroni, cătun în Baru, sat, comună. - Derivat cu suf. -oș de la antr. Bar.

Barza, cătun al loc. Gura Barza; Barza (Gura -). - Denumirea Barza este legată de cursul de apă numit Pârâu Bărzii aflat pe teritoriul localității Crișcior din apropiere. Termenul barză, de la care și-a luat numele pârâul respectiv și ulterior cele două localități, provine dintr-un radical Indoeuropean * bhreg' - "a străluci; alb", având, la daci, sensul de "alb; alburii" (Russu, Etn., p. 260-261). Nu este exclus ca numele Pârâu Bărzii să se explice, întocmai ca și în cazul râului Crișu Alb, prin culoarea alburie provenită de la minereurile aurifere. Posibilă este și proveniența toponimului de la un antr. Barza (DNFR; cf. și Pătruț, On., p. 13); cf. localitățile: Barza, sat, com. Dănești jud. Gorj; Barza, sat, com. Tufeni, jud. Olt și Barza, sat, com. Budești, jud. Vâlcea (ILR).

Basarabasa, sat, com. Vața de Jos (1439 Basarabasafalva Suciu, DITr, I, p. 58); Basarabasa, cătun în satul Prăvăleni, com. Vața de Jos - Derivat cu suf. -(e)asa de la Basarab n. fam. (DNFR) cu sensul de "moșia (proprietatea) lui Basarab" sau "soția lui

Basarab " (cf. Homorodean, Vechea vatră, p. 200); Basarabița, localitate contopită cu Prăvăleni, sat, com. Vața de Jos. - Derivat cu suf. diminutival -ița de la Basaraba (fem. lui Basarab).

Baștea, sat, com. Lăpușiu de Jos (1733 Bástya Suciú, DITr, I, p.58). - Localitatea poartă numele de familie Baștea (DNFR), derivat cu suf. -t, de la tema Baș -(Pătruș, On., p.43). Baștea, nume de bărbat, apare în documente din Țara Românească din anul 1570 (DIR, XVI, B. TR, III, p. 374) și 1613 (Idem, XVII, B. TR, II, p. 228). Gavrilă Baștea din Lupșa, jud. Alba este participant la frământările țărănești din 1784 (Prodan, Răscoala, II, p. 247).

Batz, sat, com. Băcia, - Pe la 1300, satul ajunge, ca zestre, în stăpânirea comitelui Batiz din Peștiș, care schimbă numele așezării, impunându-și-l pe al său (Popa, La începuturile, p. 85, 149, 159). Dintr-un document de la 1346 reiese că numele inițial, românesc, se referea la felul locului, fiind redat prin magh. Schthesthelek (DIR, C, XIV, Trans., p. 319) "teren sărat", ceea ce denotă că satul se află pe un loc mlaștinos, ideea de "mlaștină" fiind asociată, uneori, celei de "loc sărat; sărătură" (Homorodean, Vechea vatră, p. 166). - Toponimul Batiz provenit de la numele de persoană menționat, a fost, inițial, Botez, nobilul din Peștiș fiind, deci, român (Drăganu, Românii, p. 340 - 342). Botez "a fost rostirea originală, - arată N. Drăganu - care, având g- închis, a dat ungurește mai întâiu Botiz (cf. și Cățel & Kacil, Cocil etc), apoi Batiz" (idem, p. 342). Forma românească Botez este menționată în atestarea documentată a localității hunedorene, din 1457 (Bathezfalwa Suciú, DITr, I, p. 58), iar un sat din comuna Ațintiș, jud. Mureș, are, de asemenea, numele Botez (idem, p. 98). Antroponimul Botez este pomenit în documente maghiare din 1220 și 1223 (Drăganu, l.c.p. 341), făcând parte din lexicul limbii române (DNFR).

Băcia, sat, comună (1332 sacerdos de Bachi Suciú, DITr, I, p. 60). - Toponimul provine de la numele de persoană Baciú (Drăganu, Românii, p. 69). La 1350 este menționat într-un document, Baas împreună cu fratele său Dumitru "de Bachy" (Popa, La începuturile, p.85), numele Baas (Baciú) dovedind existența antroponimului în localitate.

* **Băcișoara**, localitate atestată în 1468 (Bachisora) lângă Bacea (Suciú, DITr, II, p.292). - Derivat cu suf. diminutival -șoara de la Bacea.

Băcăia, sat, com. Geoagiu. - Toponimul este un derivat feminin al lui Boca (cf. DNFR) cu suf. -ă, -aia (Bocaia Suciú, DITr, I, p. 60) variante ale suf. -oia (cf. brezoale - brezoale Iordan, T. p. 399). În primele atestări documentare denumirea localității este Băcoanea cu conservarea lui Ń arhaic (1509 poss. Bokonya, 1518 villa Bakonya) iar din 1750 suf. oanea alternează cu ăia (1750 Bekeje, 1760 - 1762 Bakány, 1850 Bekia, 1854 Baconya, Bechia Suciú, ibidem). În zonă, pe teritoriul satului Bobălna s- au păstrat top. Boca și Dealu Bocii. Numele Boca îl au în 1784 și doi țărani moți răsculați (Prodan, Răscoala, I, p. 296; idem, II, p. 67).

Bădăi, localitate contopită cu satul Criș, com. Blăjeni, - Toponimul reprezintă forma de plural a antroponimului Bădău, n. fam. (DNFR).

Băgara, (Fizes --) - Toponimul Băgara (Begara, Bagara, Bogára Suciú, DITr, II, p. 231) provine de la magh. bogár "insectă" cu referire la streche "nume dat mai multor specii de insecte foarte vătămătoare pentru animalele domestice" (DEX) (v. Stretea).

Băiești, sat, com. Pui (1447 Boyesd, poss. Bayesd, 1449 kenezatus possessionis olachalis Bayesd, Baijesd Suciú, DITr, I, P. 61). - Toponimul este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Baiu n.p. (cf. Pătruș, Nume, p. 100), menționat ca purtându-l un

cneaz hațegan în 1360 (Bay, Pop, Măturil, p. 2100), ori cnezii din Băiești în 1447 (Bai, Popa, La începuturile, p. 86) și 1458 (Bay, Feneșan, Ohaba, p. 182). Numele Baiul este pomenit și într-un document din 1514 din Țara Românească (DIR, XVI, B.TR, I, 102).

Bălăcea, localitate contopită cu satul Ciungani, com. Vața de Jos. - Toponimul are la bază un nume de familie Bălăcea (cf. Balăcea DNFR), format de la tema Bal- (existentă în antroponime ca: Bal, Balu(l), Bala cu suf. -u (cf. Pătruț, On., p. 13, 32, 34, 84), Cf. top. Bălaclu în satul Nandru, com. Peștișu Mic și Sub Bălăci în Ciopeia, com. Sântămărie-Orlea;

* **Bălești**, localitate atestată pe lângă Peștișu Mic (Urb. Peștiș). - Toponimul este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la antr. Bal, Baiu (l), Bala, Bal(e)a. Un cneaz din Sălaj, numit Baiul participă, în 1473. la o adunare districtuală de la Hațeg (Rusu, Dovezi, p. 177), iar în 1673 există un Balu la Bulzești (Prodan, Urbaniul, p. 150). În secolul al XIV - lea, ctitorul bisericii din Crișcior era voievodul Bălea. Antroponimul Bălea este menționat în documente hațegane din sec. XIV - XV (Popa, La începuturile, p. 62, 115, 116, 202) și din Țara Românească (sec. XV - XVI) (DIR, XIII, XIV și XV, B.TR., p. 81; Idem, XVI, B.TR.II, p. 55). Pe teritoriul satului Potingani există top. Dealul Balu, la București - Gura Balului, Lunca Balului și Valea Balului iar la Livadia - Lacu Balului. Localități cu numele Bălești se află și în județele: Alba, Gorj, Vaslui și Vrancea (ILR); Bălușe, localitate contopită cu satul Costești, com. Orășticara de Sus. - Toponimul reprezintă pluralul feminin al lui Băluș n. fam. (DNFR), rezultat prin acord cu determinatul subînțeles, locuri (pl. al. lui loc), având sensul de "locurile lui Băluș" (cf. Homorodean, Vechea vatră, p. 207-208). Băluș este un hipocoristic al lui Balu (l), Bala, Bal(e)a, cu suf. -uș (cf. Pătruț, On., p. 34; Idem, Nume, p. 106); Bălușoni, cătun al satului Fizești, com. Pul. - Derivat cu suf. -oș de la Băluș. Cf. Localitățile moldovenești: Băluș, Bălușe, Bălușeni, Bălușești (ILR).

Bălan, localitate contopită cu Râu de Mori, sat. comună. - Toponimul are la bază antroponimul Bălan (DNFR); Bălana, cătun dispărut, ce ținea de Toplița, sat. comună. - Toponimul reprezintă forma feminină a lui Bălan.

Bălata, sat component al com. suburb. Șoimuș (1850 Balata, Belata, 1913 Balătatelep Suci, DITr, I, p.63). - Toponimul provine de la un antroponim omofon, formă feminină a lui Balat (DNFR), derivat cu suf. -ă din tema Bal - (Pătruț, ON., p.34); cf. Căiata, sat, com. Ruginești, jud. Vrancea, derivat cu suf. -ă de la antroponim (idem, Nume, p. 19) și Mușata, femininul lui Mușat (idem, On., p.12).

Băncești, grup de gospodării în satul Cărăstău, com. Baia de Criș. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Banci, n. fam. (DNFR).

Bănciloni, grup de gospodării în loc. Iscroni. - Derivat cu suf. -oș de la Băncilă n. fam. (DNFR).

Bănești, cătun al satului Basarabasa. com. Vața de Jos. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Banu, Banca (DNFR).

Bărbat (Râu --) - Determinantul provine de la antr. Bărbat (DNFR). Numele Bărbat l-a avut fratele voievodului Litovoi (Pascu, Voievodatul, I, p. 178) și alți români din Țara Hațegului (Pop, Măturil, p. 2100), Țara Făgărașului (Pușcariu, Date, II, p. 14-15) și Țara Românească (DIR, XVI, B., TR, II, p. 352) în evul mediu; **Bărbătenii de Jos**, localitate contopită cu Iscroni, sat aparținător orașului Aninoasa; **Bărbătenii de Sus**, localitatea contopită cu orașul Lupeni (1835 Barbateni, 1854 Feisö-Borbăty-én Suci, DITr, I, p. 64).

- Toponimul **Bărbăteni** este un derivat cu suf. -ean (-eni) de la Bărbat, primii locuitori ai celor două așezări provenind din satul Râu Bărbat.

Bătăcuța, grup de gospodării în satul Jeledinți, com. Mărtinești. - Toponimul redă un apel. românesc (cu suf. diminutival -uța) creat după magh. botóka "câpșor, cap de prunc" (DUR, p. 59), având, pe plan topografic, înțelesul de "înălțime mică și rotundă, colină, deal".

Bătrâna, sat, comună (1750 Betrîna Suci, DiTr, I, p. 65). - Numele localității provine de la onimul aflat pe teritoriul ei, care, la rândul lui, provine de la un nume de persoană Bătrâna (DNFR) §< apel. bătrână. În acest sens, E. Petrovici arată "Muntele (sau, mai exact, pășunea de munte) a fost numit de obicei după un proprietar al lui sau după un proprietar de stână sau, mai degrabă, după un baci sau o băciță vestiți care au condus mult timp o stână pe muntele respectiv", și dă ca exemplu munții Bătrâna și Frumoasa din zona Sibiului (Petrovici, Studii, p. 204 - 205). Bătrâna este menționat ca nume feminin în 1560 în Moldova (DiR, XVI, A.M., II, p. 132) și ca loc de hotar în 1615 în Țara Românească (idem, XVII, B.T.R., II, p. 379).

Bătălari, sat, com. Bretea Română. - La baza toponimului poate sta un derivat (cql. și local) băclulari (v. prima atestare Bachalar din 1453 Suci, DiTr, I, p. 65), provenit de la băclulie "câpățâna usturoiului ce crește în pământ" (Bucov.); "măciulie; câpățână mică, d.e. la mac și la alte plante care fac la vârf o capsulă "; p. ext. "orice altă formă asemenea" (Țara Hațegului)" (D.A.). Esențial, deci, este sensul de "sferic, umflat, crescut". Ca și în cazurile numelor de locuri Căciula și Căpățâna (cf. Ioniță, Nume, p. 73), a putut avea loc un transfer metaforic, pe plan geografic, băciulie redând, în acest caz, forma de relief colinară sugerată de înfățișarea relativ asemănătoare cu câpățâna usturoiului sau cu măciulia macului. În consecință, top. Bătălari (Băciulari) poate avea accepțiune de "loc deluros". Pentru derivare, cf. pletrari §< piatră, aflinari §< afină, urzicari §< urzică etc. (Homorodean, Vechea vatră, p. 199 - 200).

Becsești, grup de gospodării în satul Crișan, com. Ribița. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Becsa n. fam. frecvent în zonă.

Bejan, sat component al com. suburb. Șoimuș (1330 villa Besen, Bessen, 1468 poss. Bosan, 1506 Bessanfalwa, 1518 Bessan, Besan, 1850 Bezsán Suclu, DiTr, I, p. 67): Bejan (Târnăvița), localitate contopită cu satul Târnăvița, com. Brănișca (1434 poss. Besen, 1516 Besenfalwa, 1519 Kysbesen idem, p. 67 - 68). - Toponimul reprezintă un nume de familie Bejan (DNFR), derivat cu suf. -an de la tema Bej - (cf. Beju, Bejancu, Bejat, Bejenescu ibidem)

Belești, veche denumire a cătunului Pietroasa, aparținând loc. Baia de Criș, - Derivat cu suf. -esc. (ești) de la Bele(a) n. fam. (DNFR).

Benești, parte a satului Podele, com. Luncoiu de Jos. - Derivat cu suf. -esc. (ești) de la Benea n. fam. (DNFR).

Berceni, localitate contopită cu orașul Petrila. - Derivat cu suf. -ean (-eni) de la Bercia n. fam. (DNFR) sau de la apel. berc "tufiș, pădurice, dumbravă" (magh. bérek DA) indicând, în acest caz, proveniența locală.

Bercu, localitate contopită cu satul Covragiu, com. Bretea Română - Toponimul poate proveni de la Bercu n. fam. (Cf. Pătruț, On., p. 125) dar se poate referi și la apel. berc (v. supra Barc).

Beriu /Berii/, sat, comună (1332 Byrni, sacerdos de Beren, 1334 Beryn, villa Bereeh, 1673 Berény, 1733 Berlj, 1750 Bereny, 1850, 1854. Berény, Berlu, Lammdorf Suci, DiTr, I, p. 73). - Forma populară, Berli (păstrată și astăzi) presupune un derivat pl. cu suf. slav -ini (v. primele atestări) de la Bera n. fam. existent și la români (DNFR). Dintr-un Berini s-a ajuns mai întâi la Berli, apoi la forma oficială Beriu. O evoluție asemănătoare a avut, între altele, Sibii (sl. Sibini (siba (sviba "sânger, corn") Sibiu; cf. și sicrii (magh, szekrény) sicriu etc (Drăganu, Românii, p. 533; Iordan, T., p. 66; Homorodean, Vechea vatră, p. 59). Germ. Lammdorf "satul mielului" se poate datora unei etimologii populare, forma Berény fiind apropiată de către sași de magh. bárány "mlel".

Bertășești, cătun al satului Dealu Mare, com. Vălișoara - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Berta, n. f.

Biboni, grup de gospodării în Răchitova, sat, comună. - Derivat cu suf. -oî de la Biba, n. fam., frecvent în zonă.

Bicău, veche denumire a satului Rovina, com. Brănișca. - Toponimul provine de la Bicău n. fam., neatestat, derivat cu suf. -ău, față de tema Bic- (cf. Bica, Bican, Bichia DNFR). În satul Josani, com. Peștișu Mic există top. Valea Bicăului.

Birăoni, localitate contopită cu Cimpă, sat component al orașului Petrița. - Derivat cu suf. -oî de la Birău n. fam. (DNFR). Țărani moți cu numele Birău participă la evenimentele din 1784 (Prodan, Râșcoala, I, p. 162, 171, 174).

Birișești, cătun al satului Căinelu de Sus, com. Băița. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Biriș n. fam. (DNFR). Țăranul Anghel Biriș din Bobâlna, sat. com. Rapoltu Mare, este pomenit în legătură cu evenimentele din 1784 (Prodan, Râșcoala, II, p. 235).

Birtin, sat, com. Vața de Jos (1439 Bertenfalva, 1760-1762 Birtin, 1805 Birting, 1854 Birtyn, Birtin Suci, DiTr, I, p. 80). Cf. atestările localității Birtin, sat, com. Vadu Crișului, jud. Bihor (Bercen, Bercham, Berchen, Berten, Bertheny, Birtin, Birtiny Ibidem). Din atestările ambelor localități reiese posibilitatea numelui inițial, Bârceni, derivat cu suf. -ean (-eni) de la Bârcea n. fam. (DNFR), la răndu-l, derivat cu suf. -c, față de tema Bâr - (cf. Bîrcă, Bârcu Pătruș, On, p. 98).

Birtu (Rujii), localitate contopită cu satul Câmpuri-Surduc. - Toponimul Birtu provine de la apel. birt germ. Wirtshaus "cârciumă".

Biscăria, localitate contopită cu orașul Simeria (1577 terra Dedacifolua.. 1733 Bitzkárje, 1750 Biskare, 1760-1762 Dedats, 1805 Dedács, 1808 Biskáre, Dedendorff, 1830 Dedáts, Piszkaréja, 1839 Biskeria, 1850 Biskzerie, 1854 Dedáts, Pescărie Suci, DiTr, I, p. 80). - Numele inițial al localității a fost Dedaci, provenit dintr-un antroponim omofon, derivat cu suf. -c (cf. Balaci, Gruelaci), de la Deda n. fam. (DNFR); cf. și atestările din 1850 (Dieda, Dedats) ale localității mureșene Deda (Suciu, Idem, p. 195). Localitatea hunedoreană fiind pe malul Mureșului, Biscăria poate fi o adaptare maghiară a top. Pescărie (v. atestările din 1830 și 1854) dar nu este exclusă posibilitatea provenienței toponimului de la un antr. Biscăria (cf. Biscăria n. fam. frecvent în zona hunedoreană) sau Băscăria derivat cu suf. -ar de la Băscă n. fam. (DNFR).

Bistreanu, grup de gospodării în loc. Boșorod - Toponimul corespunde antroponimului Bistreanu (DNFR).

Bârcea Mare, sat aparținând orașului Simeria (1295 Barcha Suci, DiTr, I, p. 32); Bârcea Mică, sat aparținând mun. Deva, (1367 poss. Aprodolua alio nomine

Felseubarcha Ibidem). - Cele două sate își au numele de la Bârcea n. fam. (DNFR) (v. Birtin).

Bârnesc (Părău--), - Determinantul este un derivat cu suf. -esc (- ești) de la Bârna n. fam. existent în satul Crișan.

Bârnea, cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus. - Toponimul provine de la antroponimul omofon (cf. Bârna DNFR)

Bârsău, sat, com. Hărău (1440 possessio regalis Berekzow... 1750 Berszeu Suci, DiTr, I, p. 83). - Toponimul provine de la un antroponim omofon, derivat cu suf. -s plus suf. -ău, față de tema Bâr- (cf. Pătruț, On., p. 98).

* **Bârzănoaia**, localitate atestată la nord de Brănișca, sat, comună și Bretea Mureșană, sat, com. Ilia (1453 Berzenyal, 1482 Berzenalya, 1494 Barzennallya Suci, DiTr, II, p. 298). - Toponimul reprezintă un derivat feminin cu suf. -oaia de la numele de persoană Bârzan derivat, la rândul-i, cu suf. -z- plus suf. -an de la tema Bâr- (cf. DOR, p. 204); Bârzli (Boia), - Determinantul poate proveni de la antr. Bârz(u), derivat cu suf. -z, de la tema Bâr- (cf. Pătruț, On. p. 53,98). Ținând seama și de faptul că pe teritoriul localității Boiabârzli există top. Valea Bârzului, considerăm că, inițial, satul, care ulterior s-a unit cu Boia, s-a numit Bârz. Antroponimul Bârzul este menționat documentar în 1605 în Țara Românească (DIR, XVII, B. TR., I, p. 152). Posibil însă și o proveniență de la un bârz(u), apel. mult apropiat de băstinașul barz "alb, alburui" (cf. Russu, Etn., p. 260).

Blăjeni, sat, comună (1439 Balasfalwa, 1525 Blasenfalwa Suci, DiTr, I, p. 84); Blăjeni (Vulcan), sat, com. Blăjeni. - Toponimul este un derivat cu suf. -an (-eni) de la Blai n. fam. (DNFR).

Bobaia, sat, com. Boșorod. - Toponimul provine de la antr. Bobaia (Pătruț, Numă, p. 96; cf. DOR, p. 205: Bob, Bob plus -ai, -aia; Boba, -ia, -ița; Bobaiu, olt.; marital: Bobaia; cf. și Bobaia, n. f. actual Pașca, Numă, p. 180). A se vedea Bobaia, sat, com. Aninoasa, jud. Gorj; Bobaița, sat, com. Malovăț, jud. Mehedinți (ILR).

Bobâlna, sat, com. Rapoltu Mare (1362 poss. Babulna Suci, DiTr, I, p. 85). - Pentru semantismul toponimului, cf. bobâlnău "ridicătură mai mică de teren", bobâlnic (bobolnic, bobovnic) "plantă ierboasă, cu frunzele cărnoase, florile albastre; fructul e o capsulă umflată, rotundă", bobâlcă (bubâlcă "umflătură" (DA).

Boboni, grup de gospodării în Răchitova, sat, comună. - Derivat cu suf. -oñ de la Bobu n. fam. (DNFR).

Boboș (Câmpu lui --) - Determinantul provine de la Boboș, n. fam. (DNFR), derivat cu suf. -oș față de tema Bob- (cf. Pătruț, On., p. 76, 120). Într-un document moldovenesc din 1424 este menționat numele de persoană Boboș (DIR, XIV, XV, A.M., I, p. 50). Denumirea Boboș o are și un sat din com. Dealu Morii, jud. Bacău (ILR). Pe teritoriul satului Valea Lupului există top. Boboșu.

Bocșa Mare, sat, com. Certeju de Sus; Bocșa Mică, sat, com. Certeju de Sus. - Toponimul Bocșa provine de la apel. bocșă (magh. boksa, ce are înțelesul de "grămadă de lemne pregătite pentru a fi transformate prin ardere în cărbuni; cărbunărie" (DEX). Cuvântul maghiar a înlocuit în parte, în evul mediu, pe cel românesc cărbunare (pl. cărbunări), neatestat în dicționare, însemnând "loc unde se fac cărbuni de lemn", provenit din lat. carbonaria (Homorodean, Vechea vatră, p. 193-194).

Bodești, parte a localității Orăștioara de Sus, sat, comună. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bodea n. fam. (DNFR). Numele Bodea, frecvent în zonă, l-a avut o localitate contopită cu satul Părăușani, com. Livezi, jud. Vâlcea și o alta, contopită cu orașul Câmpulung Moldovenesc, jud. Suceava (ILR). Antroponimul Bodea este menționat într-un document moldovenesc din 1592 (DIR, XVI, A.M., IV, p. 56).

Boholt, sat aparținător com. suburb. Șoimuș (1453 Boffol, 1479 poss. Boholth Suciu, DITr, I, p. 90). - Denumirea poate proveni de la germ. bauholtz "lemn de construcție".

Boia (-- Bârzi), sat, com. Vețel (1386 Boya, 1453 Boya, 1491 Bolya, 1733 Bolya, 1750 Boje, 1760-1762 Boja birz, 1808 Boja cum Birs, utrumque Bojabirs Suciu, DITr, I, p. 90). Din atestările documentare reiese că după 1750 satul Boia s-a unit cu cel învecinat, Bârzu. Toponimul Boia reprezintă un nume de persoană Boia (DNFR). Ca antroponim, Boia este pomenit în documente din Țara Românească din anii: 1511 (DIR, XVI, B.TR., I, p.67). 1608 (Idem, XVII, B. TR., I. 337), 1625 (Idem, XVII, B. TR., IV, p. 520), cât și satul hunedorean Răduiești, com. Dobra în 1763 (Prodan, Urbaniu. p.137). În 1583, un document din Țara Românească menționează plaiul Boia (DIR, XVI, B. TR., V, p. 121); cf. și satul Boia, com. Jupânești, jud. Gorj (ILR); Bôlța, sat, com. Răchitova (1733 Bots, 1750 Boicza, Suciu, l.c., p.91). -Toponimul este un derivat cu suf. diminutiv - lța de la antr. Boia (cf. Bôlța n.fam. DNFR).

Boiu, sat, com. Rapoltu Mare (1418 villa volahalus Boamfalus, Boaan, Boan, Boamfalwa, 1485 Buan, 1506 Bun, 1506 Bwan, 1733 Bojul, 1750 Bojl, 1760 - 1762 Bun, 1850 Baja, Baitze, 1854 Bun(Boj), Boiu Suciu, DITr, I, p. 91); Boiu de Jos, localitate contopită cu Boiu de Sus, sat, com. Gurasada (1485 Alsobuan ibidem); Boiu de Sus, sat com. Gurasada (1485 Felsewbuan ibidem). - Toponimul are la bază n. fam. Bun (u).(DNFR; Pătruț, Nume, p. 35). N. Drăganu explică, în acest sens, că "Bun a dat în ungurește... în mod normal Bun, Buny și Bon, Bony iar din reprimirea formei din urmă s-a născut românescul Bolu" (Drăganu, Românii, p. 446). În 1612 Buñul este pomenit ca nume de persoană în Țara Românească (DIR, XVII, B.TR, II, p. 62).

* **Bojor**, localitate atestată în 1446 (Bosar) pe lângă Livadia (Suciu, DITr, II, p.302). - Toponimul poate proveni de la antr. Bojor (DNRF), la rândul-i avându-și originea în apel. bojor, variantă a lui bujor (Ibidem). Boșorod, sat, comună (1733 Bosarod, 1750 Bosorods, 1760 - 1762 Bosorod, 1850 Bosorodsiu, 1854 Bosorod, Boșorod Suciu, DITr, I, p. 97). O localitate dispărută, azi pusta Bașaraga, la nord de Pecica, jud. Arad are atestările: 1222 terra Bursorog, 1232 terra Posorogh, terra Posorog, 1333 Bazarak, 1337 poss. Bosorog, 1360 Bozoragh, 1366 Bosorag, 1448 Basarath, 1454 Basarag, 1464 Bassarag, 1555 Basaragh, 1559 Bassarak, 1560 Basaragh, 1647 Bassaraga, Bassaraaga, 1751 Bassaraghi, 1828 Basaraga idem, II, p. 305). Numele celor două localități par foarte apropiate, atât doar că cel al localității arădene are suf. -og (dar și -ogi în 1751), iar cel al localității hunedorene suf. magh. -od (dar și -ogi în 1750 și -oglu în 1850). Cf. și atestările localității bănățene Traian Vula (fostă Bujor) (Boszor, Bosar idem, p. 204). Ținând seama și de faptul că locuitorii din Boșorod se numesc boșorogani, este posibil ca la origine să se fi numit Bojorogi, denumirea reprezentând forma de plural a numelui de familie Bojorog, neatestat, derivat cu suf. -og al numelui Bojor.

Bolești, cătun al satului Petros, com. Baru. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bolea n. fam. (DNFR); Bolii (Peștera). Determinantul provine de la Bolea. În documente

din secolul al XVI-lea, Bolea este menționat ca nume de persoană în Țara Românească (DIR, XVI, B. TR. I, p. 43) și în Moldova (idem, A.M.IV, p. 129). Gheorghe Bolea se numea un țaran moț în 1784 (Prodan, Râscola, II, p. 508). Cf. top. Coasta Bolii la Mărtinești, sat, comună.

Bonconilor (Ulița--). Determinantul este un derivat cu suf. -oñ, probabil de la Boancă, Boncu, Bonca n. fam. (DNFR).

Bontulești, cătun al satului Livada, com. Tomești. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bonta n. fam. (DNFR).

* **Bordec**, localitate atestată în 1468 (Bwrgesfalwa) probabil la nord-vest de Ilia (Suci, DITr, II, p. 306). Toponimul provine de la un antroponim omofon, neatestat, derivat cu suf. -eș, față de tema Bord- (cf. antr. Bord, Bordea, Borda Pătruț, On., p. 40 și top. Bord în jud. Mureș și Neamț II); Bordului (Gura--). Determinantul poate proveni de la antr. Bord dar v. și apel. Bord "piară mare; stâncă, bolovan" (SMO, p. 94; Ioniță, Nume, p. 26.)

Borlești, cătun al satului Fizești, com. Pui. Derivat cu suf. -esc, -ești de la Borlea n. fam. (DNFR). Cf. Borlești, sate în județele: Argeș, Bacău și Neamț (ILR).

Boroslav, cătun al satului Meria, com. Lunca Cernei de Jos. - Toponimul provine din antroponimul amofon, de origine slavă (cf. Pătruț, On.p. 21), fiind o creație românească (cf. Iordan, T., p. 7)

Borului (Gura --). Determinantul se raportează la antr. Bor(u) (DNFR); cf. Bor, Bora, Bore(a), Boru(l) (DOR, p. 209).

Borzești, cătun al satului Stânița, com. Buceș. Derivat cu suf. -esc, -ști de la Borza, n. fam. (DNFR); cf. Borzești, localitate componentă a mun. Onești, jud. Bacău; Borzești, sat, com. Ungureni, jud. Botoșani (ILR) Numele Borza îl au țărani din satele hunedorene Banpotoc și Șoimuș în 1784 (Prodan, Râscola, II, p. 200, 234).

Bosel, grup de gospodării în satul Crișan, com. Ribița. - Derivat cu suf. diminutiv al de la Bosu n. fam. (DNFR). Pe teritoriul satului Ocui, com. Vața de Jos există top. Dealul Bosu și Valea Bosului.

Boș, sat aparținător mun. Hunedoara. Localnicii numesc satul, Boj. Atestările documentare (1358 Bosy, 1482 poss. Bos, 1486 Boos, 1496 utraque Boos, 1521 Alsow Booz, Felsew Booz etc. Suci, DITr, I, p. 97) sunt asemănătoare cu ale satului Boju, com. Cojocna, jud. Cluj (idem, p. 92). În ambele cazuri, forma românească autentică a avut totdeauna un -j-, fapt dovedit și de numele colectiv al locuitorilor. bojeni (sg. bojan); cf. și Bojan, n. fam. (DNFR). Toponimul provine de la antroponimul omofon, Boj (cf. Pătruț, Nume, p. 113).

Botani, localitate contopită cu Bănița. Derivat cu suf. -an (- ani) de la Bota, n. fam. (DNFR); Botești parte a satului Luncoiu de Sus, com. Luncoiu de Jos. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bota.

Botoiești, cătun al satului Stânița, com. Buceș. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Botoi n. fam. (DNFR); cf. Botoi sat, com. Dragomirești, jud. Vaslui (ILR).

Boțoni, grup de gospodării în mun. Petroșani. Derivat cu suf. -oñ de la Boța n. fam. (DNFR).

Boului (Dealul --); Boului (Părău --) - Determinantul provine de la apel. bou. În general, fauna a favorizat un număr mare de toponime, datorită faptului că animalele,

domestice sau sălbatice, joacă un rol important în viața omului, satisfăcând o serie de nevoi de natură economică (cf. Iordan, T., p. 396). Cf. toponimele: Dealul Boului, (Stânișoara, Stânița, După Piatră), Pârâu Boului (Turdaș, Lunca, Bănița, Popești, Visca etc.), Valea Boului (Arăneș, Poienița Tomii), Tău Boului, Groapa Boului (Izvoarele) etc.

Boz, sat. com. Brănișca (1453 poss. Magyarboz, 1484 Boz, 1485 Bws, Suci, DITr, I, p. 99). Cf. apel. boz (Sambucus ebulus sau Ebulum humile) "plantă lerbosă, cu miros neplăcut, cu flori albe ca ale socului, cu frunza despicată și fructe negre" (DA). I. Iordan este de părere că boz "este foarte probabil, de origine maghiară sau, cel puțin, și maghiară" (Iordan, T., p. 60), iar E. Petrovici susține că provine din v. sl. buz (Petrovici, apud Iordan, Ibidem). Numele se poate, însă, raporta mai degrabă la boză "(Bouțariu, în Hațeg) dohot, unsoare de car (din prăvălie); f. păcură" (DA), de unde și bozărie "grămadă de lemne de pin negru sau zadă, de formă conică, făcută deasupra unor gropi, din care, prin ardere înceată, se obține un gudron folosit la unsul roților de care, la călăfătuirea corăbiilor sau la impregnarea lemnului micilor bărci pescărești"; de aici și bozărit, numele meșteșugului descris, ale cărui urme se mai întrevăd în nordul Olteniei și, în special în jud. Mehedinți (cf. Butură, Etnografia, p. 371 - 372). Este interesant, în acest sens, că în hotarul satului Boz există un toponim Păcura, alături de altul, La Bozărie. Pe locul numit Păcura a putut fi localitatea, azi dispărută, Pakurafalwa, atestată în 1516 pe lângă Brănișca (Suci, I. c. II, p. 382). Întrebarea care se pune este dacă boză nu poate fi considerat ca derivat al lui boz, plantă care - și ea - conține ulei volatil și rășini (cf. Butură, Enciclopedie, p. 39) ce puteau fi extrase printr-un procedeu ca cel amintit. Se știe, de altfel, că gudronul care, în trecut, înlocuia păcura, numit în Moldova și dohot (termen ce avea să numească mai târziu și păcura obținută prin distilarea țigieiului) era obținut prin distilarea unor materiale vegetale (cu deosebire pin sau mesteacăn) (idem, p. 154, 186).

Pe de altă parte - și faptul privește o altă posibilă origine, anume cea autohtonă, a numelui de boz - se pare că, acest termen este înrudit cu denumirile unor localități - în mare parte locuri cu ape minerale, stațiuni balneo climatice - ca Bazna, Buzuș-Băi, (com. Ileanda, jud. Sălaj; cf. I. Constantinescu, România de la A la Z. Dicționar turistic, București, 1970, p. 54), Buziaș (jud. Timiș) etc. În sfârșit, în același sens, termenul boz poate fi raportat și la Buzău (nume de râu, atestat în antichitate, în ale cărui împrejurimi există așa numiții "vulcani noroioși". Acești vulcani sunt rezultatul unor procese naturale de transformare a materiei organice în materiale anorganice, care au ca urmare eliberarea la suprafață a unor gaze și apă bogată în diferite substanțe chimice. Apa, în mișcarea ei ascensională, antrenează și pământ, combinându-se cu acesta sub forma unei paste uleioase. În fapt, "vulcanii noroioși" sunt ridicături conice formate "prin erupția la suprafața solului a unor gaze care antrenează apă și nămol" (DEX). Terenurile unde au loc asemenea procese conțin și izvoare minerale, care poartă, în general, denumiri ca: Bolboroasa "izvor de apă, care fierbe", Puturoasa, Pucioasa, Impușita (cf. Iordan, T. O. 56, 120); Boz, cătun al satului Ociu, com. Vața de Jos; * Bozcior (1475 Busther, 1492 Būster, 1493 Bwsther, 1507 Bwsthar), localitate atestată între Jeledinți și Măgura, sate în com. Mărtinești (Suci, I. c. II, p. 303). - Toponimul are la bază apel. bozcior, derivat cu suf. diminutival -cior de la boz. Pe teritoriul satului Jeledinți există un grup de gospodării denumit Buștărea. Este posibil ca toponimul să redea într-o formă românică, denumirea maghiarizată (v. atestările din 1475 și 1492) a satului românesc Bozoiar, Bozeș, sat. com. Geoagiu (1407 poss. Bozes Suci, I. c. I, p. 99). Derivat de la boz cu suf. -eș (variantă fonetică a lui -aș), indicând funcțiunea locală (cf. Iordan, T., p. 416, nota 2). De notat că și

în hotarul satului Bozeș există izvoare de apă minerală (Floca, Ghidul, p. 219) în locul de hotar numit împușta.

Bozânești, cătun al satului Sulighete, com. suburb. Șoimuș. - Derivat cu suf. -esc, (-ești) de la Bozan n.fam. (DNFR).

Brad, oraș (1585 Brad, Suci, DITr, I, p. 101); ^x Brad (1418 vilia volahalas Fenywalua) localitate atestată, probabil, pe lângă Ila (Suci, I.c., II, p.328); Brad (Lunca -); Brad (Ruda -); Bradului (Valea -); Brazi (Valea de -); ^x Sub Brazi (1392 Fenyelath, Fenyalath) localitate atestată lângă Sălașu de Jos (ibidem); Brădățel, sat, com. Burjuc (1468 poss. Bradyczel, idem, I, p. 102). Toponimul reprezintă forma diminutivă cu suf. -el a apel. brădet; Brădet, cătun al satului Izvoarele, com. Tellucu Inferior; ^x Brădet (1292 poss. Fenes), localitate atestată între Brănișca și Bretea Mureșană (idem, II, p. 327); ^x Brădet (1491 Bredeth), localitatea atestată pe lângă Fintoag și Lăsău (idem, p. 304); Brădet, denumire sub care apare până la 1475 satul Zeicani, com. Sarmisegetuza (1377 Bradath, Popa, La începuturile, p. 130, 1429 Baditz, Suci, I.c. II, p. 303, 1436 Bredeth, Rusu, Izvoare, p. 93). - Toponimul Brădet este un derivat colectiv cu suf. -et de la apel. brad. Toponimul Brad provine de la apel. omofon, de origine dacică, având în componența sa radicalul i. -e. ^x bher- "a fi proeminent, ascuțit; a forma o dungă (tăioasă)", (Russu, Etn., p. 269).

Braia, localitate contopită cu orașul Lupeni. - Toponimul provine de la Braia n. fam. (DNFR); Brăiasa, localitate contopită cu Târnavă de Criș, sat, com. Vața de Jos. - Derivat cu suf. -asa de la Braia, cu sensul de "moșia (proprietatea) lui Braia" sau "soția lui Braia".

Bratea, localitatea contopită cu Balșa. Toponimul provine de la un antroponim omofon (Pătruș, On., p. 108); ^x Bră teasa, localitate atestată în 1506 (Brathyaza) la vest de mun. Hunedoara (Suci, DITr, II, p. 303). Derivat cu suf. -easa de la Bratea, Bratu, n. fam. (DNFR), având înțelesul de "moșia lui Bratea (Bratu)" sau "soția lui Bratea (Bratu)"; cf. și Brătea, cneaz la "Archia de Sus", probabil Almașu Sec (Popa, La începuturile, p. 85); Brătila grup de gospodării în satul Crișan, com. Ribița. Denumirea provine de la antr. Brătilă, derivat cu suf. -il de la Bratu, Bratea; ^x Brătoanea, veche denumire a localității Sarmisegetuza (1315 terra Brethonja, poss. Brythonja, Suci, idem. p. 304). Derivat cu suf. -oane (a) (formă arhaică românească ce datează din vremea când suf. -oae păstra încă pe -n)) Iordan, T., p. 376), de la numele unui Bratu Feciorul, căpetenie locală din primele decenii ale sec. al XVIII-lea (Popa I.c., p. 88). Bretelin, sat component al com. suburb. Veșel (1453 poss. Thersel, 1474 Theorsek, Berthelen, 1481 Beretlin, 1491 Thersekws Thersekcs, 1494 Berethel, Bere-Tyel, Bretelin, 1506 Brethelyn Thewrsekcs, Bret(y)elin, 1578 Törzök, 1712 Törzök alias Brettelin, 1733 Bretelin, 1750 Bretény, Suci, idem, I, p.105). - Potrivit atestărilor satul s-a numit inițial, Bucium sau Butuc (magh. Törzcök "trunchi, butuc"), cu referire la procesul defrișării, ulterior primind numele Brătileni (dar în 1750 Brăteni I) după Brătilă n. fam. (DNFR) (cf. Pătruș, On., p. 132). Cf. și Brătin (Bratea), numele unor cnezi locali (Pușcariu, Date, I, p. 150), Brate, actual nume de familie la Herepeș și Veșel și top. Valea Brații la Leșnic, localități învecinate cu Bretelin; Brotuna sat, com. Vața de Jos (1436 Brothonya, Suci, idem, p. 106). Inițial, denumirea a fost Brătoanea (v. supra), derivat fem. cu suf. -oane(a) de la antr. Bratu, putând indica, în același timp, familia din care se trage un individ (Petrovici, Studii, p. 135).

Brădinești, cătun al satului După Piatră, com. Buceș. Derivat cu suf. -esc, (-ești) de la Brădeanu n. fam. (DNFR).

Brăila, cătun al satului Fornădie, com. suburb. Șoimuș. Toponimul provine de la Brăila, n. fam. (DNRF); Brăiloni, grup de gospodării în Răchitova, sat, comună: Brăiloni, cătun al satului Fizești, com. Pui. Derivat cu suf. -oă de la Brăilă.

Brănești, parte a fostului sat Cinciș, în prezent Cinciș-Cerna. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bran n.fam. (DNFR). Pe teritoriul satului Cinciș exista top. Ograda lui Bran (Homorodean, Toponimia, p. 94).

Brănișca, sat, comună. (1329 Baranchka, Barenchka... 1750 Breniska. 1760 - 1762 Branyisca, 1850 Branyitska Miko, Brenyitska, 1854 Branyitska, Brânicica Suciu, DITr, I, p. 103). Toponimul creație românească, provine de la apel. brană "poartă, trecătoare", de origine slavă, cu suf. diminutival -ișcă (cf. moară - morișcă), ținând seama de topografia așezării pe valea Mureșului (v. și Popa, La începuturile, p. 60). Determinantul Miko din atestarea de la 1850 poate sublinia, pleonestic, valoarea diminutivă a derivatului Brănișca. Cf. top. Dealul Brana (Dumbrava de Sus) și Brănila (Basarabasa). Pentru sensul de "poartă" a numelui Bran, sat, com. în jud. Brașov, cf. Bran- Poartă, vechea denumire a localității Bran (DOR p. 214)

Brăseu /Brășău/, sat, com. Zam (1755 Brasso, 1750 Brasseu, 1839 Brassó, Brassou, 1854 Brassó, Brășău Suciu, DITr, I, p. 103). Toponimul provine de la antr. omofon, derivat românesc cu suf. -ău (cf. Pătruț, On., p. 144), având la bază o temă slavă Bras ca și Brașov (idem. Nume, p. 444).

Brătișa, localitate contopită cu orașul Brad; Brătișa parte a localității Luncoiu de Jos, sat, com. Toponimul poate fi raportat la hipocoristicul slav Bratisa (Drăganu, Românii, p. 569)

* **Brătotești**, localitate atestată în 1486 (Bratwteth) împreună cu Dănulești și Gurasada (Suciu, DITr., II, p. 304). Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bratotă n. fam. (DOR, p. 215), derivat, la rândul-i, cu suf. -ot, față de Bratu n. fam. (DNFR).

Brăzeni, localitate contopită cu orașul Uricani. Derivat cu suf. -eani (-eni) de la Brad(u) n. fam. (DNFR).

Breazova, sat, com. Sarmizegetusa (1366 possessio olachalis Brazua vocata Suciu, DITr, I, p. 104). Iorgu Iordan susține că toponimul provine de la sl. breza "mesteacăn" (Iordan, T, p. 80). Ținând seama de existența pe teritoriul satului, a top. Bârza, nu este exclus ca forma originală a toponimului să fi fost Bârzava (și nume dacic de apă, pe care vechii slavi l-au împrumutat de la români, l-au schimbat fonetic și au impus noul fonetism românilor Ivănescu, Istoria, p. 73). Cf. Bârzava din Banat, considerat continuator al dacicului Berzovia, Berzobis. Peste termenul autohton s-a suprapus, deci, un slav Breazova ori Breazava, asemănător ca sunete, poate și ca sens. Deosebirea de suf. -arată l. Iordan - nu creează dificultăți întrucât -ava și ova alternează la toponime ce au teme identice (ex. Târnova -Târnova) (Iordan, l.c. p. 81). În ce privește termenul bârza, de la care provine top. Bârza, la fel ca barza (v. Barza) se poate raporta la culoarea albă, alburie ce o are mestecănuș și nu a fost greu ca termenul băștinaș să i se suprapună unul slav cu același înțeles, termenii fiind înrudiți pe linie indo-europeană.

Bretea Mureșană, sat, com. Ilia (1453 poss. Berekthe, 1516 Brettthe Suciu, DITr, I, p. 105); Bretea Română sat, com. (1406 poss. Berethkthe, 1458 Bereththe ibidem); Bretea

Streilului, sat, com. Bretea Română (1332 saceros de Berecce ibidem). Toponimul provine de la antr. Bretea (Pătruț, On., p. 108).

Brezaia, cătun al com. suburb. Crișcior. Toponimul provine de la apel. brezaie, femininul lui breaz (cf. Drăganu, apud Iodan, t., p. 400) poate fi și femininul antroponimului Breazu (DNFR).

Brândoni (Apa --). Determinantul reprezintă pluralul, cu suf. -oñ al antroponimului Brânda (existent în satul Șerel); Brându, cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus. Toponimul provine de la Brându n. fam. (DNFR).

Brâznic, sat, com. Ilia. (1491 poss Felsew Breznek, Also Breznek Suci, DiTr, I, p. 106). Toponimul provine de la apel sl. brêza "mesteacăn", cu suf. -nik (care formează, în dacoromână, adjective Rosetti, Istoria, p. 332). Denumirea slavă s-a suprapus uneia românești, identică ca sens, pe teritoriul localității păstrându-se top. Mestecăniș < apel. mestecăniș, derivat colectiv cu suf. -iș de la mestecăc.

Broțoni cătun al satului Petros, com. Baru. Derivat cu suf. -oñ de la Broței n. fam. existent în zonă.

Bruzani, grup de gospodării în satul Târșă, com. Boșorod. Derivat cu suf. -an (-ani) de la Bruz(u) n. fam.

Buceș, sat, com. (1439 Buchafalwa, 1525 Bwchaz, 1733 Bucseni, 1750 Bucses, 1760-1762 Bucenz, 1805 Butsesd, 1850 Bucsesti, 1854 Bucsesd, Bucești Suci, DiTr, I, p. 108); Buceș (--Vulcan) sat, com. Buceș. Toponimul este un derivat cu suf. -eș (cf. Pătruț, On., p. 134 - 137) față de Buce(a) n. fam (DNFR) (cf. prima atestare documentară din 1439). În 1784 judele domnesc din Bistra, localitate în jud. Alba, se numea Iosif Bucea (Prodan, Râșcoala, II, p. 412).

Bucium, sat, com. Orăștioara de Sus. (1439 poss, Bwchyn Suci, DiTr, I, p. 108); Bucium (-- Orlea), sat, com. Sântămărie-Orlea. Toponimul are la bază apel. bucium "butuc rămas la rădăcină după tăierea copacului; cioată" (Homorodean, Veche vatră, p. 92), posibil de la o temă străromână but- ca și butuc, butură, termeni sinonimi cu bucium, de origine dacică (Russu, Etn., p. 280-282). Bucium evocă vremuri străvechi în care populația băstinașă tăia pădurea spre a-și crea adăposturi, locuri de arătură și fânețe. I., Pătruț susține că formă originală a toponimului a fost Buciumi dar din cauza deosebirilor între fonetismul limbii române și cel al limbii maghiare, scribii documentelor au înălțat pe i scurt final (Pătruț, Nume, p. 40 -41).

* **Bucur**, localitate atestată în 1468 (Bokorfalwa) la nord-vest de Dobra (Suci, DiTr, II, p. 301). Toponimul are la baza antr. Bucur (DNFR); * Bucurel, localitate atestată în 1491 (Bucurel, Bwkwrel) pe lângă Teiu și Abucea (idem, l.c. p. 304). Derivat cu suf. diminutival -el de la Bucur București, sat, com. (1464 Bukorethefalwa, 1525 Bukuresth idem, I, p. 109). Toponimul este un derivat cu suf. -esc (-esci/-ești) de la Bucur, București, localitate contopită cu Cimpă, sat component al orașului Petrița. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bucureasă n. fam. existent în zonă.

Buha, veche denumire a satului Văleni, com. Baia de Criș. Toponimul poate proveni de la apel. buhă "bufniță" (DEX) sau de la Buha n. fam. (DNFR).

Buituri, localitate contopită cu mun. Hunedoara (1366 Buhtur, Suci, DiTr, I, p. 111). Denumirea reprezintă forma de plural a antr. românesc Buitur, derivat cu suf. -t plus suf. -ur față de tema Bui(u) (Pătruț, Nume, p. 58; idem, On., p. 43-48, 98-99; DNFR).

Numele Buiul îl poartă, la 1231, un român din ținutul Făgărașului (Pușcariu, Date I, p. 154) ; în primul deceniu al secolului al XVI-lea un iobag român transilvănean din Tihomirești se numea Buit Micula (maghiarizat: Boijth Mikola) (Pataki, Domeniul, p. 147); DNFR); un document din 1565 din Țara Românească pomenește un boier cu numele Buit (DIR, XVI, B, TR, III, p. 206), iar în secolul al XVII-lea, între familiile românești înnobilate în Transilvania sunt atestate și cele numite Buita (cf. DNFR) și Bultúr (maghiarizate : Bojta și Bojtor) (Pușcariu, l.c., p. 19 - 20, 41, 106, 162,). Pentru substituirea vocalei - u - prin o , v. atestările localității Budila (Suciul, l.c. p. 110).

Bujac, grup de gospodării în satul Crișan, com. Ribița. Toponimul provine de la Bujac n. fam. sau poreclă (cf. Buja, Buj, Bujan DNFR).

Bujdulari, cătun al satului Poenița Voinii, com. Bunila. La baza toponimului se găsește derivatul colectiv bujdulari, provenit de la apel. bujdulă plus. suf. -ari. Cuvintele românești: bujdulă, bușdulă, bujducă, bujdeacă, bojdeacă sunt derivate ale lui bujdă, bușdă, "casă mică, sărăcăcioasă, cu pereți slabi, cocioabă" (DA). Bujdulari are accepțiunea de "loc cu cocioabe" (pentru derivare, cf. pietrari \$< piatră, afânari \$< afină etc. Homorodean, Veche vatră, p. 199 - 200); Bujdulenți, cătun al satului Runcu Mare, com. Lelese. Toponimul provine de la apel. bujdulă plus suf. -enți, indicând originea locală. Referindu-se la sufixul -eanț (-enți), Ștefan Pașca arată că este un refex românesc al srb. -(j)anats sau -anats și se găsește alături de -an -ean, -ar (Pașca, apud Iordan, T. p. 429, nota 2).

Bulzani, cătun al localității Tomești, sat, comună. Derivat cu suf. -an (-ani) de la Bulz n. fam. (DNFR); Bulzeștii de Jos, sat, com. Bulzeștii de Sus; Bulzeștii de Sus, sat, comună (1441, 1445 Bulchfalwa, 1464 Bulyzesthfalwa Suciul, DiTr, I, p. 113). Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bulz; Bulzu, localitate contopită cu orașul Uricani. De la Bulz(u) n. fam. (cf. Pătruț, On., p. 53), dar se poate referi și la apel. bulz "stâncă singuratică" (DA).

Bumbești, grup de gospodării în satul Poiana Răchițelii, com. Cerbăl. Toponimul reprezintă pluralul antr. Bumbescu existent în zonă (satul Meria, com. Lunca Cernii de Jos).

Bunești, sat, com. Balșa; Bunești (Dealul --). Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Bunea n. fam. (DNFR); cf. top. Bunea (în satul Crișan) și Bunei (Romos, Crișcior, Sibiușel, Valea Bradului).

Bunila, sat, comună (1416 poss. Bwnylla Suciul, DiTr, I, p. 113). Toponimul provine de la numele de persoană Bunilă (DNFR), derivat cu suf. -il față de Bunu n. fam. (cf. Pătruț, On., p. 44). Bunilă este menționat ca antroponim și într-un document din 1507 din Moldova (dir, XVI, A.M., I, p.66); * Bunileasa, sat atestat în 1491 (Bonylaza) pe lângă Rădulești și Muncelu Mare (Suciul, l.c. II, p. 301). Toponimul este un derivat cu suf. -easa de la n.p. Bunilă, însemnând "moșia (proprietatea) lui Bunilă" sau "soția lui Bunilă".

Burăconi, grup de gospodării în Răchitova, sat comună. Derivat cu suf. -oñ de la Burac (u) n. fam. (DNFR) sau Buracă, supranume provenit de la apel. buracă "negură" (ibidem).

Burcoșești, grup de gospodării în satul Urșici, com. Boșorod. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Burcoș n. fam. (format din tema Bur- plus suf. -c plus suf. -oș) înrudit cu Burcea, Burciul, Burca (cf. Pătruț, On., p. 87), Burcuș (DNFR).

Burjuc sat, com. (1468 poss Boslyk, 1733 Bursuk Suci, DITr, I, p. 114). Localitatea poartă un nume de persoană, format din tema Bur- plus suf. -j- plus suf. -uc (Pătruț, on., p. 58).

Burcăloni, grup de gospodării în loc. Iscroni. Derivat cu suf. -oî de la Burlec n. fam. existent în zonă.

Burtuca, localitatea contopită cu Balșa. Toponimul poate proveni de la apel. burtucă "copcă, borbă" (LB, p. 75) (cf. borbă "gaură, scorbură, groapă" DEX), sau de la Burtucă n. fam. (cf. Burtuc DNFR) derivat de la Burtă n. fam. plus suf. -uc (cf. Pătruț, On., p. 36, 44).

Burulene, veche denumire a loc. Păulișul, sat component al com. suburb. Șoimuș (1440 poss. Buryan... 1750 Burlene, 1850 Burlenye, 1854 Burjánfalva, Burulene Suci, DITr, II, p. 32). În originar, toponimul a fost Buruleni (în rostire locală, Bureni) provenit de la apel. buruleni (sg. burulană).

Buta (Valea lui --) Determinantul provine de la antr. Buta (DNFR).

C

Caprei (Coarnele --), Determinantul provine de la apel. capră. La Toplița există top. Cornu Caprei, la Sibiușel - Dealul Capra, iar la Romos și Romoșel - Valea Caprei.

Căremeni, localitate contopită cu orașul Uricani. Toponimul reprezintă pluralul antr. Careman, existent în zonă.

Carpenilor (Valea --). Determinantul provine de la apel. carpen; Cârpeniș, loc. contopită cu Rapoltu Mare, sat, com. (1505 poss. Gyorthyanos... 1733 Kerpenyes Suci, DITr, I, p. 128). Derivat colectiv cu suf. -iș de la apel. carpen.

Caselor (Valea --) Determinantul provine de la apel. casă, indicând existența unei așzări omenești pe o vale.

Căbești, sat, com. Brănișca (1484 Kabafalva, 1494 Kabyesth Suci, DITr, I, p. 122). Toponimul este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Caba n. fam. (DNFR). În evul mediu, sunt menționate documentar familiile de cnezi români transilvăneni înnoblați, purtând acest nume (Pușcariu, Date, II, p. 52), una din aceste familii fiind pomenită în localitățile hunedorene: Dobra, Lăpușnic și Roșcani (Petranu, Un vechi, p. 644). În 1465, Caba este menționat ca nume de persoană în Moldova (DIR, XIV, XV, A.M., I, p. 339), iar în 1570 în Țara Românească (Idem, XVI, B. TR, III, p. 367).

Căinelul de Jos, sat component al com. suburb. Șoimuș (1330 villa Kayanfw et Kayanthw, Kayanfeu, Kayanthew Suci, DITr, I, p. 123); Căinelu de Sus, sat, com. Băița (1330 Kayanthw, Kajanthew, Koyanfew ibidem). În forma originară, toponimul a fost Căienel, derivat cu suf. diminutiv -el de la Căian, n. fam. (Pătruț, Nume, p. 19). În zona celor două localități există top. Valea Căianului. În 1673, un țaran român din satul Lăsău, com. Lăpușiu de Jos poartă numele Căian (Kéán) (Prodan, Urbanișul, p. 140). Cf. numele de localități Căianu în județele Bistrița-Năsăud și Cluj (ILR); * Căienelești localitate atestată în 1525 (Kaynelesth) aparținând domeniului cetății Șiria (Prodan, Iobăgia, XVI, II, p. 68). Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Căienel.

Călan, oraș, (1387 Alsokalantelek, kenezius de villa Chalantheluch, Kalanteluk Suci, DITr, I, p. 176); Călanu Mic, sat aparținând orașului Călan (1387 kenezius de villa Chalantheluch, poss. Kalanteluk idem, p. 124). Iorgu Iordan este de părere că toponimul provine de la sl. Kal. "mlaștină, mociară" (Iordan, T, p. 54, 69), dar poate fi și un derivat cu suf. -n de la tema cal- (cf. Calu(I), Calea, n.fam. (Pătruț, Nume, p. 19) și Călan, Călea, Călescu, n. fam. (DNFR).

* **Călămar**, localitate atestată în 1479 (Kalemar) în zona Iliei (Suci, DITr, II, p. 347). Toponimul provine de Călămar n.fam. (DNFR). Pe teritoriul satelor Vețel și Bretelin există top. Călămari, la Cârjiți - Călămărita, iar la Brad numele de familie Călămar.

* **Călmănești** localitate atestată pe lângă Crăciunești (1439 Kelemenfalwa, 1525 Kelemenesth Suci, DITr, II, P. 350). Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Căllman n. fam. (DNFR). În primul deceniu al secolului al XV-lea, un țaran român transilvănean se numea Căllman (Pataki, Domeniul, p. 149) și de asemenea, un boier din Țara Românească, în 1621 (DIR, XVII, B. Tr, IV, p. 19). În localitățile hunedorene Spini și Tomești există top. Căllman. Cf. și localitățile: Căllman în jud. Vrancea și Călmănești în județele: Mureș, Vaslui, Vâlcea și Vrancea (ILR).

Călinești, grup de gospodării în mun. Petroșani. Derivat cu suf. -eșc (-ești) de la Călln n. fam. (DNFR).

Căoi, sat component al com. suburb. Vețel (1387 villa libera... Cauapataka Popa, La începuturile, p. 90; 1453 Kawa, 1491 poss. Cawapathak, Kawapathak, 1733 Kauni, 1750 Keoj Suci, DITr, I, p. 125). Toponimul reprezintă o formă de plural cu suf. -oi, a antr. Cau (DNFR). Dacă în primele atestări satul se numește Părau lui Cau, în 1733 era Căon (cu suf. -oñ variantă mai veche a lui -oi) iar în 1750, Căoi.

Căpățâni, grup de gospodării în satul Negoiu, com. Lunca Cernii de Jos; Căpățânii (Dealul --) Toponimul provine de la apel. căpățână (pl. Căpățâni) "nume dat unor obiecte de formă conică", din lat. pop. capitina (DEX), redând, pe plan geografic, prin metaforizare, o ridicătură, deal, metafora fiind sugerată de înfățișarea relativ asemănătoare a formei geografice cu o căpățână (de om, animal sau plantă). Pe teritoriul localității Beriu există top. Valea Căpățânii, iar la Crișan - Vârful Căpățânii. cf. Căpățâna, sat desființat, înglobat la satul Schitu Frumoasa, com. Balcani, jud. Bacău.

Căprărești, localitate contopită cu Bănița. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Căpraru n. fam. (DNFR).

Căprioara, cătun al satului Costești, com. Orăștioara de Sus. - Toponimul provine de la apel. căprioară. Pe teritoriul satelor Căinelul de Jos și Mihăileni există top. Căprioara, la Banpotoc, Părau Căpriorii, la Merișor, Vârful Căpriorii, iar la Crivadia, Fața și Plaiul Căpriorii.

Căraci, sat, com. Baia de Criș (1439 Karachafalva, Suci, DITr, I, p. 127). - Forma originală a toponimului a putut fi Craci, după apel. craci (sg. crac) "ramificație a unui deal, picior de deal sau de munte; ramificație a unei ape curgătoare" (DEX) sau Crăcești; cf. Crăcești (Karachafalva) azi Mara, în Maramureș (Popa, Țara Maramureșului, p. 75). Scribii vremii au înălțurat prin epenteză vocalică, grupul consonantic inițial, puțin tolerabil în limba maghiară (cf. Pătruț, Nume, p. 43).

Cărsătiu, sat, com. Baia de Criș (1439 Karaszafalva Suci, DITr, I, p. 127). Toponimul a avut forma originală, Cristea, după un nume omofon (DNFR), frecvent în zonă (cf. Prodan, Răscoală, I, p. 495; II, P. 148). Ca și în cazul top. Căraci, a fost înălțurat

grupul consonantic inițial, iar grupul vocalic -ea - a fost înlocuit cu -a - (cf. Pătruț, Nume, p. 43).

Cărmăzănești, sat, com. Gurasada (1468 poss. Kamarzenesth, Kamarzanesth Suciul, DITr, I, p. 127). Corect, Cărmăzănești, toponimul este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Cărmăzan n. fam. (cf. Drăganu, Românii, p. 278). Cf. Cărmăzana, sat, com. jud. Satu Mare și Cărmăzani, sat, com. Vadu Moldovei, jud. Suceava (ILR).

Căstău, sat, com. Beriu (1332 Keztev, Kostov... 1488 Kosta, 1587 - 1589 Kaztho, 1659 Kaszto, 1850 Keszteu, 1854 Kasztó), Kastendorf, Chesteu, Suciul DITr, I, p. 128). G. Kisch (Siebenbürgen Im Liche der Sprache, Sibiu, 1929, p. 105 - 106) explică toponimul din germ. Kastendorf și crede că în ceea ce privește primul element - ar putea fi sinonim cu germ. Kastenholz "pădure de stejar" (cf. și la Iordan, T., p. 70). După părerea noastră, toponimul a fost inițial, Costău, provenit de la un atroponim omofon (cf. DNFR care evidențiază raportul între Costău și bg. Kostov, formă existentă în atestarea toponimului din 1332). Cf. și Costa antroponim existent la Beriu (Homorodean, Vechea vatră, p. 98).

Cătânești, cătun al loc. Iscroni. Derivat cu suf. -esc (-ști) de la Cătană n. fam. (DNFR).

Căzânești, sat, com. Vața de Jos (1760 - 1762 Kazanest Suciul, DITr, I, p. 129). Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Cazan n. fam. (DNFR), Cf. Căzan, n.p. în 1546, în Țara Românească (DIR, XVI, B. TR, II, p. 92) și Căzânești, sat în Țara Românească, pomenit în 1508 (idem, XVI, B. TR, I, p. 50).

Cecănăie, cătun al satului Ribicioara, com. Ribița. Toponimul poate proveni de la magh. csökönyös "capricios, îndărătnic" (cf. DUR, p. 87, 337 - 358). Local, se folosește expresia: "cal cu cecănău (nărav)". Toponimul s-a putut referi, inițial, la un teren abrupt, greu de parcurs sau la un hidronim "capricios", ce aduceau pagube locuitorilor.

Cerbăl, sat, com. (1476 keneziatu possessionis Cherbel in pertinentiis castri Hunyad, Suciul, DITr, I, p. 131). Toponimul este un derivat cu suf. diminutival -el (în pronunție locală, ă; cf. vițel - vițel, cățel - cățel etc.), de la subst. cerb. Pe teritoriul loc. Cerbăl există top. Dealul Cerbălu; Cerbia, sat, com. Zam (1468 poss. Cherbinye, Cherbnyie, 1733 Cserbie, 1750 Pogenest - Cserbija, 1760 - 1762 Cserbia, 1808 Csrba vel Serbá, 1854 Cserbia, Csernia, Suciul, ibidem). Toponimul poate proveni de la cerbie, o formă feminină, neatestată, a lui cerb. În prima atestare se observă existența lui -n - arhaic, iar în cea din 1808 apare Cerba (cerba- prin fricativizarea africatel prepalatale c) de la cerbă (cerbă) o altă formă arhaică feminină a subst. cerb (cf. top. Coarba, Cuca, Lupa etc. Iordan, T., P. 396 - 397); Cerboala, localitate contopită cu satul Căzânești. Toponimul provine de la cerboale, derivat feminin al lui cerb.

Cerișor, sat, com. Lelese (1482 poss. Chereswr, Suciul, DITr, I, p. 132). Toponimul provine de la apel. cerișor, derivat cu suf. diminutival -șor de la cer "arbore mare din familia fagaceelor, înalt până la 30m., înrudit cu stejarul, scoarța negricioasă, cu frunze pieltoase, bogate și cu fructe ghinde, foarte căutate ca lemne de foc (Quercus cerris)" (DEX). Pe teritoriul satului Ciopiea există top. Ceroni, la Bărcea Mare și Sântuhalm - Ceroane, iar la Lunșoara - Ceroale.

Cerloni grup de gospodării în Răchitova, sat, com. Derivat cu suf. -oî de la Cerlea n. fam. (DNFR).

Cerna (Cinciș --). Vechea vatră a satului Cerna, străbătută de râul cu același nume, era în vestul satului Cinciș (1446 Kenez de Charna, 1482 poss. Charna, 1506 kenez

de Cherna, villa Czerna Suci, DITr, I, p. 148). În ce privește originea top. Cerna, există diferite păreri. I. I. Russu consideră că nu poate fi nici o legătură între numele Derna, Dierna, Tierna, Zernensium, Zernis, Tsiernensis (Russu, Limba, p. 102) ce le avea așezarea dacică din apropierea Viminacium-ului, lângă Dunăre și Cerna, hidronimul bănățean, întrucât primul ar fi denumit o localitate iar al doilea un râu, cât și pentru că d sau z dacice nu devin în limba română c (SCL, p. 408). G. Ivănescu respinge părerea lui I. I. Russu, arătând că "numele orașului antic putea fi și al apei", că el putea avea și sensul "neagră" și că slavii din Banat au putut modifica vechiul toponim pe baza identificării lui cu adjectivul slav (fem), cerna "neagră" (Ivănescu, Istoria, p. 73). N. Drăganu susține că slavii, la fel ca în cazurile numelor râurilor Criș, Timiș, bârzava și Buzău, au apropiat și în cazul Cernei "forma veche dacică sau românească de numele de persoană sau apelativul asemănător, cunoscut în limba lor, și redându-i-l în forma cum îl rosteau ei" (Drăganu, Românii, p. 319). Și Vasile Ioniță este de părere că hidronimul bănățean Cerna face parte din categoria acelor termeni ce sunt suprapunerii și acomodări ale unor denumiri vechi, ascunzând "alte nume date de populațiile preslave, de cei care au locuit pe aceste locuri înainte de cucerirea Daciei, nume care să fi fost transmise slavilor, fără a mai fi fost modificate în prealabil de stăpânirea romană" (Ioniță, Nume, p. 223). Existența în trecut a unui apel. românesc cernă "neagră" (Idem, p. 216 - 217) duce la concluzia că numele Cerna, provenit din apelativ, este tot o creație românească (cf. Iordan, T. p. 7). Hidronimul hunedorean Cerna, de la care și-a luat numele localitatea Cerna, a putut fi creat, prin extensiune, după cel al Cernei bănățene, dată fiind apropierea obârșii lor. Un caz similar îl prezintă, între altele, cele două Blistrițe - cea transilvăneană și cea moldovenească - ale căror obârșii sunt, de asemenea, învecinate: ^x Cerna, localitate atestată împreună cu alte sate pădurenești (1438 poss. Charna in districtu Hathczak, 1516 Charwa Suci, l.c. II, p. 308); Cernișoara (Florese), sat, com. Bunila (1438 poss. Cernyesara, Idem, I. p. 133). În 1913, cătunul Floreasa era unit cu Cernișoara (Idem, p. 243), de unde numele corect, Cernișoara- Floreasa. Toponimul Cernișoara s-a luat numele după râulețul ce străbate satul, fiind un derivat cu suf. diminutival -șoara de la Cerna.

Certej, cătun al satului Stănița, com. Buceș; Certeju de Jos sat, com. Vorța (1468 poss. Chertez Suci, DITr, I, P. 133); Certeju de Sus, sat, comună (1468 poss. Chertez ibidem). Denumirea evocă tehnica de defrișare prin curățirea cojii copacilor, de jur împrejur, ca să se usuce, tehnică numită certejit sau certit. Toponimul provine din apel. certej și sl. certez, fiind o creație românească (cf. Iordan, T. p. 7).

Chela, cătun al loc. Merisor, sat component al com. suburb. Bănița. Toponimul provine de la apel. cheie "vale îngustă, lipsită de albie majoră, între doi pereți înalți și abrupti, acolo unde apa râului, întâlnind roci compacte, exercită o puternică eroziune în adâncime" (DEX).

Cherghes, sat component al com. suburb. Cârjiți (1406 possessio volahalls Kerges Suci, DITr, I, p. 138). Toponimul provine din magh. Kérges "scoțos", cu referire la denumirea originală românească, Scoarța, Coaja, ce are la bază apel. scoarță (coajă), legătură cu certejitul copacilor (Ioniță, Nume, p. 130). Cf. Scoarța, nume de localități în județele Alba și Gorj (ILR) și locuri în hotar în satele hunedorene: Brădăței, Dumbrăvița, Gălară, Tătărești, Uric, Valea Lupului și Visca.

Chiloaia /Ciloala/, cătun al satului Dumbrava de Sus, com. Riblița. Toponimul este un derivat feminin cu suf. -oala de la Chilea n. fam. (DNFR)

Chimindia, sat, com. Hărău (1334 sacerdos de Kemend, 1362 Kemiynd, 1750 Kimindia Suci, DITr, I, p. 141). Toponimul, având la bază apel. magh. Kemény "tare, dur", plus suf. magh. -d(la) (pentru sufix, v. Giuglea, Recensil, p. 969), este o traducere a unei denumiri românești ce se referă la natura terenului, posibil Pietroasa, cu sensul de "loc cu multă piatră, pietros" (cf. Homorodean, Vechea vatră, p. 52). Pe teritoriul satului Chimindia există top. Gura Pietril, iar în satul vecin, Hărău, înspre Chimindia, top. Dealul Piatra.

Chisădaga, sat component al com. suburb. Șolmuș (1453 Keczkedag Suciu. DITr., I, p. 143). Denumirea, provenită de la magh. kecske "capră" plus suf. -d- plus suf. -ág- "ramificație (a unei ape curgătoare)", este o traducere a rom. Cracu Caprei. De notat că în 1850 satul era atestat și sub forma Kapr, iar în 1854 Capre (Ibidem).

Chitid, sat, com. Boșorod (1377 Kenezatus villarum Olahalium Felkytid et Aikytid, 1391 ville velachales utraque Keted... 1733 Titid... 1760-1762 Kitid, 1850 Tytidu, 1854 Kitid, Titid, Suci, DITr, I, p.144).- Toponimul poate proveni de la antroponimele: Chit(u) (cf. Pătruș, Nume, p. 78), Chiciu (DNFR), Ciciu (DNFR) sau Ticiu (nume existent la Toplița, sat, com.). Unuia dintre aceste nume de familie i s-a adăugat suf. magh. -d-, devenind toponim. Pentru analogie, v. numele vechilor familii românești Tytye în Maramureș (Pușcariu, Date, I, p. 37) și Chite (Kite, Tyite) în zona Clujului (Idem, II, p. 56); numele satului bănățean Chitești, atestat în 1514 - 1516 Kythesth, 1599, 1617 Kitest, 1607 Kytesd Suci, l.c. II, p. 360); numele satului atestat în 1362 (Thytös), situat pe un afluent al Cernei, probabil în vecinătatea satului Zlaști (Popa, La începuturile, p. 127). Cicioni, grup de gospodărie în Răchitova, sat, com. Derivat cu suf. -oă de la Ciciu sau Ticiu.

Cigmău, sat, com. Geoagiu (1444 - 1523 poss. Chokmo, 1518 villa Chikmo Suci, DITr, I, p. 147). În contaminarea termenului dacoromân ciucă "vârf, culme" (Brâncuș, Vocabularul, p. 62) cu sinonimul său aromân ciumă "înălțime" (lat. cyma "umflătură"), își găsește explicația un apelativ * ciucmă \$ < ciumă (Ionțu, Nume, p. 233; Tagliavini, Originile, p. 220), la care se poate raporta toponimul Cigmău. Gh. Dragu arată că țigmă și țigmău sunt termeni de detaliere, care se referă la forme de relief (Dragu, Toponimie, p. 115). Cf. țigmău "vârf de deal", semnalat de V. Bogrea (Studii, p. 453).

Cimpa, localitate componentă a orașului Petrila, Cf. ciump "bucată rămasă din ceva căruia i s-a tăiat, i s-a retezat vârful (DEX); cf. însă și porecla Cimpa, pentru care să se vadă și Cimpacă (Cimpoacă); Cimpagu: cimpag " cu o parte a corpului tăiată, retezată" (DNFR); * Ciumpel, localitate atestată în 1447 (Chempel) în vecinătatea satelor Galați și Fizești (Suci, DITr, II, p. 309). Toponimul poate fi un derivat cu suf. diminutiv -el de la apel. ciump, cu înțelesul de "loc neted, teșit".

Cimponeri, localitate contopită cu orașul Uricani. Toponimul reprezintă pluratul antroponimului Cimponer (DNFR).

Cinciș (-- Cerna), sat component al com. suburb. Teliucu Inferior. Localitatea s-a creat recent, prin unificarea satelor Cinciș și Cerna. Vatra veche a satului Cinciș a fost pe conul de dejecție al văii Limpezi, afluent al râului Cerna (1360 Cholnokus, Pop, Măturil, p. 2100; 1446 Chankos, Chonokos, 1475 Cholnokws, 1480 Cholnokus, 1494 Chonok... 1733 Csincsis Suci, DITr, I, p. 148). Autoritățile administrative au folosit în atestări cuvântul magh. csonak, identic cu csolnak "luntre, barcă" (apropiat ca formă de csonk "trunchi" preluat din rom. ciunc, cf. Drăganu, Românii, p. 56) de unde apoi csolnakos "barcagiu"

Plecând de la atare forme, E. Petrovici (CL, II, 1957, p.34) a și încercat, de altfel, să explice toponimul Cinciș dintr-un n.p. magh. * Csulnokus, formă veche a lui Csolnakos. G. Giuglea explică toponimul ca provenind dintr-un * ciunciș, formă derivată cu suf. colectiv -iș de la baza ciunc (ciung)"(despre copaci) cu crengile rupte sau tăiate", respectiv "butuc, trunchi de copac" (Homorodean, Toponimia, p. 90), cu referire la procesul defrișării.

* Cioaca, localitate atestată prima oară în 1477 (Thwkefalwa) pe lângă Ciula Mică (Suciu, DiTr, II, p. 412 - 413). Denumirea poate fi raportată la apel. cioc "partea anterioară (lungulață) a gurilor păsărilor "metaforizat cu sensul de "vârf de deal" (Homorodean, Vechea vatră, p. 122); Cioclovina, sat, com. Boșorod. Denumirea se raportează, de asemenea, la apel. cioc din care cioclovă plus suf. diminutival -ină, ca și costină < coastă (Homorodean, l.c. p. 122 -123). Gr. Brâncuș consideră termenul cioc ca având origine dacică (Brâncuș, Vocabularul, p. 136)

Ciomii (Părău --) Determinantul provine de la apel. vechi românesc ciumă "înălțime" (Ioniță, Nume, p. 233). Pentru alternanța vocalelor o/u, v. atestările localităților * Sombur (1342 poss. Sombur, Sunbur, Sumbur, Suciu, DiTr, II, p. 403) și x Sum (1214 villa Sum, 1319 terra Som idem, p. 405); Clumița, localitate contopită cu satul Fântâna, com. Lunca Cernil de Jos. Toponimul provine de la apel. ciumiță derivat cu suf. diminutival -iță de la apel. ciumă.

Ciopeia, sat, com. Sântămărie - Orlea (1453 Thopol, Chopol, 1494 poss. Chapolya, 1498 Chepee, Chepey, Cheppey, 1733 Tsopeja Suciu, DiTr, I, p. 150). Toponimul provine de la Ciopei n. fam. (DNFR), față de tema , ciop- cf. Ciopescu, Ciopan, Ciopașu (antroponime) și Ciopănești, Ciopești, (toponime) (Pătruț, On. p. 68).

Ciortii (Dealul --). Determinantul are la bază antr. Ciorteia (DNFR).

Circovești, cătun al satului Șesuri, com. București. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la antr. Circo, frecvent în zonă.

Ciuculea, cătun al satului Visca, com. Vorța. Toponimul poate proveni de la un antr. omofon, neatestat (cf. Clucu, Ciuculescu, Ciuculete DNFR)

Ciucur, localitate contopită cu satul Ludești, com. Orăștiora de Sus. Toponimul corespunde antroponimului omofon Ciucur (DNFR). Pe teritoriul râul satului Târșă există top. Dealu Ciucureștilor.

* Ciuda, localitate atestată în 1437 (Chuda) între Hărău și Chimindia (Suciu, DiTr, II, p. 311). Toponimul provine din apel. arhaic românesc ciudă & v.sl. cudu "urlaș" (Iordan, T., p. 505), însemnând "minune, miracol", sinonim cu sl. zidovu & rom. Ildov (Ioniță, Nume, p. 80) ce a stat la baza numelor unor locuri cu ruine, socotite urme ale cetăților locuite de ființe uriașe, fabuloase (Rău, Ioniță, Studii, p. 48). Toponimul Ciuda evidențiază legătura existentă, adesea între semnificația sa mitologică și explicația de natură științifică, arheologică. Pe teritoriul loc. Zdrapți există top. Ciuda.

Ciula Mare, sat, com. Răchitova (1426 Chwla Suciu, DiTr, I, p. 153); Ciula Mică, sat, com. Răchitova (1447, 1455, 1458, poss. Kyschwla ibidem) Cf. adj. ciul-ă consemnat în DEX ca regionalism referitor la un animal "care are urechile anormal de mici; care are urechile sfâșiate, rupte; căruia îi lipsește o ureche sau ambele urechi, un corn sau ambele coarne " (DEX). Maria Ioniță semnalează existența termenului ciulă în Munții Apuseni, cu sensul de "lemnul gros, trunchi" (M. Ioniță, Cartea, p. 52). Toponimul poate fi pus, în acest caz, în legătură cu procesul despăduririi sau poate avea înțelesul de "loc neted",

echivalent cu "retezat" (cf. Popa, La începuturile, p. 91). Cf. însă și numele Ciula al unui român din Râu Bărbat, menționat într-un document din 1404 (Rusu, MH) și al altuia din Lunca în 1673 (Prodan, Urbariul, p. 144); Ciuleni, cătun al loc. Toplița, sat, com. Derivat cu suf. -ean (-eni) de la Ciula, indicând proveniența locală. La Geagiu există top. Ciulu, la Roșcani - Coasta Ciulească, iar la Ferigi - Coasta Ciuleanului.

Ciulpăz, sat, com. Peștișu Mic (1733 Csursesu, 1750 Czulpez, 1805 Csupel Suci, DiTr, I, p. 153). Toponimul, la origine Ciulpeș (v. suf. -ș = magh. -s din prima atestare) provine dintr-un n.p. Ciulpeș derivat cu suf. p plus suf. -eș, față de tema Ciul-existent și în: Ciula, Ciulei, Ciuleu, Ciulu (DNFR).

* **Ciumăgești**, localitate atestată pe lângă Potingani, sat aparținând orașului Brad (1439 Kemegeyech, Kőmegefalva, 1525 Kewezesth Suci, DiTr, II, p. 350). Toponimul este un derivat cu suf. (-esc -ești) de la Ciumag(u) n. fam. (DNFR). Pe teritoriul localităților Băița și Ormindea există top. Dealul Ciumagu, iar la Șoimuș, Câmpu Ciumaga. Cf. și atestarea din 1692 (Csömöghe) a loc. Ciumeghiu, sat, com. jud. Bihor (Suci, I.c. I, p. 153).

Ciungani, sat, com. Vața de Jos (1760 - 1762 Csungany Suci, DiTr, I, p. 154). Derivat cu suf. -an (-ani) de la Ciungu n. fam. (DNFR).

Ciungu Mare, sat, com. Romos; * Ciungul, localitate atestată în 1525 (Chwngwl) în zona Brad (Prodan, Iobăgia, XVI, II, p. 68). Toponimul provine de la apel. ciung, cu referire la copaci "cu crengile rupte sau tăiate" (DEX) în procesul defrișării.

La Câmp, cătun al satului Hobîța, com. Pui; Câmpeni, cătun al satului Câmpuri-Surduc, com. Gurasada. Derivat cu suf. -ean (eni) de la apel. câmp, indicând proveniența locală; * Câmpu, localitate atestată pe lângă Căinelul de Jos și Fornădie (1407 poss. Mezed, 1499 poss. Mezeed Suci, DiTr, II, p. 369) magh. Mező "câmp" plus suf. -d); * Câmpu (lui Boboș --) localitate atestată pe cursul superior al Cernei (1380 terra Bobochmezeu Popa, La începuturile, p. 86); Câmpu (lui Neag --) localitate componentă a orașului Uricani (1493 Nyakmezew, Nlakmezew Suci, I.c. I, P. 156). Toponimul Câmp(u) provine de la apel. câmp, care, în zona de înălțimi, înseamnă :șes (mai mic) pe lângă ape, luncă (Homorodean, Veche Vatră, p. 165);

Câmpuri de Sus, sat, com. Gurasada (1485 poss. Kampus Suci, Ibidem); Câmpuri (-- Surduc), sat com. Gurasada. Localitatea s-a format prin contopirea a două sate. În 1462 este atestat satul Surduc (Zurdok), în 1750 Câmpeni (Kimpényi), iar în 1805 Cîmpeni-Surduc (Suci, ibidem). Denumirea Câmpuri este mai recentă. Câmpeni și Câmpuri sunt derivate de la apel. câmp cu suf. -ean(-eni) și, respectiv, -uri.

Cânie, cătun al satului Stănița, com. Buceș. Toponimul provine de la subst. comun articulat câinele. În zona Apusenilor există top. Dealul Cănelui, la Voia - Valea Cănelui, la Ghelari - Steniul Cănelui, iar la Nojag - Lazu Cănelui.

Cârjiți, sat, com. suburb. (1453, 1491 Kersecz Suci, DiTr, I, p. 156). Toponimul a putut fi, la origine, poreclă colectivă (cf. cârjă "băț cu partea superioară bifurcată, fixată sub braț, servind de sprijin în timpul mersului oamenilor infirmi la picioare" (DEX); cf. însă și apel. cârșe § sl. krus "stâncă (abruptă), piatră" (Iordan, T, p. 89). Pe teritoriul loc. Densuș există top. Pârâu Cârjiți.

Cârnești, sat, com. Totești (1439 Kernesth Suci, DiTr, I, p. 156). Derivat cu suf. -esc. (-ești) de la Cârnu n. fam. (DNFR).

A lu Cârtoabă, grup de gospodărie în Răchitova, sat, com. Toponimul redă expresia: Ai lui Cârtoabă, cei din neamul Cârtoabă. Denumirea Cârtoabă provine de la porecla Cârtoabă.

Clăni (Dealul --). Determinantul provine de la apel. clane (claie) "grămadă mare de fân, de snopi de cereale etc., de obicei în formă conică" (DEX), prin metaforizarea primind, pe plan geografic, sensul de "înălțime" (Ioniță, Nume, p. 73).

Clopotiva, sat, com. Râu de Mori (1360 sacerdos olahalis ecclesie de Clapatuia, 1411 Bogdan filius Lithinoya de Clopotiva Suciu, DITr, I, p. 158). Toponimul provine din apel. clopotivă, de origine slavă însemnând "apă sunătoare" (E. Petrovici, apud Iordan, T. p. 156), cu referire la zgomotul produs de micile cascade formate de izvoare (Iordan, T. P. 55 -60). Apelativ existent în lexicul limbii române, cel târziu începând cu sec. al IX-lea, clopotivă a fost transformat în toponim de către români în epoca anterioară consemnărilor scrise (cf. Popa, La începuturile, p. 21, 51 și Iordan, T. p. 7).

Coaja, sat, com. Vorța (1468 poss. Kosa, 1750 Koazsa, Suciu, DITr, I, p. 159). Toponimul, provenit de la apel. coajă, evocă procesul defrișării prin tehnica certejitului, curățându-se coaja copacului de jur împrejur ca să se usuce (cf. Ioniță, Nume, p. 129).

Coarnele (-- Caprei), localitate contopită cu satul Curpenii Silvașului, com. Toplița. Toponimul provine de la apel. corn, cu nuanță semantică "colț(de stâncă), formă de relief asemănător unor coarne.

Coasta, cătun al mun. Petroșani; **Pe Coastă** grup de gospodărie în Cerbăl. Toponimul provine de la apel. coastă "versant abrupt" (cf. Homorodean, Vechea vatră, p. 142).

Cocolani, cătun al satului Târnavă, com. Brănișca. Toponimul reprezintă pluralul antr. Cocolan (DNFR).

Codru, cătun al satului Vărmaga, com. Certeju de Sus. Denumirea provine de la apel. codru "pădure", dar și "munte" (lat. ^x quodrum = quadrum); cf. și alb. Kodër (Brâncuș, Vocabularul, p. 136). Th. Capidan arată că sensul termenului codru variază, în dialectele transdubiene, între "pădure, pădure muntoasă" și munte, deal" (Capidan, Raporturi, p. 151). Pe teritoriul satului Micănești există top. Dealu Codru și Pârău Codrului, iar la Ciungani - Capu Codrului.

Colibilor (Gruniu --). Determinantul provine de la apel. colibă "adăpost provizoriu pentru oameni și, uneori, pentru animale, făcut din bârne, din crengi etc. și acoperit cu paie, ramuri etc" (DEX).

În Colnice, cătun al satului Petros, com. Baru. Toponimul provine de la apel. colnic "deal; drum peste deal; drum cotit prin pădure" (Răuț, Ioniță, studii, p. 45).

Colț, cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus. Toponimul provine de la apel. colț "vârf ascuțit și proeminent de stâncă" (DEX).

Pe Comoară, cătun al localității Valea Bradului, sat aparținând orașului Brad. Toponimul provine de la apel. comoară.

Contoni, grup de gospodărie în satul Nucșoara, com. Sălașul de Sus. Toponimul reprezintă pluralul în -oî al antr. Conta, Contu (DNFR).

Copaci, cătun al localității Totești, sat, com; Copaci, parte a satului Cîgmău. Denumirea provine de la apel. copaciu, formă arhaică a lui copac (Ioniță, Nume, p. 26). Cuvântul se compară cu alb. kopac "buturugă, buștean, trunchi de arbore", aparținând

substratului autohton (Russu, Etn., p. 294 - 295; Brâncuș, Vocabularul, p. 68). Esența semantică a cuvântului copac este "trunchi tăiat, tulpină de arbore tăiat, buștean", devenit, prin extensiune, sinonim cu "arbore (pom)". Conține noțiunea "a tăia, tăiat" și radicalul i. -e^x (s)kep-^x (s)kop- "a mânui (a lucra cu) unealtă tăioasă (cuțit, răzuitor, ciocan) tăind, răzuind, săpând etc". (Russu, l.c. p. 294 - 295). Cuvântul se include în sfera procesului de defrișare. Pe teritoriul satului Zdrăpți există top. Boica Copaciului, Valea Copaciului și Podu Copaciului, la Balșa, Boș și Zlaști - Dealul copaci, la Bărăștii Iliei și Balomir - Dealul Copăciosu și Părău Copăciosu, iar la Cărmăzănești - Copăciș.

Corbeoni, localitate contopită cu Bănița. Toponimul reprezintă un derivat cu suf. -oñ de la Corbu n. fam. (DNFR).

^x **Cordunești**, localitate atestată în 1491 (poss, Cordynesth) pe lângă Lăpugiu și Panc-Săliște (Suciu, DITr, II, p. 313). Derivat cu suf. -esc (ești) de la n. fam. Cordun (cf. DNFR). Pe teritoriul satului Lăpugiu de Sus există platoul Corduni, provenit, potrivit, tradiției locale, de la numele Corduna, prima femeie care a locuit pe platou. Cf. Cordun, n.p. menționat la 1564 în Țara Românească (DIR, XVI, B.TR, II, p. 195) și oronim ("vârful Cordunului"), la 1614 în Țara Românească (idem, II, p. 296).

Cordurea, cătun al satului Hârțăgani, com. Băița. Toponimul este un feminin singular, refăcut dintr-un neutru plural Corduri, creat la rându-i, după n.b. Cord (e)a (cf. Pătruț, On., p. 41). Pentru suf. -uri, cf. Baluri (parte a satului Costești, com. Orăștioara de Sus): n.p. Balu (Homorodean, Vechea vatră, p. 208).

Corindești, localitatea contopită cu orașul Brad. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Corinda n.fam. existent în zonă.

Corlani, grup de gospodării în orașul Aninoasa. Toponimul reprezintă pluralul antr. Corlan (DNFR).

Cornătel, cătun al satului După Piatră, com. Bucces. Toponimul provine din forma diminutivă cu suf. -el a apel. cornet, la rându-i, derivat colectiv cu suf. -et de la apel. corn "arbust sau arbore mic, cu lemnul foarte tare, cu frunze opuse, cu flori galbene și cu fructe roșii comestibile, ale cărui frunze se întrebuintează la vopsit (Cornus mas)" (DEX); Cornățeni, cătun al satului Fizești, com. Pui. Derivat cu suf. -ean (-eni) de la cornet, indicând proveniența locală; Cornet, grup de gospodării în satul Jeledinți, com. Mărtinești; Cornet, veche denumire a cătunului Ponor, sat Căzănești; Cornet, cătun al com. suburb. Crișcior. Toponimul Cornet provine de la apel. omofon.

Corneștilor (Ulița --). Determinantul provine de la Cornescu, n. fam. (DNFR).

Coroiești, sat, com. Sălașu de Sus (1447 Karul, 1453 Karwlyws, 1463 possessio regalis Kwrwlyesth... 1733 Korujesti Suciu, DITr, I, p. 167). Toponimul este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Corol n. fam. (DNFR) frecvent în zonă în varianta Corui (v. atestarea din 1733). Pe teritoriul localității Bătrâna există top. Coroiu, iar la Izvoarele - Părău Corului; Coroiești (Jiu --). Numele oficial al localității calchiază magh. Zsilkoroesd. Numele autentic, popular, al localității de pe Jiu este Coroiești (Ș Coroiești plus suf. -eni), după așezarea hațegană de baștină. Cf. Corui, râu în Moldova (DIR, XVII, A.M. V, p. 177); Coroi, nume de sate în jud. Arad și Mureș; Coroiu, nume de sate în jud. Neamț și Vaslui; Coroleni, sat în Maramureș; Coroiești, sate în jud. Alba și Vaslui (ILR).

Coșești /Coșești, sat, com. Lăpugiu de Jos (1733 Kossesd... 1854 Kossesd, Coșeșd Suciu, DITr, I, p. 168). Denumirea populară și atestarea din 1854 (Coșești) duc la concluzia că toponimul este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la n.b. Coș(u) (DOR, p.

250). Pe teritoriul satului Lăpugiu de Sus există top. Părau Coșului. Cf. Costești, sat, com. jud. Argeș și Coșești, sat, com. Ivănești, jud. Vaslui (ILR); Coșa, n.p. menționat la 1584 în Țara Românească (DIR, XVI, B. TR. II, p. 384).

Costeni, cătun al loc. Iscroni. Toponimul poate fi derivat cu suf. -ean (-eni) de la apel.coastă, indicând proveniența locală sau poate reprezenta pluralul antr. Costea (DNFR).

Costești, sat, com. Orăștioara de Sus (cca. 1444 poss. Kozthesd Suciu, DTr, I, p. 169). Toponimul este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Costa n. fam. (DNFR); cf. top. Hudîța lui Costa la Beriu (Homorodean, Vechea vatră, p. 98); Costești, grup de gospodării în loc. Cerbăl; Costești cătun al loc. Lelese, sat com. Toponimul Costești, în zona Pădurenilor, poate fi un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Costa sau Costea n. fam. (DNFR); Costești (Deal), cătun al satului Costești (v. supra). Costești, cătun al satului Buceș-Vulcan. Cotești, loc. contopită cu Bănița. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la n.p. Cota, Cot(e)a (cf. Pătruș, On, p. 77). Cf. Costești, sat, com. Godeni, jud. Argeș și sat, com. jud. Vrancea (ILR).

Cotocicu, cătun al satului Buceș-Vulcan. Toponimul provine de la un n. fam. sau poreclă, Cotoncu.

Covragiu, sat, com. Bretea Română (Korod, 1458 poss. Kewrech, 1503 Korogh, 1504 Kawrach Suciu, DTr, I, p. 171). Toponimul provine de la apel. covrag cu sensul "(transilv.) ramuri uscate ce cad din arbori; vreascurl, uscături" (cf. srb. kovrag "tufiș") (DA). Korod (1453) și Korogh (1503), pentru care cf. magh. kóró "tulpină uscată a plantelor de unu și doi ani" (Iordan, T., p. 507) par să fie o traducere a rom. Covragiu

Cozia /Cozia/, sat component al com. suburbane Cârjiți (1453 Kozyelye, 1472 Kozolya, 1600 Kozolla, 1733 Kozia, 1805 Kozollya, 1850 Koszolya, Kosia, 1854 Kosolya, Cosia Suciu, DTr, I, p. 171). Toponimul este un derivat feminin al lui Cozoe n. fam. (DNFR), cu suf. -ia (cf. Băcăia), variantă a suf. -oala. După denumirea localității și-a luat numele familia Kozollyai (cf. Brádi (Brad), Brazovai (Breazova), Devai (Deva), Kristyori (Crișcior) etc. (Sufixul magh. -i arătând originea locală), ce avea proprietăți, în sec. al XVIII-lea, la Leșnic și Crișcior (Prodan, Râscoala, II, p. 539) și, desigur, și la Cozia, aici păstrându-se amintirea numelui proprietarului, sub forma Cozolea.

Cozmești, localitatea contopită cu satul Curechiu, com. București; Cozmești cătun al satului Dealul Mare, com. Vălișoara. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Cozma n. fam. (DNFR).

Cram, localitate contopită cu satul Prihodiște, com. Vața de Jos. - Toponimul provine de la apel. cram, care, ca și crambă, avea în zona Munților Apuseni, înțelesul de "coliba pădurarului (ciobanului)" (Densușianu, Aspecte, p. 187) (cf. germ. Kram "prăvălie, dugheană"). Toponimul Cram există în localitățile Hărțăgani și Hondol, iar Dâmbu Cramului la Blăjeni.

Crăciunești, sat, com. Băița (1439 Karachonfalva, 1733 Kracsunos, 1750 Krecsunyest Suciu, DTr, I, p. 173). Toponimul este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Crăclun, n. fam. (DNFR).

Crăguș, sat, com. Unirea, (1462 poss. Kraguws, 1464 Kragyalus, Kragwlws, Suciu, DTr, I, p. 173). - Toponimul a fost, la origine, Crăgulești derivat cu suf. -esc (-ești) de la Crăgui, n. fam. (cf. suf. -ws identic cu -esth, în atestările din 1450 și 1463 ale localității Corolești); cf. n. fam. Crăgula (DNFR), Cragoe (DOR, p. 252), Cragul (Pușcariu,

Date, II, p. 199), Crăguiești, sat, com. Șișești, jud. Mehedinți (IL1), lezerul Crăguiei, sat menționat în 1505 în Țara Românească (DIR, XVI, B. TR, I, p. 34). Pe teritoriul satului Feregi există top. Crăgulu, iar la Poiana Răchitei - Părău.Crăguului.

Sub Cricean, grup de gospodării în satul Negoiu, com. Lunca Cernii de Jos. - Localitatea se află la poalele dealului Cricean, de la care își trage numele. Cf. Criceana, loc de hotar pomenit într-un document din 1520 în Țara Românească (DIR, XVI, B. TR, I, p. 164).

Cristur, sat aparținând mun. Deva. - Localitatea poartă numele unei persoane, român de origine, nume ce reprezintă un derivat cu suf. -ur de la o temă Crist - (Cf. Pătruț, On., p. 98-99) ca și Criste (a), Cristlan, Cristul, cnezi hațegani (Rusu, Dovezi, p. 177-180; Pop, Măturii, p. 2102, 2104). De menționat că în satul învecinat, Almașu Mic, exista la 1406 un cneaz Cristian, în 1475 acest sat numindu-se Almașu lui Cristian (Popa, La începuturile, p. 84; Suci, DiTr, I, p. 175). Autoritățile administrative maghiare au înlăturat grupul consonantic inițial din numele Cristur, știut fiind că în limba maghiară grupuri sunt rare și puțin tolerate, dându-i, totodată, o tentă religioasă, astfel că primele atestări apar sub formele: Sancte Crucis, Sancta Cruce (Suci, ibidem).

Criș, sat, com. Blăjeni; Criș (Baia de --); Criș (Târnava de --); Peste Criș, cătun al satului Mihăileni, com. Buceș. Toponimul a fost creat prin extensiune după cel al râului Crișu Alb. Hidronimul este de origine autohtonă. Este atestat încă din sec. al VI-lea e.n.: Grisia, Grissia (Iordanes), Gresia (Geographus Ravennas). Etimonul presupus este traco-dacul * Crișu-, care a putut deveni Criș, cu s ș și, ca în tracul Naissus și Niș sau ca în lat. Caseus ș < * casiu ș < rom. caș) cf. Drăganu, Românii, p. 313- 319; Russu, Limba, p. 179; Petrovici, Studii, p. 244, Russu, Etn., p. 225). Crișcior, sat, com. (1439 Kirchorfalva... 1733 Kriscsor Suci, DiTr, I, p. 176). - Toponimul reprezintă un diminutiv al hidronimului Criș, derivat cu suf. -clor.

Crișeni, localitate contopită cu orașul Călan (1387 Alsokolantelek Suci, DiTr, I, p. 176); Crișeni, cătun al satului Orăștioara de Jos. Toponimul nu poate fi raportat la hidronimul Criș, căci nu există nici o dovadă că locuitorii celor două așezări să fi venit aici tocmai din acea parte a țării. Există în Transilvania și alte localități (sate și mai ales cătune), numite la fel, și unde, de asemenea, nu poate fi vorba de oameni veniți de pe Criș. Despre unele dintre ele se păstrează chiar tradiția că ar fi fost înființate de locuitori veniți din alte părți învecinate; cf. astfel: Părău Crișanului (cătun în Galdă de Sus, jud. Alba), unde, după legendă, s-ar fi așezat câțiva iobagi fugiți din închisoarea castelului; alte câteva exemple, după Suci (ibidem): Crișeni, cătun al satului Craidorolț (Carei); Crișeni, sat (Gherla- Ciuj) (1378 Tothaza); Crișeni sau Țigani, sat (Zalău) (1387 Cziganvaja); Crișeni, cătun al satului Inuri, jud. Alba etc. Numele acestor localități sunt, de fapt, porecle colective, cu o accentuată notă ironică, date noilor vecini de către locuitorii satelor mai vechi din preajmă. Prin urmare, în toate cazurile citate toponimul Crișeni trebuie raportat la adj. (și subst.) crișan, -ă "bogat, fericit, plin de noroc, vrednic de invidiat", la rându-i derivat din adj. (și subst.) criș-ă, întrebuintat cu același înțeles, dar numai în expresii ca: crișu (sau crișa) eu; crișu lui (sau ei) de origine incertă (cf. DLR Bogrea, Pagini, p. 455; Drăganu, Românii, p. 504). Firește, numele de locuri sunt create prin antifrază; cf. și toponime ca: Blânzi, Bogata, Buni, Grași, sinonime cu Valdei (cf. Iordan, T. p. 313); pentru întreaga discuție, v. Homorodean, Vechea vatră, p. 100 - 102.

Criva, sat, com. Densuș (1438 poss. Kryua, 1480 Krywa Suci, DiTr, I, p. 177); Crivadia, sat, com. suburb. Bănița (1453 poss. Krywadia Ibidem); Crivii (Dealul --); Crivina cătun al satului Hobița, com. Pui. Toponimele provin din apelativele crivă și, respectiv, crivadle și crivină, creații românești după sl. kriv "oblic, curb" (Iordan, T., p. 130), cu referire, inițial, la o apă. Ca și alte nume de sate (v. Clopotiva), toponimele de mai sus nu atestă prezența unei comunități slave în zonă ci "reflectă doar caracterul eterogen sub aspect lingvistic al toponimiei hațegane, care și-a pus amprenta asupra numelor de așezări de-a lungul procesului de fixare în tipare definitive a habitatului medieval" (Popa, La începuturile, p. 51). Cf. Criva, sate în județele Dolj și Olt (ILR) și n. fam. (DNFR).

* **Crucea** (-- Voinii); localitate atestată prima oară în 1417 (Waynkerezthy) (magh. kereszt "cruce"), pe lângă Cristur (Suci, DiTr, II, p. 423). Toponimul Crucea provine de la apel. cruce ce indică, de obicei, o răspântie de drumuri unde, în trecut, se ridicau cruci lângă izvoare sau fântâni (Iordan, T., p. 235); Cruci, cătun al satului Izvoarele, com. suburb. Teliucu Inferior. Toponimul se referă la un loc în care existau un grup de cruci izolate.

Cucești, parte a satului Podele, com. Luncoiu de Jos. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Cucu n. fam. (DNFR).

* **Cucuiești**, localitate atestată în 1525 (Kukuyesth) în zona Brad, ca aparținând domeniului cetății Șiria (Prodan, Iobăgia, XVI, II, p. 68). Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Cucui n. fam. (DNFR).

Cucuș, sat, com. Beriu. Toponimul este un derivat de la verbul (a se) cucuia cu sensul de "(Mold., Transilv.) a se așeza pe un loc înalt, a se ridica sus", propriu-zis, top. însemnând "loc înalt, înălțime" (Iordan, T., p. 436).

Cuieș, sat com. Ilia (1468 poss. Kwnesth, Kwnesthew Suci, DiTr, I, p. 183). Potrivit primei atestări, localitatea s-a numit, inițial, Cunești, toponimul fiind un derivat cu suf. -esc (ești) de la n. fam. Cunie (DOR, p. 254), Cune(a) (cf. Pătruț, On., p. 78). Cf. Cunești, sat, com. Grădiștea, jud. Ialomița (ILR); Cuieș (Părău).

Cujereni, cătun al satului Prihodiște, com. Boșorod. Derivat cu suf. -ean (-eni) de la numele orașului Cugir, indicând provenința locală.

Culițoni, grup de gospodari în Răchitova, sat, com. Derivat cu suf. -oni de la Culiță, diminutiv al antr. Nicolae n. fam. (DNFR).

Sub Cunună, parte a satului Grădiștea Muncelului, com. Orăștioara de Sus. Toponimul provine de la apel. cunună, aici cu sensul metaforic de "șir de munți sau păduri care împrejmuiesc un loc în formă de cerc sau arc" (Homorodean, Veche vatră, p. 142).

Curechiu, sat com. București (1439 Kapozthafalwa, 1525 Kapozthasfalwa, 1733 Kwrek (Suci, DiTr, I, p. 184). Toponimul provine de la apel. Curechi "(Reg.) varză" (DEX).

* **Curpenii** (-- Silvașului), sat, com. Toplița (1850 Kurpény Suci, DiTr, I, p. 184). Toponimul provine de la apel. curpen "arbust cu tulpina subțire, agățătoare și ramificată, cu frunze compuse, cu flori mari violet sau albe în panicule (Clematis Vitalba), ramură tânără și flexibilă" (DEX). Termenul indică un loc în care s-a efectuat o defrișare, pe acest loc planta crescând prin reîmpădurire naturală, alături de tufișuri (murar, zmeuriș etc.). În semantismul rom. curpen provenit din substratul dacic ca și al alb. kulpēi. esențial este răsucirea cu ajutorul unor tentacule (cârceii) pe lângă alte plate sau obiecte din natură. Un

verb "a învârti, a răsuci" este de căutat - arată I. I. Russu - în tema I. - e. * kuerp "a se învârti" (Russu, Etn., p. 311 - 302). Toponimul Curpen există în hotarele satelor: Boșorod, Lunca Moșilor, Mihăileni, Ribicioara, Roșcani și Sibișel.

Curteni, cătun al localității Ribiița, sat, com. Derivat cu suf. -ean (-eni) de la curte "locuință din sat a proprietarului latifundiar; totalitatea acareturilor împreună cu această locuință" (cf. Homorodean, Toponimia, p. 104), cătunul aflându-se în zona respectivei curți; Printre Curți, parte a fostului sat Cinciș, în prezent Cinciș - Cerna. După curte (v. supra).

Cuțin, sat, com. Peștișu Mic. Toponimul a putu fi, la origine, Cuteni, derivat cu suf. -ean (-eni) de la Cute(a) n. fam. (DNFR; Cuteș, Cutuș, Ibidem). Cf. atestările loc. Birtin, sat com. Vadu Crișului, jud. Bihor în care vocala -e- din ultima silabă a fost înlocuită cu -i- (Suciu, DITr, I, p. 80).

Cuții (Părău-). Determinantul provine de la apel. cute (pl. cuți) "gresie".

D

Danu, parte a satului Stejărel, com. Luncoiu de JQs. Toponimul provine de la Dan(u), n. fam. (DNFR).

Dăbăca, sat, com. Toplița (1464 Doboca Suciu, DITr, I, p. 203). Toponimul provine de la apel. dăbică, cu înțelesul de "(vale) adâncă", de origine slavă (Iordan, T., p. 106), apelativ dispărut (ca și clopotivă, crivă etc) din graiurile românești. "Chiar dacă un asemenea apelativ nu există - arată, însă, E. Petrovici - nu putem exclude posibilitatea ca el să fi existat și să fi făcut parte din lexicul limbii și putea, deci, servi românii la crearea toponimelor corespunzătoare" (Petrovici, Studii, p. 296).

Dănciulești, grup de gospodării în satul Orăștioara de Jos, com. Beriu. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Danciu n. fam. (Homorodean, Vechea vatră, p. 98).

Dăneștilor (Dealul-). Determinantul este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Dănescu n. fam. (Homorodean, Vechea vatră, p. 98).

Dănci, cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus. Toponimul reprezintă forma de plural a n. fam. Dănoi(u) (DNFR).

Dănulești, sat, com. Gurasada (1468 poss. Danylafatwa Suciu, DITr, I, p. 192). La origine, toponimul a fost Dăniliești, derivat cu suf. -esc (-ești) de la Dănilă n. fam. (DNFR) (cf. atestarea documentară).

Dănuțeni, cătun al satului Sohodol, com. Leleșe. Derivat cu suf. -an (-eni) de la Dănuț n. fam. (DNFR); Dănuțoni, cătun al loc. Iscroni. Derivau cu suf. -oș de la antr. Dănuț.

Dărăbănești, cătun al satului Șesuri, com. București. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la antr. Dărăbanț, frecvent în zonă.

Dărănești, grup de gospodării în mun. Petroșani. Derivat de la Daru n. fam. (DNFR) plus. suf. -oș plus suf. -esc (-ești) < Dăronești < (prin asimilare) Dărănești.

Dăvidești, cătun al satului Căinelu de Sus. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la David n. fam. (DNFR).

După Deal, parte a satului Dudești, com. Luncolu de Jos; La Deal, cătun al loc. Tomești, sat, com.; Pe Deal, grup de gospodării în satul Ulm, com. Cerbăl; Pe Deal, grup de gospodării în satul Ferigi, com. Cerbăl;

Deal (Costești --); Deal (Ludești --); Dealu, cătun al loc. Orăștioara de Sus, sat, com; Dealu, parte a satului Stoeneasa, com. Vălișoara; Dealu (-- Babiș), cătun al orașului Vulcan; Dealul Bisericii, cătun al satului Ribicioara, com. Ribița; Dealul Bisericii, cătun al satului Ferigi, com. Cerbăl; Dealul (-- Boului), parte a satului Luncolu de Sus, com. Luncolu de Jos; Dealul (-- Bunești), localitate contopită cu Basarabasa; Dealul (-- Căpățâni), cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus; Dealul (-- Clortii), cătun al satului Fizești, com. Pul; Dealul (-- Clănii), grup de gospodării în Cerbăl; Dealu (Crivli), cătun al satului Fizești, com. Pul; Dealu (-- Dăneștilor), grup de gospodării în Orăștioara de Sus, sat, com.; Dealu (-- Grosului), grup de gospodării în satul Târșă, com. Boșorod; Dealu (-- Lechi), cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus; Dealul Luncoiului, parte a satului Podele, com. Luncolu de Jos; Dealu Mare sat, com. Vălișoara (1484 poss. Dalwmar, 1516 Dalmarfalwa, 1518 Dalomir, 1519 Dalmar, 1733 Gyalu Mare Suci, DITr, I, p. 194); Dealu (-- Mătești), localitate contopită cu Basarabasa; * Dealu (-- Negru), localitate atestată prima oară în 1447 (Feketehegy) pe lângă Densuș și Hăjăgel (idem, II, p. 326); Dealu (-- Nicoreșc), cătun al satului Dealu Mare; Dealu (-- Peșterii), cătun al loc. Vălișoara; Dealul Prunilor, cătun al satului Ulbărești, com. Ribița; Dealul (-- Racovei), localitate contopită cu orașul Brad; Dealu (-- Sămărău), cătun al satului Fizești, com. Pul; Dealu (-- Tăulul), localitate contopită cu orașul Brad; Dealului (Vârful --). Toponimul Deal are la bază apel. deal, de origine slavă (DEX). Al. Graur arată că locuitorii care au folosit acest apelativ pentru a denumi locuri, au fost români (Graur, Nume, p. 12 - 13); Deleni, sat, com. Zam; Deleni, cătun al satului Sohodol, com. Lelese. Derivat cu suf. -ean (-eni) de la deal, Indicând proveniența locală.

Densuș, sat, com. (1360 poss. olahalis ecclesie de Domsus, 1404 poss. Domsos, 1411 Dampsus, 1416 Dampsos, 1426 Dampsws, 1430 Dampses, 1438 Domsas, 1439 Demsesh, 1447 Dampses, 1453 Domsos, 1506 Dempsews, 1507 Kenezius in possessione Domsos, 1600 Dampses, 1733 Demsus, 1750 Dimbsus, 1850 Dimsus, 1854 Demsus, Dimșuș Suci, DITr, I, p. 197) N. Drăganu susține că toponimul, de origine slavă, a putut fi dat de români, derivând dintr-un nume de persoană: "Dâmșuș & Dânsus, cf. Domșa" (Drăganu, Românii, p. 287). I. Pătruț este de părere că forma originală a numelui localității a fost Dâmșuș, un derivat cu suf. -uș, de la tema Damș- (cf. Damșa, Damșu, n. fam.), deplasarea accentului pe prima silabă fiind un fenomen ulterior (Pătruț, Nume, p. 106 - 107). Locuitorii satului își spun densușeni sau dânsușeni (idem, p. 106, nota 5), și, în acest caz, în aflarea formei originare a toponimului; mai aproape de realitate sunt afirmațiile acestora decât atestările documentare, în care există greșeli grafice atât în ce privește consonatismul (m- în loc de -n- și introducerea lui -p- sau -b-) cât și vocalismul divergent și din cauza armoniei vocalice, proprii limbii maghiare (idem, p. 106 - 107). Știut fiind că în graiurile bănățene în care se include și graiul hațegian africata prepalatală c, se fricativizează, devenind Ș (Ioniță, Nume, p. 110), numele satului a putut fi Dânsuș ca și al hipocoristicului omofon, cu suf. -uș (cf. Petrúș, Paveluș, Pătruț, Nume, p. 106, nota 7) al antroponimului românesc Danciu, existent și astăzi, ca nume de familie, în Densuș și frecvent, odinioară, ca prenume al unor cnezi din satele hațegane: Băiești, Livadia, Râu Bărbat, Sălaș (Pop, Mărturie, p. 2102 - 2103; Rusu, Dovezi, p. 177 - 179;

Feneșan, Ohaba, p. 181). Toponimul Părau Dăncionilor, existent în zonă, atestă, odată în plus, că, odinioară cel din neamul Danciu, adică Dăncionii, au stăpânit valea respectivă.

Desponi, localitate contopită cu orașul Uricani. - Derivat cu suf. -oî de la Despa n. fam. (DNFR).

Deva, municipiu (1269 castrum Dewa Suciu, DiTr., I, p. 198). - Explicațiile date cu privire la originea și sensul toponimului, sunt diferite. Augustin Bunea este de părere că are la bază un nume "care se întâmpină la persoane de origine română în peninsula Balcanică", menționând că "și astăzi sunt Români în Ardeal cu numele Deva" (Bunea, Încercare, p. 115). Alexandru Philippide crede că Deva ar fi o variantă ori o greșeală a tracicului dava, care, probabil, a însemnat sat sau oraș (Philippide, Originea, p. 440). Nicolae Drăganu susține proveniența toponimului de la numele de persoană sârbesc Deva > srb. djeva, vechiul bulgar dva "Jungfrau" (Drăganu, Românii, p. 272 - 273). Vasile Bogrea semnalizează numele feminine vechi românești Deva și Devă, trimițând la sl. Deva, Devana = bulg. deva "Jungfrau". El atrage atenția asupra numelui de familie Devu și a numelui de localitate Dobrodeava (Bogrea, Pagini, p. 315, nota 1). Nume de bărbat, Devul exista în sec. XVI-lea în Țara Românească (DIR, XVI, B. TR, II, p. 19; Idem, V, p. 219), iar numele de femei Deva, în secolele XVI și XVII în Moldova (Idem, A. M. I, p. 363; Idem, XVII, A. M., III, p. 150).

După părerea noastră, Deva face parte din categoria toponimelor care reflectă tendința - firească - de explicare a mediului geografic - fizic. Numai că, fiind propriul unui stadiu cultural îndepărtat, mai puțin evoluat, ele constau, în același timp, în interpretări de natură mitologică. Obiectul acestor toponime îl constituie locurile care, prin configurație sau dimensiuni mai puțin obișnuite, au impresionat în mod deosebit locuitorii din preajmă și care, în consecință, erau socotite drept "rele; periculoase". Așa sunt movile (artificiale), stânci, peșteri sau depresiuni prăpăstioase, cascade, ruline ale unor așezări de odinioară etc.

Interpretările la care ne referim, alcătuiesc o gamă destul de variată: de la simpla punere în legătură a unui loc cu o întâmplare imaginară, la personificarea lui prin atribuirea de însușiri omenești sau supraomenești (antropomorfism) și până la punerea pe seama unor personaje fantastice, a apariției, formării unui oarecare element geografic.

Cu deosebire în ultimul caz, cel mai frecvent întâlnit, dealtfel explicațiile iau forma a numeroase și variate legende geografice. Eroi lor sunt zâne, zmei, uriași, pitici, etc., despre care se credeau că au creat, locuiesc sau vizitează locurile cu pricina. În mod firesc, numele acestor personaje sunt date și locurile de care ele sunt legate. De acestea se poate spune că, într-un anumit sens, toponimele create astfel nu sunt decât forme condensate ale legendelor geografice.

Ca și în alte cazuri similare, oamenii au simțit nevoia să "îmbuneze" ființele imaginare supranaturale, fie prin ofrande, fie prin întrebuințarea de eufemisme (cuvinte prin excelență cu sens figurat: epitete măgulitoare, create adeseori prin antifrază, alcătuite din adjective, diminutive etc.). Așa se explică numărul destul de mare de supranume cu care ele sunt sau au fost desemnate în mod curent.

Ca și antroponimele Deva și Devul existente - cum s-a arătat - în Transilvania cât și în Moldova și Țara Românească, toponimul Deva provine dintr-un apelativ deva prezent în lexicul străvechi românesc, apelativ împrumutat din vechiul sl. deva "fată" (Rosetti, Istoria, p. 332). Prezența toponimului nu demonstrează că, odinioară, a trăit pe teritoriul

actualului oraș, o populație slavă - de altfel nici cercetările arheologice n-au dovedit-o -, singura interpretare justă fiind aceea că transformarea cuvântului deva în toponim a fost opera românilor (a se vedea, în acest sens, Iordan, T., p. 7).

Crearea toponimului Deva a avut loc de dinaintea stăpânirii maghiare în Transilvania, în legătură cu ruinele străvechi de pe dealul învecinat așezării. Populația românească a cunoscut, desigur, aceste vestigii, dând zonei, respectiv așezării, un nume cu o semnificație mitologică, similară cu cea a toponimului Fata, ce desemnează, în diferite părți ale țării, terenuri cu ruine sau formații "bizare" ale naturii (Homorodean, Vechea vatră, p. 183). În fapt, ambele toponime pleacă de la eufemisme ale unor personaje fantastice, în speță zâne răuvoitoare. De altfel, despre ruinele antice de pe dealul Devel s-au plâsmuit de-a lungul vremurilor, o seamă de legende. Una dintre ele pune pe seama unor zâne, fete de uriaș, atât construirea unor fortificații la Deva, Urol (lângă Simeria) și Colț (Râu de Mori), cât și clintirea vârfului Retezat. Alta, localizează în zonă colinară a Devei începutul răfulelei dintre uriașul Iorgovan și balaurul care a fost răpus în cele din urmă în chelle Cernel, afluent al Dunării. În sfârșit, o a treia legendă, maghiară, prezintă un motiv evoluat din cel a baladel Meșterului Manole, atribuind construcția cetății meșterului Kelemen (Floca, Regiunea, P. 69 -71).

Același înțeles mitologic îl au toponimele Deve (sat în com. Albac, jud. Alba), ce redă pluralul toponimului Deva; Devuța (deal în loc. Gurasada, jud. Hunedoara, derivat al top. Deva cu suf. diminutiv -uța și Vîrfu Dievi în Munții Codru-Moma din județul Bihor (Ivanovici, Geologia, p. 506).

Dicarăș, localitate contopită cu satul Târnavă de Criș, com. Vața de Jos. - Toponimul provine de la magh. *tekeres* "strâmb, curb, sucit", traducere oficială a numelui românesc, inițial, al unei ape curgătoare.

Dinoni, localitate contopită cu orașul Uricani. - Derivat cu suf. -oni de la n. fam. Dinu (DNFR). Dinulești, cătun al loc. Ribîța, sat, com. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Dinu.

Dâlja Mare, localitate contopită cu mun. Petroșani; Dâlja Mică, cătun al orașului Aninoasa; Dâljii (Valea -). - Toponimul provine de la Dâlja n. fam. (cf. Pătruț, On., p. 58). În 1679 exista, în satul hațegan Livadia de Câmp, familia Dâlja (Delzsa, Dâlşa) (Pușcariu, Date, II, p. 78, 80).

Dâmbovana, localitate contopită cu satul Tiulești, com. Tomești. - Toponimul provine de la apelativul dâmbovană, de origină slavă, având înțelesul de "(pădure de) stejari" (Iordan, T., p. 69 -70).

Dâmpete, parte a satului Podele, com. Luncoiu de Jos. - Toponimul reprezintă pluralul apelativului dâmpet, diminutiv cu suf. -eț de la dâmp, (dâmb) "formă de relief mai mică decât dealul; colină" (DEX).

Dâncani, grup de gospodării în satul Târșă, com. Boșorod. - Derivat cu suf. -an (-ani) de la Dâncu, satul de origine al locuitorilor; Dâncu Mare și Dâncu Mic, sate, com. Mărtinești (1405 possessiones regales Denk Suciu, DITr, I, p. 202). - Toponimul provine de la Dâncu, n. fam. (DNFR).

Dârjana, localitate contopită cu satul Leaț, com. Tomești. - Toponimul este un derivat cu suf. -an(a) față de Dârj(a) n. fam. (DNFR). Un cneaz român, Danciul Dârja (Dancsiul Dirsa) este pomenit într-un document din 1679, în satul hațegan Livadia de Câmp (Pușcariu, Date, II, p. 214).

Dârnulești, grup de gospodării în satul Poiana Răchitei com. Cerbăl. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Dârnul n. fam. (DNFR).

* **Dârjești**, localitate atestată prima oară în 1453 (Derczesty) pe lângă satele Dumbrăvița și Ohaba (Suciu, DiTr, II, p. 316). - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Dârju n. fam. (DNFR).

Dobli (Valea -) - Determinantul poate proveni de la apel. tobă (în grai local, dobă), dacă se ține seama de tradiția locului după care, în vremuri trecute, un slujbaș al primăriei, urcat pe deal, bătea toba pentru a anunța anumite dispoziții oficiale.

Dobra, sat, com. (1387 Jwfiw... 1733 Dobra Suciu, DiTr, I, p. 204); Dobril (- Gura); Dobril (- Vadu). Fiind vorba, inițial, de numele unei ape curgătoare, Dobra se poate raporta la adj. sl. dobra "bună", existent în limba română cel târziu începând cu sec. al IX-lea și transformat în toponim de către români (cf. Popa, La începuturile, p. 21). Semnificația toponimului este de ordin economic ("vale roditoare") (cf. și denumirea maghiară Jófű "iarbă bună", a localității, dată după cea originală, românească).

Dobrești, cătun al satului Căinelul de Sus.. Dobrești localitate contopită cu orașul Petrila; Dobrești, grup de gospodării în loc. Iscroni. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Dobra, Dobre, n. fam. (DNDR).

Dobriceni, localitate contopită cu orașul Uricani. Derivat cu suf. -ean (-eni) de la top.. Dobrița, indicând proveniența locală.

Dobrot, sat, com. Tomești. (1439 Dobrocsafalva, Suciu, DiTr, I, p. 205). Toponimului, la origine Dobroti, i s-a înălăturat -i scurt final de către scribii maghiari (cf. Pătruț, Nume, p. 41 - 42). În forma inițială reprezentând pluralul lui Dobrot (ă) n. fam. (DNFR); cf. și toponimele: Dobrotu, sat, com. Albești de Argeș, jud. Argeș (ILR), Dobrot, cătun al satului Izvoru Ampoiului, oraș Zlatna, jud. Alba (Suciu, ibidem; ILR), Dobroti (Argeș) (Iordan, T., p. 110).

Dodoconi, localitate contopită cu orașul Uricani. Derivat cu suf. -oni de la Dodoacă n. fam. (DNFR).

Donconi, cătun al satului Fizești, com. Pul. Toponimul reprezintă pluralul în -oni al antr. Donca (DNFR).

Dosești, parte a satului Costești. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Dosa n. fam. (Homorodean, Veche vatră, p. 98).

Dosu, parte a satului Furcșoara, com. Brănișca; Dosu, veche denumire a satului Merișor, com. București; Dosu (- Alunului), cătun al satului Gura Bordului, com. Lunca Cernel de Jos; Dosu Mare, grup de gospodării în satul Cioclovina. Dosu (- Odăilor) grup de gospodării în satul Meria, com. Lunca Cernel de Jos; Dosu (- Poieni), grup de gospodării în satul Alun. Apelativul dos, din care provine denumirea Dosu, desemnează versantul nordic al unor înălțimi, neexpus bății soarelui (Homorodean, Vechea vatră, p. 142 - 143).

* **Doția**, localitate atestată în 1439 (Dachya) pe lângă Baia de Criș (Suciu, DiTr., II, 315). Toponimul provine de la Doț, n. fam. existent în zonă (satele Ribicioara și Dumbrava de Jos, com. Ribia).

* **Dragomir**, localitate atestată în 1439 (Dragomerfalva) pe lângă Baia de Criș (Suciu, DiTr, II, p. 313); * Dragomir, Localitate atestată în 1468 (Dragomerfalva) la nord-vest de Ilia (ibidem); * Dragomiru de Câmp, localitate atestată în 1468

(Mezeesdragomerfalwa) pe lângă Cărmăzănești și Certeju de Jos (Idem, p. 369). Toponimul provine de la Balomir n. fam. (DNFR).

* **Dragoș**, localitate atestată în 1453 (Dragosfalwa) pe lângă Bretea Mureșană și Boz (Suciu, DITr, II, p. 318). Toponimul provine de la Dragoș n. fam. (DNFR).

* **Dragotă**, localitate atestată în 1441 (Dragothafalwa) pe lângă Bala de Criș (Suciu, DITr, II, p.318). Toponimul provine de la Dragotă n. fam. (DNFR).

Dragobrad, localitate contopită cu satul Criș, Cf. n. fam. Dragobrad (DOR, p. 266), existent ca toponim sub forma Dragobrad în satele hunedorene: Blăjeni, Bulzești de Sus, Micănești și Tomnatic, iar sub forma Dragobat în localitățile: Mălăiești, Paroș și Sălăș; * **Dragobratești**, localitate atestată prima oară la 1468 (Dragobratesch) pe lângă Tămășești, sat, com. Zam (Suciu, DITr., II, p. 318). Toponimul este derivat cu suf. -esc (-ești) de la Dragobrat c. fam. (DOR p. 266). Într-un document din 1548 din Țara Românească este menționat numele Dragobrat (DIR, XVI,B.Tr, II, p. 383).

Drăgăneasa, cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus. Derivat de la Drăgan n. fam. (DNFR) cu suf. -easa, cu sensul de "moșia (proprietatea) lui Drăgan" sau "soția lui Drăgan"; **Drăgănești**, cătun al satului Federi, com. Pul. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Drăgan.

Drăghicești, cătun al satului Tomnatec, com. Bulzești de Sus. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Drăghici n. fam. (DNFR).

Drăiești, cătun al satului Tomnatec, com. Bulzești de Sus, Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Draia n. fam. (DNFR). Pe teritoriul satului Tomnatec există top. Lazu Drăii iar la Luncoiu de Jos - Dealul Drăii.

Dreptului (Valea --). Determinantul este un fel de "eufemism", provocat de tema superstițioasă că "stâng" (sinonim cu "rău" cf. sinistru < lat. sinister "stâng") poate aduce nenorocire. Dar, "drept" poate însemna "sud", dacă se ține seama de modificările semantice ale lat. directus)=(dexter) din unele limbi romanice, unde are înțelesul de "așezat spre sud" (Iordan, T., p. 112).

Dubil (Valea--). Determinantul provine de la apel. dubă "putină îngropată în pământ sau groapă căptușită cu lemn, în care se pun pieile de tâbăcit împreună cu tananții (DEX).

Dudești, sat, com. Luncoiu de Jos. Derivat cu suf. -esc (-ești) de Dud(u) n. fam. (DNFR).

Dumbrăvița, sat, com. Ilia (1453 Dombrawycza Suciu, DITr, I, p. 214) ; * **Dumbrăvița**, localitate atestată prima oară în 1436 (Dwmbrowicze) la marginea nord-vestică a Depresiunii Hațegului (Popa, La începuturile, p. 96);

Dumbrăviții (Părău--). Toponimul provine de la apel. dumbrăvița, derivat cu suf. diminutivul -iță de la dumbravă "pădure tânără și nu prea deasă; pădure de stejar" (DEX). Numele Dumbrăvița a fost dat de români, de vreme ce limba română posedă apel. dumbravă provenit din sl. dabrava (Iordan, T. p. 70).

Dumești, sat com. Vorța (1482 poss. Domws, 1519 Dumesd Suciu, DITr, I, p. 214). Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Duma n. fam. (DNFR).

F

* **Fața**, localitate atestată în 1491 (Facha), pe lângă Rădulești, sat, com. Dobra (Suciu, DITr, II, p. 325) Fața (-- Mesteacănului), cătun al satului Grădiștea Muncelului, com. Orăștioara de Sus; Fața (-- Roșie), localitate contopită cu Bătrâna, Apelativul față, de la care provine denumirea Fața, desemnează versantul sudic sau estic al unor înălțimi, expus bății soarelui (Homorodean, Vechea vatră, p. 142 - 143).

Făgașoni, localitate contopită cu orașul Uricani. - Derivat cu suf. -on, de la Făgaș n. fam. (DNFR).

Făgetel, sat, com. Dobra (1507 Fazechel Suciu, DITr, I, p. 226). Toponimul exprimă diminutivul derivatului colectiv făget "pădure de fagi" (DEX)

Fărcădeana, grup de gospodării în satul Negoiu, com. Lunca Cernii de Jos, Toponimul provine de la apel. Fărcădeană, cu referire la o femeie originară din Fărcădin; Fărcădinu de Jos, veche denumire a localității Unirea, sat, com. (1396 Zabadfalu, Popa, La începuturile, p. 96; 1411 Farkadin... 1509 Ohaba alio nomine Alsosfarkadyn Suciu, DITr, I, p. 219); Fărcădinu de Sus, veche denumire a satului Livezi, com. Unirea (1446 Frakadyn idem, I, p. 226). Toponimul este un derivat de la Farca n. fam. (DNFR) plus suf. magh. -d- plus suf. (formă slavă) -in (cf. Pătruț, ON., p. 39, 56). Pe teritoriul satului Crișan există top. Farca, iar pe cel al satului Dumbrava de Jos - Părău Farchil.

Făurești, cătun al satului Dumbrava de Sus, com. Ribîța; Făurești, cătun al satului Tornatec, com. Bulzești de Sus. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Faur n. fam. (DNFR). În satul Crișan există top. Faur, Râtu Făuresc, Părău Făuresc, la Boz și Mihăileni - Dealul Faurului, la Rapolt - Valea Faurului, la Coaja - Dâmbu Faurului, la Cârjiți - Lazu lui Faur Adam, la Lunca - Făuroala etc.

Federl, sat, com. Pui (1457 poss. Feder Suciu, DITr., I, p. 227). Toponimul reprezintă forma de plural a n. fam. Feder (DNFR); Federoni, cătun al localității Bătrâna. Derivat cu suf. -on de la antr. Feder.

Feregi, sat, com. Cerbăl (1482 poss. Ferech Suciu, DITr, I, p. 236). Toponimul provine de la apel. feregă (var, reg. a subst. ferigă); cf. Homorodeanu, Veche vatră, p. 200; feregar (I) șferegă.

Ferseg, grup de gospodării în satul Jeledinți, com. Mărtinești. Toponimul provine din magh. fehér "albă" și szeg "serie (grup) de case" (DUR, p. 166, 511), deci, Cătunu Alb(u).

Fierulul (Valea --). Determinantul indică prezența minereului de fier în zonă.

A lu Filăru, grup de gospodării în satul Crișan, com. Ribîța. Toponimul redă expresia Ai lui Filăru, Cei din familia (neamul) Filăru. Numele Filăru a fost, o poreclă (cf. Filer n. fam. (DNFR).

Filimoni, localitate contopită cu orașul Uricani. Toponimul reprezintă pluralul antr. Filimon (DNFR).

Fintoag /Fintoaga/, sat, com. Lăpugiu de Jos (1491 poss. Fyntho Ag Suciu, DITr., I, p. 240). Toponimul este un derivat cu suf. -oag(a) (cf. Pătruț, Nume, p. 54, 62- 68) de la Finta n. fam. (DNFR). Cf și numele de localități Finta (Dâmbovița) și Finteuș

(Maramureș) (ILR). Antroponimul Finta este pomenit într-un document din Țara Românească, dintre anii 1401 și 1406 (cf. Pătruț, On., p. 51).

Firizoni, localitate contopită cu Valea de Brazii, componentă a orașului Uricani. Derivat cu suf. -oni de la Firiga n. fam. (DNFR). Cf. top. Firiza (Maramureș) și Firizu (Mehedinți) (ILR).

Firma, localitate contopită cu Bănița. Denumirea provine din apel. firmă "denumire convențională sub care funcționează o întreprindere"; din germ Firma (DEX).

Fizeș, sat, com. Băița (1453 poss. Fyzesd, 1473 Fyzesth Suciu, DITr, I, p. 241); Fizeș (-- Băgara), veche denumire a satului Valea Poienii, com. Vorța. (1518 poss. Fwyesd, 1733, Begara, 1760-1762 Fűzes-Bagara Idem, II, p.231). Localitatea s-a format prin unirea satelor Fizeș și Băgara; Fizești, sat, com. Pul (1447 poss Fizeech, Fyseeth, Idem, I, p. 241). În limba magh, cele trei localități sunt denumite Fűzesd (= Fizești) (Suciu, I.c.), după fűz "salcie", preluat în română sub formă fiz, de la care s-a format top. Fizești.

Fânațe, cătun al loc. Vălișoara, sat, comună. Toponimul provine de la apel. fânaț; Fâncioare, cătun al satului Dumbrava de Jos, Derivat cu suf. diminutival (plural) -cioare de la apel. fânaț.

Fântâna, sat, com. Lunca Cernii de Jos. Denumirea are la bază apel. fântână ce avea sensul original de "izvor" (Răuț, Ioniță, Studii, p. 78). Totodată, top. Fântâna indică și "locuri (amenajate) pentru băut apă sau pentru adăpat" (Homodorean, Vechea vatră. p. 169).

Făstăci, grup de gospodării în satul Crișan. Toponimul reprezintă pluralul lui Făstăc, poreclă (cf. Făstăc n. fam. și Făstăci, Făstăcul, Făstăca, toponime DNFR).

Florese (Cernișoara --). Forma inițială a lui Florese a fost Floreasa (Suciu, DITr, I, p. 243), derivat cu suf. -easa de la Florea n. fam. (DNFR), cu sensul de "moșia (proprietatea) lui Florea" sau "soția lui Florea"; Florești, cătun al satului Câmpuri-Surduc. - Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Florea.

Floreștilor (-- Ulța). Determinantul provine de la Florescu n. fam (Homorodeanu, Vechea vatră, p. 98).

Fodori, localitate contopită cu satul Curechi. - Toponimul reprezintă forma de plural a numelui de familie Fodor, frecvent în zonă (cf. și DNFR). În 1548, într-un document transilvănean este menționat un român, Fodor, (Pușcariu, Date, II, p. 108).

Folt, sat, com. Rapoltu Mare (1321 poss. Folth Suciu, DITr, I, p. 245). Toponimul provine de la Folt n. fam., variantă a lui Folte(a) (Pătruț, On., p. 46). Cf. Fotești, așezări în județele Galați și Vaslui (ILR) și antroponimele Foltea în Moldova în 1589 (DIR, XVI, A. M., III, p. 443) și Foltan în Țara Românească în 1608 (DIR, XVII, B. TR., I, P. 310).

Diri Forcoș, parte a fostului sat din Cinciș. Adverbul diri "în dreptul (casei) cuiva, visă-vis de casa cuiva" (§< diript §< drept). Farcas, n. p. maghiar. (Homorodeanu, Toponimie, p. 96).

Fornădie, sat component al com. suburb. Șoimuș. (1499 poss. Fwrnadya Suciu, DITr, I, p. 245). Toponimul provine de la Fornăde(a) n. fam. (DNFR ; v. și Forna). Un român, Fornade Toader din Baia de Ariș este menționat documentar în 1784 (Prodan, Răscoala, I, p. 412).

Frăsinei, localitate contopită cu satul Ciungu Mare. Iorgu Iordan susține că frăsinei (pl. frăsinei), de la care provine top. Frăsinei, are înfățișare de diminutiv dare nu

înseamnă "frasin mic", ci o "plantă lerboasă ale cărei frunze seamănă cu cele de frasin (*Dictamnus fraxinella*)" (Iordan, T., p. 68).

* Frâsinet, localitatea atestată în 1506 (Frazijneth) între satele pădurenești ce aparțineau de domeniul Hunedoarei (Pataki, Domeniul, p. 133). Toponimul este derivat colectiv cu suf. -et de la apel. frasin; Frâsioru, cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus. Provine de la apel. frasin plus suf. diminutival -or, fiind varianta lui frâsinior.

Frâteasa, cătun al localității Buceș. Derivat cu suf. -easa de la Frate(a) n. fam. (DNFR), putând însemna "moșia (proprietatea) lui Frate(a) sau "soția lui Frate(a)".

Frânconi, cătun al satului Fizești. Derivat cu suf. -oñ de la Frâncu n. fam. (DNFR).

Frunți, grup de gospodării în satul Urșici, com. Boșorod. Toponimul provine de la apel. frunte care, pe plan geografic, are sensul de "parte superioară (mai ieșită) a unui deal sau munte" (Homorodean, Vechea vatră, p. 143).

Frunză Verde, localitate contopită cu orașul Brad. Denumirea poate evoca un zăvoi în care, primăvara, vitele pasc frunzele mici ale lăstarilor (cf. Stahl. Contribuții, p. 266) sau se poate referi la vegetația frunzoasă (în speță, copacii, pădurea) a locului respectiv (potrivită, probabil, pentru facerea frunzelor ca nutreț pentru vite) (cf. Homorodean, Toponimia, p. 97). Toponimul Frunze există la Visca, iar la Băraștii Iliei, Căbești și Ruda (Ghelari) - Frunz (după pl. frunze).

* Fundata, localitate atestată pe lângă Pojoga, sat, com. Zam (1585 Fwndacha, 1596 Fundata, 1723 Fundat Suciu, DiTr, II, p. 329). Derivat de la apel. fund "partea cea mai depărtată a unui loc" (DEX) (cf. fundătură "capăt de vale, obârșie" (Homorodean, Vechea vatră, p. 172). Cf. top. Fundata în județele: Brașov, Buzău, Ialomița și Ilfov (ILR).

Fueroni, localitate contopită cu orașul Uricani, Derivat cu suf. -oñ de la Fuer n. fam. (DNFR).

Furcitur, cătun al localității Balșa. Toponimul provine de la apel. furctură "locul de împreunare a două văi sau vâlcele", derivat al apel. furcă cu sensul topografic "loc de bifurcare a apelor" (Iordan, T., p. 511). La Livadia și Certeju de Sus există top. Furcitur; Furcșoara, sat, com. Brănișca (1518 poss. Fwrsora Suciu, DiTr., I, p. 248). Toponimul provine de la apel. furcșoară derivat cu sufixul diminutival -șoară de la furcă cu sensul de mai sus.

Furdești, localitate contopită cu Bulzeștii de Sus. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Furde(a) n. fam. (DNFR; cf. Pătruț, On., p. 42). La 1673 este pomenit într-un document transilvănean, Furde din Bulzești (Prodan, Urbariul, p. 149).

Furniconi, grup de gospodării în satul Ciula Mică. Derivat cu suf. -oñ de la Furnică n. fam. (DNFR).

G

A Gafii, grup de gospodării în satul Crișan. Toponimul redă expresia: Ai Gafiei, Cel din neamul Gafiei, după Gafia n.f. și n. fam. (DNFR).

Galați, sat, com. Pui (1433 possessio valachalls Galatz Suciu, DiTr, I, p. 250). Redăm, diversele etimologii propuse pentru Galați, după Iordan T., p. 271): Gallatae,

Gallati "celți" (G. Weygand, W. Scheiner, G. Kisch); n. p. Galacz, Glatz sau n.p. sl. merid. Gal (§> galu "negru") plus suf. -ati sau, în sfârșit, srb. galats "Agropyrum repens" = pir (n. Drăganu); cuman Gala(t) = arab. Kalhat "cetate, fortăreață, oraș întărit" (Al. Philippide). Toponimul Galați provine, după părerea noastră, de la un vechi nume românesc Gal(u) (cf. Pătruț, On., p. 103), reprezentând forma de plural a respectivului nume (cf. Huși - Hus, Iași - Iaș lordari, T., p. 169), Romanaji - Roman, Vasilați - Vasile (Giurescu, Târguri, p. 266). De la aceeași temă Gal - ce stă la baza numelui Galu, provin și derivatele: Galul, Galea și Galeș (Pătruț, ibidem). În 1231 este pomenit documentar un român făgărășan cu numele Gallus (Pușcariu, Date, I, p. 154), în 1496, românii "Gallo et Bodizlo" intră în stăpânirea satului hunedorean Almașul de Jos (Popa, La începuturile, p. 84), în 1569 apare într-un act din Țara Românească, o persoană cu numele Gălea (DIR, XVI, B. TR., III, p. 322). În Moldova, un boier Galea este menționat în 1591 (idem, XVI, A. M., IV, p. 34). De menționat și toponimele Poiana Galului (în 1595) (idem, p. 132) și Galul (în 1603) (idem, V, p. 117), ambele în Moldova. Cf. localitățile denumite Galați: municipiu, jud. Galați; sat aparținând orașului Zlatna, jud. Alba; localitate contopită cu orașul Făgăraș, jud. Brașov; sat com., jud. Bistrița - Năsăud (ILR).

Galbina, localitate contopită cu Balșa. Denumirea (în pronunție locală) provine de la adj. galbină (galbenă), cu referire la o caracteristică a locului (sol, apă). Cf. Galbena, sat, com. Arieșeni, jud. Alba (ILR).

Pe sub Gard, grup de gospodării în satul Feregi. Denumirea poate proveni de la așezarea respectivelor gospodării de-a lungul unui gard.

Gavriilești, localitate contopită cu Bulzești de Sus. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Gavriilă. n. fam. (DNFR).

Găbărești, cătun al satului Târnavă, com. Brănișca. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Gabăr (Gabor) n. fam. (DNFR).

A lu Găonu, cătun al satului Ribicioara, com. Ribița. Toponimul redă expresia: Ai lui Găonu, cei din familia (neamul) Găonu, denumirea Găonu provenind de la o poreclă.

Găunoasa, veche denumire a satului Dumbrava. Atestările sunt omise în dicționarul lui Suciu, (vol. I), dar localitatea este menționată greșit, ca dispărută în vol. II, p. 379 (1499 poss Odwas) pe lângă satul Nandru com. Peștișu Mic (magh. otvas "găunos, scorburos"). Derivat cu suf. -oasa de la apel. vechi rom. găună "gaură mică (DEX), aici cu sens geografic de "depresiune adâncă; gropă; văgăună"; "viziună" sau "peșteră, galerie" (Homorodean, Veche vatră, p. 166). Pe teritoriul satului Dumbrava există top. La Peșteră, Cf. Găunoasa (Iași, Suceava, Vâlcea, Vaslui). Părâul Găunoasei și Dealul Găunoasa (Făgăraș) (Drăganu, Românii, p. 136).

Găuricea, veche denumire a satului Livezi, com. Unirea. Toponimul provine de la diminutivul găurice al apel. gaură (v. Găunoasa).

Găvăitoi, cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus. Toponimul provine de la n. fam. omonim §> supra: numele Găvăiță.

A lu Gebura, cătun al satului Ribicioara, com. Ribița. Toponimul redă expresia: Al lui Gebura, cei din familia (neamul) Gebura. Denumirea Gebura provine de la o poreclă.

Geconi, grup de gospodării în satul Ciula Mică. derivat cu suf. -oș de la Deac n. fam. (DNFR) (în pronunție locală D'ac).

Gelmar, sat, com. Geoagiu (1291 terra Galmar, 1417 poss. Gyalmar, lallmar, 1553 Gealmar, lallmar, 1733 Gyál-Mare (Suciu, DITr, I, p. 254). N. Drăganu susține că toponimul provine de la un n.p. german (Drăganu, Românii, p. 418). După părerea noastră, denumirea inițială, românească, a localității a fost Dealu Mare. Palatalizarea lui d- (d'al), existent în zonă, cât și tendința scribilor vremii de a adapta formele la fonetismul limbii maghiare (consoană -d- plus -ea- > consoană -a-) (cf. Pătruț, Nume, p. 43) a dus la redarea stălcită a primei mențiuni documentare. De asemenea, necunoașterea de către scribi a limbii române a vitregit atestările de vocala finală -e (cf. Satu Mare; 1213 Zath Mar, Zothmar, Zothomar Suciu, I, c. II, p. 98) și Dealu Mare.

Geoagiu, sat, comună (1271 comes de Gyog, 1291 villa Gyog, 1327 Gyogh, 1397 poss. Regis Dyod, Dycg, 1404 Gyod Suciu, DITr, I, p. 255); **GeoagiuBăi**, sat, com. Geoagiu (1805 Feredő ibidem); **Geoagiu de Jos** (Geoagiu - Joseni) localitate contopită cu Geoagiu; **Geoagiu de Sus** (Geoagiu - Suseni) localitate contopită cu Geoagiu. După Iorgu Iordan, denumirea provine din magh. dió "nucă", diód "nucet" iar Gustav Kisch susține că este vorba de "loc cu ape minerale calde", de la magh. gyógy "cură" (Iordan, T, p. 84). În sprijinul primei explicații stă Poiana Nucilor, nume al unei porțiuni din hotarul localității Geoagiu; cf. și Geoagiu de Sus, renumit pentru pomicultură (Fioca, Regiunea, p. 513).

Georgeoni, grup de gospodării în satul Arănieș. Derivat cu suf. -oñ de la George n. fam. (DNFR).

A lu Gerleanu, grup de gospodării, satul Crișan. Toponimul redă expresia: Ai lu Gerleanu, ce; din familia (neamul) Gerleanu, numele fiind, de fapt, Gherleanu (în pronunție locală, Gerleanu), derivat cu suf. -ean (-eni) de la Gherlea (cf. Gherlan n. fam. DNFR).

Ghelari, sat, com. suburb. (1733 Gyélár Suciu, DITr, I, p. 257). Derivat cu suf. -ari de la apel. deal, redând proveniența locală. Inițial, Delari, denumire a devenit Ghelari, în pronunția locală existând palatalizarea occlusivei dentale -d. Pe valea Cernei, în dreptul satului Ghelari, există un alt sat numit Văləri "locuitori de pe vale, văleni".

Gheorghe al Nichii, cătun al satului Ludești, com. Orăștioara de Sus. Toponimul provine de la n. p. omofon.

Gheorghiton, localitate contopită cu orașul Uricani. Derivat cu suf. -oñ de la Gheorghită n. fam. (DNFR).

Gialacuta, sat, com. Brănișca (1484 poss. Gelakwtha, 1485 Gywlakwtha Suciu, DITr, I, p. 261). Este posibil ca prima parte a toponimului să redea antr. Giulia &magh. Gyula "Iuliu") iar partea a doua, kut "fântână, astfel că, denumirea originară, românească, să fi fost Fântâna (Izvoru) lui Giulia.

Giurchii (Poienița --). Determinantul, provenit de la Giurca n. fam. (DNFR), apare în atestările loc. Poienița Voinii, anterior numelui Voinea (v. Poienița Voinii). În 1404 este menționat documentar, Giurcă, fratele lui Barbu, cneaz de Râu Bărbat (Popa, La începuturile, p. 113). Cf. Giurca, n. fam. al unor țărani români transilvăneni în primul deceniu al sec. al XVI-lea (Pataki, Domeniul, p. 147 - 148); cf. Giurca Gheorghe și Petru Giurca a Zamfirii, țărani din Munții Apuseni, participanți la evenimentele din 1784 (Prodan, Răscoala, I, p. 390, 392).

Giurgești, sat, com. Bulzești de Sus. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Giurgiu n. fam. (DNFR). Cf. Giurgiu Marcu din Crișcior, în 1784 (Prodan, Răscoala, I, p. 230).

Gânța, sat, com. Bretea Română (1426 Ganchaga Suci, DITr, I, p. 264). Toponimul este un derivat cu suf. -ag de la un n. fam. Gânța; cf. Gânțu DNFR; Gânța, n. fam. în 1616 în Țara Românească (DIR, XVII, B. TR., III, p. 33) și Gânță n.b. în 1619, deasemenea, în Țara Românească (idem, p. 417). Pentru suf. -ag (a), v.n. fam.: Băra, Bărăgan, Buraga, Deltag etc. și toponimele: Podragu, Bușag, (Pătruț, On, p. 138 - 139).

Gârbească (Ulița --). Determinantul provine de la Gârbea, n. fam. (DNFR).

Glodghilești, sat, com. Burjuc (1468 Glod, 1750 Glod, 1760 - 1762 Glod Gileșd (Suci, DITr, I, P. 267). Localitatea s-a format prin unirea satelor Glod și Gilești. Denumirea Glod provine de la apel. glod "noroi, loc, teren, drum noroi; bulgăre de pământ uscat sau înghețat" (DEX). Ghilești este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Ghilea n. fam. (DNFR).

Godinești, sat, com. Zam (1429 possessio Volahalus Godenfalus, 1468 Gadonesti, 1485 Godenesth, 1733 Godinest Suci, DITr, I, p. 267). Derivat cu suf. -esc (-ești) de la un n.p. Goden sau Godin (Iordan, T. p. 168). Numele Godean îl poartă un țaran român transilvănean (Godan Ștefan), probabil în primul deceniu al sec. al XVI-lea (Pataki, Domeniul, p. 148). Cf. Godeanu, oronim și sat în Mehedinți; Godinești, sate în Gorj și Bacău (ILR).

Golcești, localitate contopită cu orașul Brad. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la n.f. Golcea, la rândul lui, derivat cu suf. -c față de n.p. Golul, Golea (Pătruț, On., p. 89); Goleș, localitatea contopită cu Toplița, sat, com. (1733 Gales Suci, DITr, I, p. 268). Toponimul provine de la un antr. omofon, derivat cu suf. -ș față de Golul n.b., Golea, n.b., (DOR, p. 285). În satul Meria, com. Lunca Cernii de Jos (în aceeași zonă a Pădurenilor ca și Goleș) există n. fam. Goleș.

Goldești (Părău --). Determinantul este derivat cu suf. -esc (-ești) de la Golda n.fam. existent în satul Crișan.

Goloni, grup de gospodării în Răchitova, sat, com. Derivat cu suf. -oni de la Golea sau Golu n. fam. (DNFR; DOR p. 285).

Goruia, cătun al satului Runcu Mare, com. Lelese. Localitatea este atestată în 1674 (Goruja) (Prodan, Iobăgia, XVII, I, p. 58). Denumirea provine de la apel. gorui (var. a lui gorun (i)) "specie de stejar" (Quercus petraea) (DEX). Cf. Goruia, sat, com., jud. Caraș-Severin (redat în magh. sub forma Gorony) (1437 Garulia, 1597 Goruya, 1690 - 1700 Goruny (Suci, DITr, I, p. 269). În 1483 este menționat documentar un sat Goruia în Țara Românească (DIR, XIII, XIV, XV, B. TR., p. 178).

Gorundeni, grup de gospodării în Cerbăl. Derivat cu suf. -ean (-eni) de la apel. gorun(i), indicând proveniența locală sau de la un antr. neatestat, Gorundea.

* **Gostaia**, localitatea atestată prima oară în 1482 (Gozthaya) probabil la vest de Hunedoara (Suci, DITr, II, p. 334). Toponimul provine de la n. fam. Gostaie (existent în Lăpușnic, sat, com. Dobra) legat de tema Gost- > Gos plus suf. -t, de la care și Goastă, Gostea, (cf. Pătruț, On, p. 14) Un sat bănățean Gostești este atestat în 1500 (Gozthesh) (Pataki, Domeniul, p. 133).

Goșa, localitate contopită cu orașul Brad. Toponimul provine de la Goșa, n. fam. (DOR, p. 286; cf. Goș(e)a la Pătruț, On. p. 55). În 1505 este pomenit în Țara Românească n.b. Goșa (DIR, XVI, B. Tr. I. P. 34).

Gothatea, sat, com. Gurasada (1418, villa volahalis Kwthathya, 1468 poss. Kwthathia, 1493 Kwthhathya, 1733 Gotthadgya, 1750 Korhatia § = Gothatia §, 1760 - 1762 Godhátya, 1805 Godhátja, 1850 Gothája, 1854 Gothátya, Gotthala Suciu, DiTr, I, p. 269). Din primele atestări (sec. XV) ar reeși că localitatea s-a numit Cotatea și, în acest caz, numele provine de la un antroponim omofon, neatestat, derivat față de Cot, Cota n. fam. (cf. Pătruț, On., p. 77), cu suf. -at. Începând din sec. al XVIII-lea, numele satului este atestat cu consoana inițială G putând proveni de la antr. Gotatea, neatestat, derivat cu suf. -at față de Got, Gotu, Gota (cf. Pătruț, Nume, p. 20; cf. top. Gotul (munte), Pârâul Gotului, Gotea, Goteșul, Gotesco, Gotești Iordan, T. p. 272); Gotești, localitate contopită cu Răchitova, sat, comună. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Gotea n. fam. (DNFR). Pe teritoriul satului Ciula Mare, învecinat cu Răchitova, există top. Pădurea lui Gotea.

Govăjdie, sat, com. Ghelari. Începând cu anul primei atestări documentare (1482), localitatea este denumită Govăjdioara (poss. Gowasdywar) (Suciu, DiTr, I, p. 269). În urbariul domeniului Hunedoara din 1680 - 1681, satul poartă numele Govăjdie (Prodan, Iobăgia, XVII, I, p. 59). Toponimul Govăjdie (var. Găvojdle, Govășdle, Găvoșdle) aparținând unor localități și ape din Transilvania și Banat, a fost explicat prin sl. gvozdú "pădure" (Drăganu Români, p. 234, nota 2) sau prin pluralul dialectal scr. gvozglja, de la gvozglje "fier" (Petrovici, Studii, p. 140 - 141). M. Homorodean este de părere că toponimul poate fi pus în legătură cu sl. gvozd (gvozdju) cu sensul fundamental de "cul" (cf. rom. găvozd, învechit și dialectal, "cul (de fier)"; la plural găvoazde "cule pentru șindilii", de unde apoi și "canion" (Homorodean, Veche vatră, p. 160). Despre un împrumut al rom. găvozd din v. sl. găvozdi menționează și G. Ivănescu, sublinind existența lui guvozdu, găvozdu, cu același sens de "cul" și în macedoromână (Ivănescu, Istoria, p. 304).

Grădiște, veche denumire a comunei Sarmizegetusa (1398 Varhel, Suciu, DiTr, II, p. 97). Numele maghiar al așezării, corect Várhely înseamnă "locul cetății"; Grădiștea (-- Muncelului), sat, com. Orăștioara de Sus. Toponimul provine de la apel. grădiște "ruină de cetate", creat români după v.sl. gradiste "castru" (Petrovici, Studii, p. 248; Iordan, T., p. 441; Ioniță, Nume, p. 213; DEX).

Greci, grup de gospodării în satul Târșea, com. Boșorod; Greci, grup de gospodării în satul Poienița Tomii, com. Cerbăl; Greci, grup de gospodării în satul Poiana Răchitelli, com. Cerbăl. Toponimul reprezintă forma de plural a n. fam. Grecu (DNFR). În 1519, un cneaz din Livadia, sat hațegan, poartă numele Grecul (Rusu, Dovezi, p. 179).

Grellești, cătun al satului Hărțăgani, com. Băița. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la n. fam. Greu, atestat în zonă.

Grid, sat aparținând orașului Călan (1392 poss. Gred, Suciu, DiTr, I, p. 270). Toponimul provine de la n. fam. Grid (DOR, p. 287).

Grind, sat com. Lăpușu de Jos (1491 poss. Gerend Suciu, DiTr, I, p. 271). Toponimul provine de la apel. grind "mică ridicătură de teren de formă alungită, care rezultă din depunerile aluvionare ale unei ape curgătoare" (DEX). Există în lexiconul limbii române, grind (de proveniență slavă) este transformat în toponim de către români (Petrovici, Continuitatea, p. 872; cf. Iordan, T. p. 70).

Grânele, cătun al localității Ghelari. Toponimul provine de la apel. grâne, indicând un loc cultivat cu cereale.

Groapa (- Predii), grup de gospodărie în satul Poiana Răchițeli, com. Cerbăl. Denumirea Groapa provine de la apel. groapă ce are înțelesul topografic de "depresiune" (cf. Iordan, T., p. 29; Homorodean, Vechea vatră, p. 146).

Grohot, sat, com. Bulzești de Sus (1733 Grogh, 1750 Grohot Suci, DiTr, I, p. 271). Toponimul provine de la apel. grohot "loc (mai întins) acoperit cu bolovani și pietriș, pe coasta unui munte" (DEX); Grohoțele, cătun al satului După Piatră. Toponimul exprimă femininul plural al lui grohoțel, diminutiv al lui grohot.

Grosul (Dealul -); Grosuri, sat, com. Blăjeni; Groș, sat aparținător mun. Hunedoara (1733 Groși, 1750 Grosch, 1850 Gross, 1854 Gros Suci, DiTr, I, p. 272). Determinantul Grosul și top. Grosuri și Groș provin de la subs. gros. (pl. groși, grosuri) "barnă groasă, butuc, trunchi de arbore, lemn mare doborât la pământ (DA); Groși referindu-se și la locuri cu copaci mari (izolați, rămași în urma defrișării) (Homorodean, Vechea vatră, p. 194). Top. Groș (Inițial Groși) a primit forma actuală prin înălțurarea lui -i scurt final de către scribii administrației străine (cf. Pătruț, Nume, p. 41; v. Grosi = Groși, atestare din 1733).

Grozești, parte a localității Luncoiu de Jos, sat, com. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Groza n. fam. (DNFR).

Gruelaci, cătun al satului Dealu Mare (1805 Grijelas, 1854 Grujeláts, Gruelaci Suci, DiTr, I, p. 273). Toponimul poate proveni de la n. fam. Gruelaci derivat cu suf. -i plus suf. -o (cf. Mangaci Pătruț, On. p. 84) față de Grul(e).

Grueri, cătun al satului Hărăgani, com. Băița. Derivat colectiv cu suf. -eri "loc cu grule (deluros)" (cf. Homorodean, Vechea vatră, p. 198); Gruilung, localitate contopită cu satul Grosuri; Grulu, parte a localității Beriu; Grulu Lung, localitate contopită cu satul Prăvăleni, com. Vața de Jos. Top. Grui provine de la apel. grul "pisc sau coastă de deal, deal mic, movilă: (DEX), din lat. grunium (Homorodean, l.c. p. 132); Gruniu (--Colibilor), grup de gospodărie în satul Meria, com. Lunca Cernii de Jos. Toponimul provine de la gruni (var. a lui grul); Gureș, parte a satului Cigmău. Denumirea provine din gruiț, diminutiv cu suf. -eș al lui grui.

Grunțești, localitate contopită cu Jieș, sat component al orașului Petrila. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Grunțu n. fam. (cf. Grunzu DNFR și varietate grunz, grunț, ale apel. grunji Iordan, T., p. 30).

Gugești, localitate contopită cu satul Curechiu; Gugești, cătun al satului Cănelu de Sus. Toponimul este derivat cu suf. -esc (-ești) de la Guga n. fam. (DNFR). În 1526 exista un boier, Guga în Tara Românească (DIR XVI, B. TR, II, p. 10).

Gurasada, sat, com. (1292 terra Zad, 1468 poss. Zadya, 1733 Guraszáda, 1750 Gura Szadului, Suci, DiTr, I, p. 275). La origine, localitatea s-a numit Gura Sadului (cf. atestarea din 1750). Determinantul redă un apel. v. rom. sad provenit din v. sl. sadu "plantă, grădină" (Iordan, T, p. 27), sensul de "grădină" fiind sinonim, la români, cu cel de "poiană" (cf. Homorodean, Vechea vatră, p. 95). Pe teritoriul satului există top. Părau Sadului; Gura (barza), localitate componentă a com. suburb. Crișcior. Inițial, toponimul a fost Gura Bărzii, legat de cursul de apă numit Părau Bărzii din apropiere; Gura (Bordului), sat, com. Lunca Cernii de Jos; Gura (-- Borului), cătun al satului Visca, com. Vorța; Gura (-- Dobrii) localitate contopită cu Dobra (1491 poss. Alsolfaw, Galseseth, Balseseth, 1750 Gura Dobrej Suci, l.c. p. 274); Gura (-- Govăjdiei), localitate contopită cu Govăjdie; Gura(-- Luncii), localitate contopită cu satul Galați; Gura (-- Oandului), localitate contopită

cu satul Mada, com. Balșa; Gura (– Putnilor), localitate contopită cu Zdrapți, sat component al com. suburb. Crișclor; Gura (– Ruzil), localitate contopită cu orașul Brad; Gura(– Uliți); grup de gospodării în satul Socet, com. Cerbăl; Gura (– Uliți) grup de gospodării în satul Ulm, com. Cerbăl; * Gura (– Vadului), localitate atestată în 1674 (Gura Vadului) aparținând domeniului Hunedoara (Prodan, Iobăgia, XVII, I, p. 58); Gura (– Văil Rele), cătun al satului Costești. Toponimul Gura provine de la apel. gură, cu sensul geografic de "locul în care un pârâu, o vale etc. iese în larg dintre doi munți sau două dealuri; confluență (DEX); Guren, veche denumire a satului Brazi, com. Râu de mori. Derivat cu suf. -ean (-eni) de la apel. gură, indicând proveniența locală.

* Gurbănești, localitate atestată în 1491 (poss Gwrbynnyesth) pe lângă Fintoag și Ohaba (Suci, DITr, II, p. 335). Denumirea este un derivat cu suf. -esc (-ești) de la Gurban n. fam. (DNFR), derivat, la rândul-i, la suf. -an față de Gurba, antroponim și numele unei localități din jud. Arad (ILR). Pe teritoriul satului Lăpugiu de Sus există top. Dealu Gurbanu. Cf. Gurbănești, sat, com. în jud. Ilfov. (ILR).

H

Hațeg, oraș. Numele localității și a zonei "Țării Hațegului", este atestat documentar prima oară în 1247 sub forma greșită Harszoc (DIR, C, XI-XII, Trans., I, p. 330). Ulterior apare sub diferite forme; 1315 Hatzak, 1332 Hatzok, Haczak, 1333 Hathzok, Hazthzoch, 1349 Hatzag, 1360 Hattzak, Hatzak, 1366 Hachzak, 1380 Hathzak... 1404 Hachzad, 1406 Hatzag,... 1690 Háczeg etc. (Suci, DITr, I, p. 283). Există mai multe opinii privitoare la etimologia toponimului Hațeg. Astfel, după Ovid Densușianu, numele "pare totuși să fie unguresc" (Densușianu, Graiul, p. 71, nota 2), iar Istvan Kniezsa susține că provine din magh. hát-szeg (hát "spate", szeg "colț, cot") (Kriezsa, Kelet, p. 215). Părerea lui I. Kniezsa a fost combătută de Ioan Pătruț, care arată că szeg din toponimele maghiare ar fi trebuit să fie preluat în română ca -sig sau -sâg, iar nu ca -jeg sau -jâg cum se prezintă forma românească oficială ori dialectală (Pătruț, On., p. 111 - 112). Nicolae Drăgan consideră toponimul Hațeg ca provenit de la un nume de persoană, "un derivat cu suf. slav. -ak, -ok, -ek". Românescul Hațeg și Hațeg s-a dezvoltat - după părerea lui N. Drăganu - din forma mai veche, Hakzak, Hachok, Haczek prin sonorizarea consoanei finale (cf. vitre și< vitreg, ciunc și< ciung Drăganu, Românii, p. 217). I. Pătruț arată că explicația lui N. Drăganu nu este forțată, deoarece nu era necesară sonorizarea lui -k, odată ce există toponime românești terminate în -c, forma cu -g fiind cea veche, după cum afirmă și I. Kniezsa (Pătruț, l.c. p. 112). Părerea că Hațeg (localitate și apoi zona al cărei centru a devenit) a fost, inițial, nume de persoană, o are și I. Pătruț care semnalează că este atestat ca nume de familie, sufixul -eg existând într-o serie de antroponime românești (ibidem). Radu Popa apreciază ca subredă această ipoteză invocând "absența din antroponimia hațegă - consemnată de documentele din secolele XVI-XV- a unui nume de persoană care să poată fi pus la originea celui al localității" (Popa, La începuturile, p. 72). Bogdan Petriceicu Hașdeu pune numele de Hațeg în legătură cu apel. hațeg "pădure măruntă, tânără, tufiș, hățiș, hățaș (Drăganu, l.c. p. 271). N. Drăganu se împotrivesc acestei păreri afirmând că radicalul apelativului hațeg "nu este lămurit, căci nu se poate dovedi legătura dintre ei și hăți, înhăți, înhăța (și interj. hați!)" și că respectivul

apelativ nu este decât o formă secundară a lui hațău, hățău, pentru trecerea lui -u- în -g- trimițând la magh. hadaró) & rom. hădărău, hădărog, hădărag, hădarg și la bulgarul plesiv & rom. pleșăv, pleșuv & pleșug (ibidem). O legătură există, desigur, între hățău și hațeg prin înrudirea pe cale indoeuropeană, având un radical comun. Hățău, însă are sensul de "locul unde se slobod lemnul din pădure la vale, urma săpată de lunecarea lemnului", iar hațeg, cel de "pădure măruntă, tânără, tufiș, lăstar des" (DA). Aceleiași categorii de cuvinte ca și hațeg și hățău îi aparțin haș! "Intrejecțiune care indică o mișcare repede, bruscă, făcută pentru a prinde sau apuca"; hăț!, hăț! "Interjecțiune care indică o mișcare bruscă și repede, cu care se smucește sau se trage"; "hăț! (Trans)" a se apuca de cineva, a-l prinde și trage, a înhăța (idem); hățîș, "loc plin cu mărăcini, cu arbuști spinoși etc., desigur greu de străbătut; pădure mică foarte deasă, cu mulți lăstari tineri și arbuști; sihlă; cărare prin pădurile de munte" (DEX); hățăș "(Reg.) 1. Cărare făcută de fiarele sălbatice prin pădure 2. Drum răpos, abrupt, cu coaste repezi" (idem); hățoagă (hațoagă) "cărare bătută de sălbăbiciuni sau făcută de vite" (DA); hățuagă "(Transilv.) Fagul tăiat, așa cum taie sălcile de cresc nuiile, pari; Desigur de brad, hățîș (idem). Sensurile cuvintelor menționate converg spre: 1) pădure cu mărăcini 2) desigur de copaci tineri și 3) potecă. Or, este cunoscut faptul: - așa cu arată Șt. Pascu - că în perioada secolelor X - XI, dar și în vremuri mai vechi, "păduri și mărăcinișuri nesfârșite acoperă solul Europei" (Păscu, Voievodatul, I, p. 9- 10). În acest sens, I. Moga susține că acea "silva Glacorum et Bissenorum" menținută la 1224, se întindea până în Banat, cuprinzând, deci, și Țara Hațegului (Moga, Les roumains, p. 41 - 42). Apelativele : hățăș, hățoagă, hățîș și verbul hățî sunt considerate ca derivate ale unui primitiv x haț (DA). Acestora li se adaugă, după părerea noastră, hațeg. Admițând afirmațiile lui B. P. Hașdeu, I. Reichenkron, Gr. Brâncuș și Ariton Vraciu că laringala -h- din limba română provine din substrat (Brâncuș, Substratul, p. 35; Vraciu, Limba, p. 150 - 154), un termen dacic de forma ^x hat, dintr-un i. -e. ^x Kat (pentru trecerea lui k în h, a se vedea seria de cuvinte din diferite limbi, la Rușsu, Etn., p. 284, 288). a putut sta la baza apelativelor românești, dezvoltat fiind în chip normal în haț, având sensul de a agăța, a prinde, cu referire la acțiunea spinilor ce acoperă tulpinilor mărăcinilor din pădure (cf. cață, cuvânt românesc de origine dacică, care - I.I. Rușsu - pare să fi avut un caracter general, echivalent lui cârlig, în perioada străromână) (idem, p. 286). Toponimul Hațeg a fost creat, deci, -așa după cum susține Hașdeu - de români, dintr-un apelativ hațeg, al cărui înțeles a evoluat de la mărăciniș la pădure. Hățăgel, sat, com. Densuș. Numele nu poate fi pus în legătură cu cel al localității Hațeg, satul Hățăgel nefiind nemișlocit învecinat cu Hațeg (Popa, La începuturile, p. 72) ci cu al râului Hațeg, menționat documentar la 1377, identic, de fapt, cu râul Galbena (ibidem, nota 121 și p. 168), pe cursul căruia se găsește satul.

Hăgău. cătun al loc. Vălișoara, sat, com. Toponimul poate proveni din magh. hágó "trecătoare, pas", dar poate reprezenta și un antr. Hăgău, var. a lui Hăgan; pentru echivalența -ău = -an cf. bădărău - bădăran (DNFR).

Hărană. cătun al satului Ormidea, com. Băița. Toponimul provine de la apel. hărană (variantă populară a lui hrană). În Țara Hațegului, hărană are înțelesul de secară.

Hărău. sat, com. (1360 Harow, Suci, Ditr, I, p. 284). Toponimul provine de la n. fam. Hărău, neatestat, derivat cu suf. -ău de la tema Har- (cf. Pătruț, Nume, p. 59; Idem, On., p. 144). Cf. Hărăști, sat com. Vidra, jud. Alba (ILR).

Hârțăgani, sat, com. Bălța (1439 Herczegfalwa, 1525 Hercjegan Suci, DITr, I, p. 285). Toponimul este un derivat cu suf. -an (-ani) de la antr. Harțag. Un cneaz Harțag (Herczeg) este menționat documentar în evul mediu la Hârțăgani (Pascu, Volevodatul, III, p. 520).

Hășdat, sat aparținător mun. Hunedoara (1333 poss. Hasdath, 1366 villa Hasdad, 1431 nobiles de Hasdath, 1446 Hosdaath, 1447 Hosdad, 1453 Osdad, 1457 Hosthad, 1506 Hosdaad, 1511 Hozdath, 1521 Hozdad, 1605 Hosdat, 1660 Blochay, în sec. XVIII Holchstadt, Hostadt, 1733 Hosdát, 1750 Hesdat, 1805 Hesdát, 1850 Hesdátya, 1857 Hosdát, Hoșdatea Suci, DITr, I, p. 285). Toponimul provine de la Hășdat(ea) n. fam. neatestat (cf. Hășdate loc. în jud. Cluj), derivat cu suf. -d- plus suf. -at de la Haș, Hașu, (DOR, p. 293) (cf. Hașfalău veche denumire a satului Vânători, jud. Mureș și Hașag, sat, în jud. Sibiu). Pe teritoriul localității Hășdat există Valea Hășdăelu; Hășdău, sat, com. Toplița (1428 poss. Hasdo Suci, ibidem). Toponimul reprezintă un antroponim omofon (cf. Hașdău, Hașdeu DNFR) derivat cu suf. -ău față de Haș, Hașu.

Hederiș, grup de gospodării în satul Negolu, com. Lunca Cernii de Jos. Toponimul poate proveni dintr-un * hederiș \$> iederiș, derivat cu suf. -ș de la subst. iederă \$> lat. hederă, cu sensul de "loc cu iederă". Cf. legheriște, legheriștea Veche, legăriște Suci, DITr, I, p. 304) sat, com. Crăișor, jud. Satu Mare și Vânători) legeriște, legăriște, Egeriște, Egăriște, sat, com. Ciucea, jud. Cluj (Suci, Idem, II, p. 254).

Hendrești, cătun al localității Bulzești de Sus. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Hendrea, n. fam (DNFR).

Herepeia, sat component al com. suburb. Veșel (1491 poss. Her. pelye Suciu, DITr, I, p. 287). Toponimul provine de la un n. fam. Herpei, neatestat, derivat cu suf. -p plus suf. -ei față de tema Her- (cf. Heru, Hera, Here, Herea, Pătruț, On., p. 37); cf. * Her, localitate atestată în 1409 (Cher) în Banat (Suci, l.c. II, p. 309) și x Herp, localitate atestată în 1326 (Chereep) în Crișana (Suciu, ibidem).

* **Herman**, localitate atestată în 1479 (Herman), pe lângă Herepeie (Suci, DITr, II, p. 339). Toponimul provine de la n. fam. Herman, ce-l purtau proprietarii mai multor sate de pe valea de mijloc a Mureșului în evul mediu (Csá) nki, V, p. 12 - 13, 66).

Herțești, cătun al orașului Brad. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la n. fam. Herț, existent și în prezent în zonă (cf. Herț(e)a DNFR). În 1496 un cneaz din Almașu Mic, se numea Herț, Hercz, (Suci, DITr, I, p. 32). În 1590, un boier moldovean poartă numele Herțea (DIT, XVI, A. M., III, p. 455).

Hicioni, cătun al localității Valea de Brazi, componentă a orașului Uricani. Toponimul este derivat cu suf. -oni, de la Hici(u) n. fam. neatestat.

Higi, parte a localității Vața de Jos, sat, com. Toponimul provine de la apel. higi (pl. higiuri) "tufiș" \$< magh. dialectal higy (= hegy) "deal, pădurice, vie" (Homorodean, Vechea vatră, p. 197).

Hobiceni, localitate componentă a orașului Uricani. Derivat cu suf. -ean (-eni) de la Hobița sat, com. Pui, locul de proveniență al țăranilor din Hobiceni; Hobița, sat, com. Pui (1411 villa libera nomina Wyzkuz ("Între Ape"), 1457 poss. Wyzkez, 1473 Ohabyca, 1478 Chwbyca, 1494 Hobyca, Suciu, DITr, I, p. 290); Hobița (– Grădiște) sat, com. Sarmizegetusa (1744 Hobitza Gredisti, 1750 Hobitza Gredistyei ibidem). Numele corect al localității, potrivit atestărilor, este Hobița Grădiștii; Hobița Mică, localitate contopită cu Hobița - Grădiște. Toponimul Hobița provine de la apel. hobiță \$< ohăbiță (formă

diminutivă a lui ohabă, cu suf. -iță), prin prefacerea lui ă în o sub influența lui o precedent și a lui b următor și pierderea lui o inițial simțit ca numeral sau ca adjectiv (Iordan, T, p. 523).

Hodești, grup de gospodării în satul Arănieș. Derivat cu suf. -esc (-ești) de la Hodea n., fam. (DNFR).

Hogani, cătun al satului Costești. Derivat cu suf. -an (-ani) de la apel. hoagă "depresiune longitudinală puțin adâncită (în formă de "U"), situată pe coaste de deal sau de munte" (Homorodean, Veche vatră, p. 153), indicând proveniența locală.

Holdea, sat, com. Lăpușiu de Jos (1733 Holdelye, 1750 Holdya, 1760 - 1762 Holgya Suci, DITr, I, p. 292). Toponimul poate proveni de la apel. holde (sing. holdă), dar se poate ține seama și de Holdea n. fam. (DNFR).

Homorod, sat, com. Geoagiu (1407 poss Homorod, 1439 Homorog Suci, DITR, I, p. 293); * Homorod, localitate atestată în 1468 (Homorod) împreună cu satele Vorța, Visca ș.a. (Iderm, II, p. 340). Ținând seama de atestarea din 1439 cât și de numele localității Homorog sat, com. Mădăraș, jud. Bihor, top. Homorod poate proveni de la n. fam. Homorog, derivat cu suf. -or plus suf. -og de la tema Hom. (cf. Pătruț, Nume, p. 116 - 117), scribiu maghiari înlocuind pe g cu suf. d.

Hondol, sat, com. Certeju de Sus (1760 - 1762 Hondol Suci, DITR, I, p. 294). N. Drăganu susține că Hondol, Handalu Ilbei (Maramureș) și apel. hândel "loc unde se taie sare" derivă din germ. sās. hân = "hauen" plus Dal = "Thal" (Drăganu, Românii, p. 281). Ne putem gândi însă și la o apropiere a top. Hondol de apel. v.sl. iondolu "vale", din care apel. rom. indol (Petrovici, Continuitate, p. 872), hindol, hondol (cf. primele atestări ale loc. Deleni, sat, com. Petrești de Jos, jud. Cluj (1310 Indel, 1311 Indala, 1360 indal, 1364 poss Hindal Suci, l.c. p. 196). Cf. și hondoală "gaură naturală pe coasta unui deal" (DA).

* **Hotar**, localitate atestată prima oară în 1491 (poss. Hatar) pe lângă Ohaba; Fintoag ș.a. (Suci, DITr, II, p. 338). Toponimul provine de la apel. hotar "teritoriul în proprietatea (locuitorilor) unei comune" (DEX). Hotarul (teritoriul) satului se subîmparte în corpurile de teren : țarina, izlazul, și parcele împădurite (Ioniță, Nume, p. 141, 143). Apelativul își are originea în lexicul limbii române din vremuri mult anterioare primelor consemnări scrise de onomastică transilvăneană, concomitent fiind fixat ca toponim de către populația sedentară, românească (cf. Popa, La începuturile, p. 21, 51). Termenul a fost preluat de către maghiari (hotar cu accentul pe prima silabă) cu sensul de "margine, graniță". Cf. localitățile Hotarele în județele Ilfov și Vâlcea, cât și Hotaru în județele Olt și Vrancea (ILR).

Hunedoara, municipiu (1265 archidiaconus de Hungnod, 1276 comitatus Hunod, 1278 Huniad Suci, DITr, I, p. 297). Atestările documentare se referă la structura politico-administrativă creată de regalitatea maghiară după ocuparea ținutului (Popa, La începuturile, p. 100). De abia în 1331 este pomenită localitatea, sub formă Hunad (DIR, C. XIV.Trans., p. 155). Ocupându-se de originea toponimului Hunedoara. N. Drăganu susține că "Hunod > Hunyad este cu siguranță un derivat cu suf. top. ung. -d, od, -ad, dintr-un radical hun sau hun", care ar putea fi nume de persoană sau apelativ. (Drăganu, Românii, p. 282). Cercetările arheologice efectuate pe terasele dealului Sânpetru, așezat în zona de confluență a râurilor Cerna și Zlaști, dovedesc o permanentă locuire din vremuri străvechi (Inf. Tiberiu Mariș, muzeograf, autor al cercetărilor). Deasupra stratului de cultură materială post romană din zona aferentă promontoriului (Mariș, Contribuții p.

98) s-au aflat urmele unei aşezări româneşti din secolele IX - X, căreia i se alătura o fortificaţie de lemn şi pământ, înălţată prin refacerea uneia construită de către daci (Popa, l.c. p. 58). În a doua jumătate a secolului al XIII - lea, în condiţiile procesului de încorporare a ţinutului hunedorean între hotarele în care se exercita autoritatea regatului maghiar, cetatea de pământ este abandonată, ridicându-se una din zid, transformată la rândul ei, la mijlocul secolului al XIV - lea, în castelul ce se păstrează până astăzi (Ibidem şi p. 215 - 216). Prezenţa unei colectivităţi sedentare româneşti îşi găseşte temeiuri şi în ceramica abundentă specifică sec. XII, în care se înglobează şi o serie de fragmente ale unor căldări de lut (Inf. T. Marş). Obştea satească existentă la sfârşitul primului mileniu pe vatra strămoşească, a numit aşezarea după natura topografică a locului. Or, vechiul apelativ românesc hunie "pâlnie" corespundea întru totul formei de relief depresionare la confluenţa râurilor Cernei şi Zlaştii, unde se află aşezarea. Iorgu Iordan arată că apelativul există sub forma hunie în graiurile munteneste şi unie în graiul românilor de pe valea Timocului, ambele cu înţelesul de "pâlnie" (Iordan, T, p. 515) Iar George Bariţiu îl semnalează în secolul trecut, sub forma hune "pâlnie" în Moldova (DUR, p. 578). În zona Râmnicu Vâlcea, hunie înseamnă "drum îngust între două maluri înalte" (LR, II), redând ideea unui teren alungit în formă de "V", în plan vertical, asemănător pâlniei. Existent în limba română ca termen geografic popular, introdus în literatura de specialitate de către G. Vlăsan, hunie reprezintă un "organism torenţial incomplet, care, formându-se pe un versant înclinat şi scurt, nu are decât un mic bazin de scurgere şi con de dejecţie, lipsindu-i canalul de scurgere" (Băcăuanu, D. G. p. 90). Bazinul de recepţie are forma pâlniei, din punct de vedere geografic fiind o "depresiune de teren de formă conică, formată în terenuri solubile" (DEX). Denumirea Hunia, provenită din apel. hunia o are şi un sat din com. Maglavit, jud. Dolj, Iorgu Iordan consemnând şi Hunia - Camena în jud. Mehedinţi (Iordan, T, p. 515).

Hurezi, localitate contopită cu Jleţ, sat, component al oraşului Petritu. Toponimul provine de la apel. hurez > huhurez (= ciuhurez) "bufniţă de pădure" (Iordan, T, P. 370). Cf. localităţile Hurez în judeţele Braşov şi Sălaj cât şi Hurezu Mare în judeţul Satu- Mare; cf. şi Horezu (variantă a lui Horezu Iordan, ibidem) în judeţele : Gorj, Dolj, Olt şi Vâlcea.

A Huţului, grup de gospodării în satul Crişan. Toponimul redă expresia: Ai Huţului, cei din neamul (familia) Huţu. Denumirea provine de la Huţu n. fam. (DNFR) sau poreclă.

LES TOPONYMIQUES DE DÉPARTEMENT DE HUNEDOARA

- Résumé -

L'article contient la première partie d'une étude des noms des localités de Hunedoara. Il est mentionné la première attestation documentaire et les diverses dénominations qu'elles ont eues au cours des années, de certaines localités, comment les démontrent les documents du temps. Il a été expliqué pour chaque localité l'étymologie de la dénomination, en mettant en évidence les toponymes roumains. Il a été mentionné aussi les hydronymes ou les oronymes qui attestent l'ancienne dénomination roumaine.